

Aktualizace vstupní analýzy

**Strategického rámce hospodářské restrukturalizace
Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje**

Příloha 1

Aktualizace

Základní makroekonomické analýzy

Konečná verze po diskusi pracovní skupiny

Zpracovatel

BermanGroup
economic development services

ve spolupráci se společnostmi

Leden 2019

Tým zpracovatelů

RNDr. Jan Vozáb, Ph.D., Berman Group

Bc. Tomáš Vlasák, Berman Group

Mgr. Pavel Jovanovič, Berman Group

Mgr. Luboš Lichtenberk, Berman Group

Ing. Daniel Konczyna, BeePartner a.s.

Ing. David Sventek, MBA, BeePartner a.s.

Obsah

1	Ekonomická výkonnost a internacionalizace ekonomiky	8
1.1	Ekonomická výkonnost.....	8
1.2	Internacionalizace ekonomiky.....	11
1.3	Tržby v odvětvích zpracovatelského průmyslu.....	17
1.4	Pozice krajské ekonomiky v EU 28.....	20
2	Trh práce a struktura zaměstnanosti	26
2.1	Struktura zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu	28
2.2	Mzdy a trh práce.....	31
2.3	Pozice krajů ve srovnání s EU	36
3	Výzkum a vývoj	38
4	Lidé pro konkurenceschopnost	47
5	Vnitrokrajské srovnání.....	54

Seznam grafů

Graf 1: HDP na obyvatele (v Kč), 2001–2017	8
Graf 2: HDP na obyvatele vybraných krajů vůči průměru ČR (průměr ČR = 100 %), 2001–2017.....	9
Graf 3: HDP na zaměstnance (v Kč), 2001–2017	9
Graf 4: Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v Kč, 2001–2017.....	10
Graf 5: Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele v Kč, 2001–2016	11
Graf 6: Vývoj stavu přímých zahraničních investic v Kč na obyvatele, 2000–2017	12
Graf 7 a, b, c, d: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč ve vybraných krajích, 2004–2017	13
Graf 8: Vývoj poměru stavu reinvestovaného zisku a základního kapitálu přímých zahraničních investic 2000–2017.....	15
Graf 9: Vývoj HDP na obyvatele regionů soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko k EU 28, PPS v procentuálním vyjádření k průměru EU 28 (EU 28 = 100 %), 2000–2017	20
Graf 10: Vývoj HDP na zaměstnance regionů soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko, mil. EUR na zaměstnance (15-64), standardizováno k EU 28 (EU 28 = 100), 2004–2017	21
Graf 11: Medián hrubé měsíční mzdy v podnikatelské sféře ve vybraných krajích a v ČR, 2003–2018	31
Graf 12: Podíl nezaměstnaných osob ve vybraných krajích a ČR, 2005–2018	33
Graf 13: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Karlovarském kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018.....	38
Graf 14: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Ústeckém kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018.....	39
Graf 15: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Moravskoslezském kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018.....	40
Graf 16: Výdaje na VaV na 1 zaměstnance ve vybraných krajích (v Kč), 2005–2018.....	40
Graf 17: Vývoz technologických služeb ve vybraných krajích na 1 mil. Kč HDP v běžných cenách, 2005–2015.....	43
Graf 18 a, b, c, d: Vývoj počtu obyvatel v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji a srovnání vývoje napříč kraji s ČR (rok 1998 = 100), 2000–2018.....	47
Graf 19: Saldo migrace (na 1 000 obyvatel) ve vybraných krajích a ČR, 2000–2018	49
Graf 20: Vývoj počtu obyvatel ve věku 15-64 let dle projekce obyvatelstva do roku 2050 (rok 2013 = 100).....	50
Graf 21: Vzdělanostní struktura obyvatel starších 15 let ve vybraných krajích, 2001 a 2011	52
Graf 22: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Karlovarského kraje, 2005–2018.....	54
Graf 23: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Moravskoslezského kraje, 2005–2018	55
Graf 24: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Ústeckého kraje, 2005–2018.....	56
Graf 25: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Karlovarského kraje, 2010–2017	57
Graf 26: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Ústeckého kraje, 2010–2017.....	57
Graf 27: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Moravskoslezského kraje, 2010–2017.....	58
Graf 28: Vývoj počtu fyzických a právnických osob přihlášených k DPH, 2012–2018 (rok 2012 = 100 %)	59
Graf 29: Vývoj počtu fyzických osob přihlášených k DPFO, 2012–2018 (rok 2012 = 100 %)	60

Graf 30 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Karlovarského kraje (rok 2012 = 100 %)	60
Graf 31 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Ústeckého kraje (rok 2012 = 100 %)	61
Graf 32 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Moravskoslezského kraje (rok 2012 = 100 %)	62

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sektorové určení přímých zahraničních investic podpořených agenturou CzechInvest, 1990-2019	15
Tabulka 2: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Karlovarském kraji (mil. Kč), 2000–2018.....	17
Tabulka 3: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Ústeckém kraji (mil. Kč), 2000–2018.....	18
Tabulka 4: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Moravskoslezském kraji (mil. Kč), 2000–2018.....	19
Tabulka 5: Zaměstnanost ve vybraných krajích a ČR dle hlavních sekcí NACE, 1998–1999 a 2017–2018	26
Tabulka 6: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu v Karlovarském kraji dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018	28
Tabulka 7: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu v Ústeckém kraji dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018.....	29
Tabulka 8: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu Moravskoslezského kraje dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018	30
Tabulka 9: Aktuální průměrné mzdy v krajích ČR (v Kč) ve 3. čtvrtletí 2019 a změna oproti 3Q/2018	32
Tabulka 10: Dlouhodobá nezaměstnanost (podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na celkovém počtu osob v evidenci úřadů práce) ve vybraných krajích a v ČR, 1998–2018	34
Tabulka 11: Nezaměstnanost dle věku ve vybraném území, říjen 2019	35
Tabulka 12: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 12 měsíců, v %) na celkovém počtu nezaměstnaných v regionech NUTS 2 v EU, 2014-2018.....	37
Tabulka 13: Výdaje na VaV v Karlovarském kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018	41
Tabulka 14: Výdaje na VaV v Ústeckém kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018	41
Tabulka 15: Výdaje na VaV v Moravskoslezském kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018.....	42
Tabulka 16: Struktura vývozu technologických služeb dle krajů v mil. Kč, 2015.....	43
Tabulka 17: Nepřímá podpora VaV a podíl na celkových výdajích na VaV v podnikatelském sektoru, 2007–2017	45
Tabulka 18: Struktura obyvatel dle věku ve vybraných krajích a ČR, 2001 a 2018	49

Seznam obrázků

Obrázek 1: Souhrnný inovační indikátor (Regional Innovation Scoreboard), 2019	22
Obrázek 2: Změna Souhrnného inovačního indexu mezi roky 2011-2019	23
Obrázek 3: MSP zavádějící produktovou nebo procesní inovaci	24
Obrázek 4: Nezaměstnanost v regionech NUTS 2 v EU, 2018	36
Obrázek 5: Změna počtu obyvatel v obcích sledovaných krajů mezi roky 2001–2014....	Chyba! Záložka není definována.

Seznam zkratk

ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ČDDD	Čistý disponibilní důchod domácností
DPFO	Daň z příjmu fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
FÚ	Finanční úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie
KVK	Karlovarský kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSK	Moravskoslezský kraj
PZI	Přímé zahraniční investice
THFK	Tvorba hrubého fixního kapitálu
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
ULK	Ústecký kraj
VaV	Výzkum a vývoj
VŠ	Vysoké školy
ZP	Zpracovatelský průmysl

1 Ekonomická výkonnost a internacionalizace ekonomiky

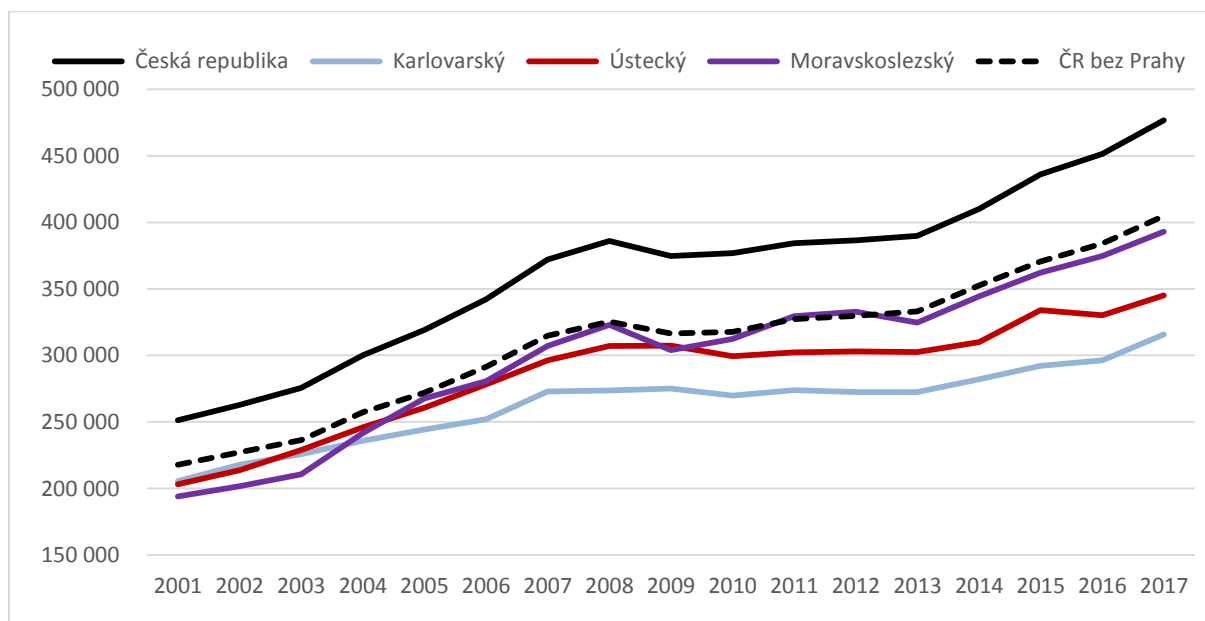
1.1 Ekonomická výkonnost

Ekonomická výkonnost a struktura ekonomiky patří ke klíčovému aspektu restrukturalizace všech sledovaných krajů, neboť má vliv nejen na samotnou ekonomickou situaci kraje, ale také na sociální, kulturní a environmentální aspekty rozvoje. Za tímto účelem je sledována dosažená ekonomická úroveň regionů a její vývoj, ale také produktivita, příjmová úroveň domácností, vývoj struktury tržeb odvětví zpracovatelského průmyslu a vývoj a typ přímých zahraničních investic.

Úroveň dosažené ekonomické výkonnosti vypovídá o vyspělosti ekonomiky. Pro její měření se nejčastěji využívá HDP, které i přes své nedostatky spočívající především v nezahrnutí neformálních ekonomických aktivit má stále dostatečně velkou vypovídající hodnotu a je dobře statisticky dostupný. **HDP přepočtené na obyvatele ilustruje rostoucí ekonomickou výkonnost všech sledovaných krajů. V dosažené ekonomické vyspělosti všechny tři kraje zaostávají za průměrem ČR, a to i bez započtení Prahy. Z dlouhodobého pohledu konverguje k průměrné úrovni ekonomické vyspělosti ČR jen Moravskoslezský kraj, Ústecký a Karlovarský kraj mírně ale setrvale ztrácí.**

V celém sledovaném období ze tří regionů nejrychleji ekonomicky roste Moravskoslezský kraj – mírně se přiblížil ekonomické úrovni celé ČR. Zejména díky obdobím, kdy jeho růst byl rychlejší než tempo růstu celého českého hospodářství (většina let mezi 2004-2011). Naopak tempo růstu Karlovarského a Ústeckého kraje je až na výjimky pomalejší a tyto kraje se vzdalují ekonomické výkonnosti ČR.

Graf 1: HDP na obyvatele (v Kč), 2001–2017

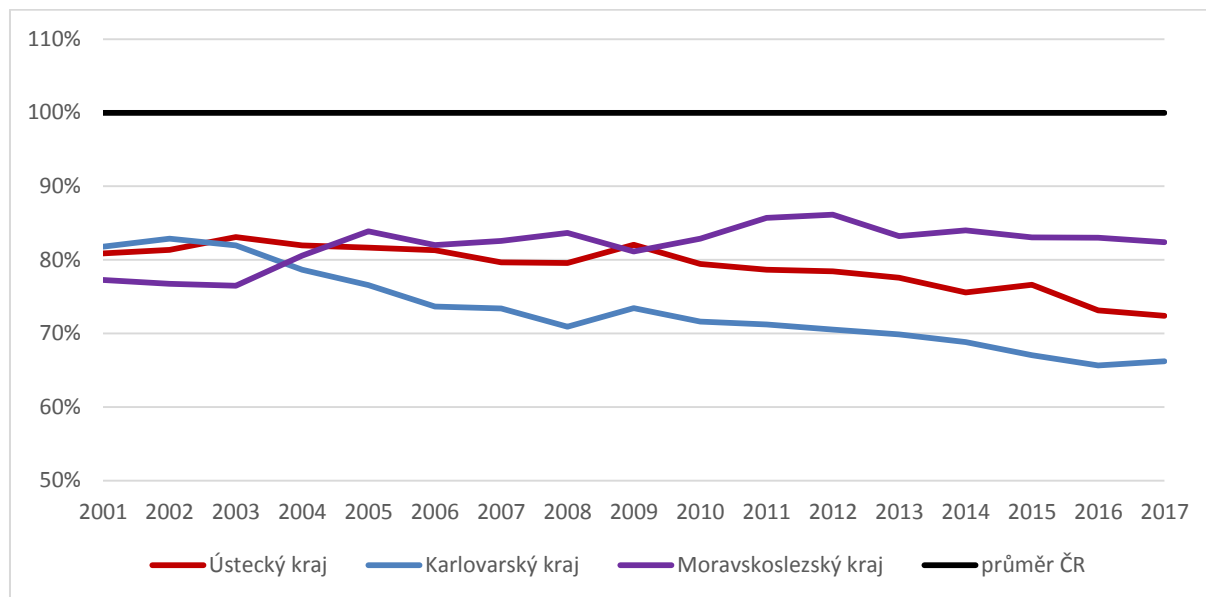
Zdroj: ČSÚ – Roční národní účty, veřejná databáze; vlastní výpočty

Moravskoslezský kraj jako jediný drží tempo růstu v posledních 5 letech podobné jako je průměr ČR (bez Prahy). Ústecký a Karlovarský kraj v dynamice růstu zaostávají. Nejpomaleji v celém období rostlo HDP na obyvatele v kraji Karlovarském, a to především v důsledku slabého růstu v období mezi roky 2003-2007, kdy ostatní regiony ČR profitovaly z růstu ekonomiky během hospodářské

konjunktury ČR. Karlovarský kraj dlouhodobě ekonomicky stagnoval, prakticky po celou uplynulou dekádu. Mírný růst se opět do regionálního hospodářství vrátil opět od roku 2015, ale nižším tempem než v celém Česku.

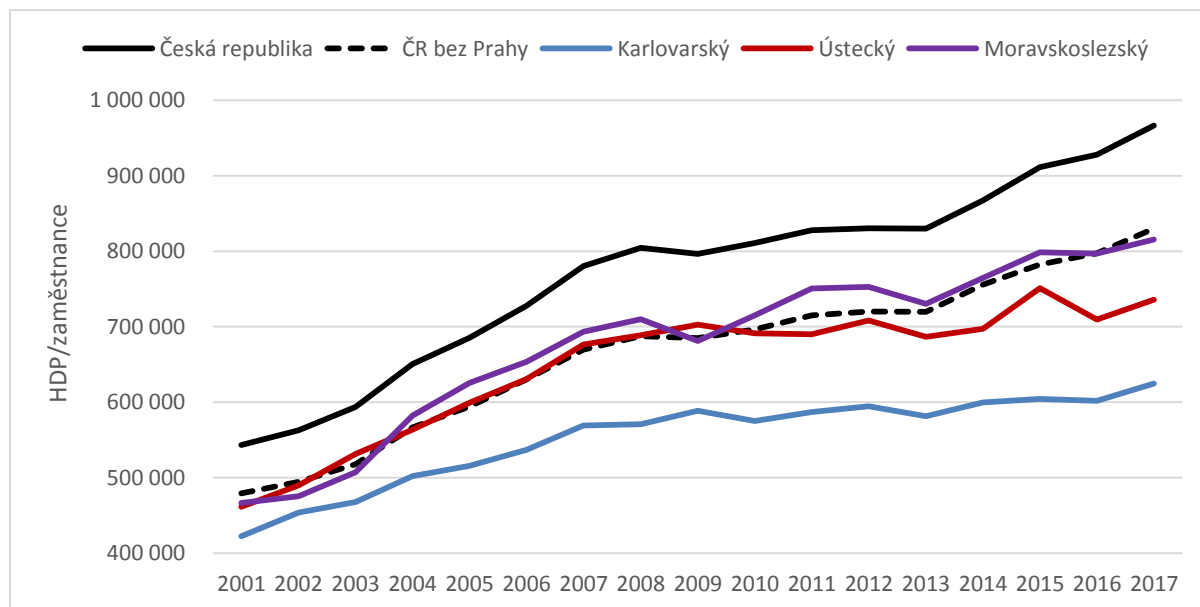
Graf 2: HDP na obyvatele vybraných krajů vůči průměru ČR (průměr ČR = 100 %), 2001–2017

Zdroj: ČSÚ – Roční národní účty, veřejná databáze; vlastní výpočty

Dynamika růstu ekonomické vyspělosti je do značné míry ovlivněna povahou samotného HDP na obyvatele, což dokládá následující graf, který ukazuje na produktivitu (měřenou jako HDP na zaměstnanou osobu) sledovaných krajů v porovnání s Českem.

Graf 3: HDP na zaměstnance (v Kč), 2001–2017

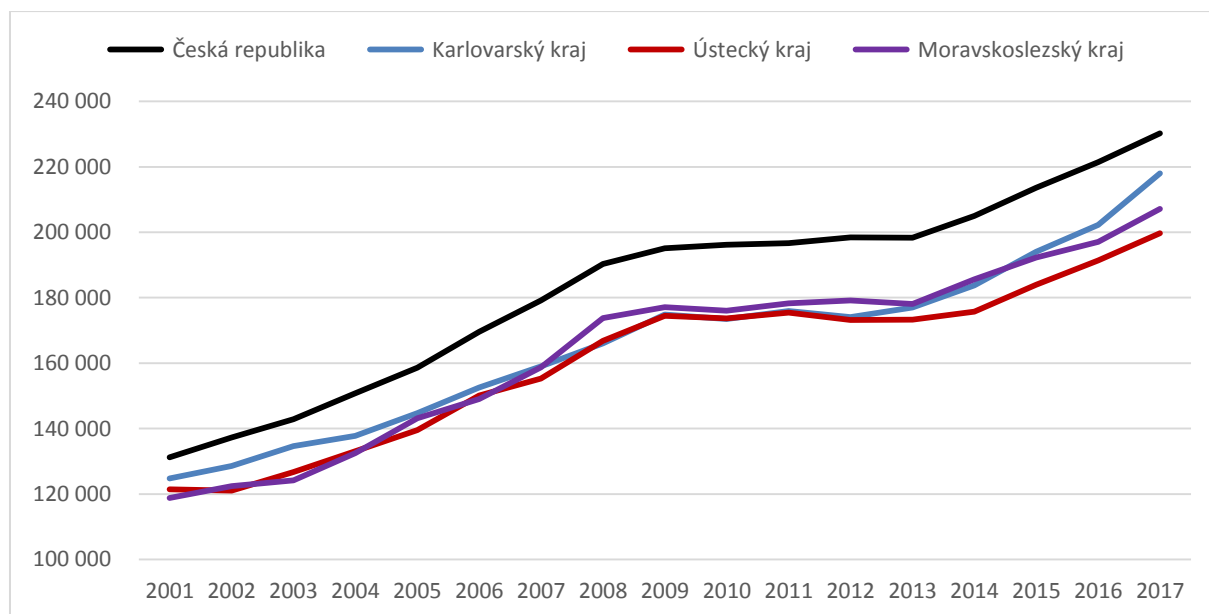
Zdroj: ČSÚ – Roční národní účty; vlastní výpočty

*) Změna metodiky v r. 2008. Přejít k využívání dat ze statistických výkazů pro odvětvové struktury.

V produktivitě ekonomiky dochází stejně jako v její absolutní výkonnosti ke zvětšování regionálních disparit mezi všemi třemi kraji. Avšak nikoliv tak výrazným tempem jako v případě HDP na obyvatele. Důvodem vyšší produktivity (měřené jako HDP/zaměstnanec) je především vyšší nezaměstnanost v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, a tudíž nižší participace obyvatel na ekonomickém produktu regionu, která je navíc oproti ostatním krajům ČR zvyšován tím, že ve struktuře ekonomiky mají mnohem větší zastoupení investičně náročné a ze své povahy nadprůměrně produktivní odvětví¹. Toto však v takové míře neplatí pro Karlovarský kraj, který přes podobný výchozí stav jako měly ostatní regiony, zaostává prakticky po celé sledované období za průměrem Česka, tak i za ostatními sledovanými kraji. V posledních 10 letech produktivita ekonomiky v Karlovarském kraji prakticky neroste, což signalizuje vážné strukturální hospodářské problémy v tomto regionu. Ani v letech 2014–2017, kdy v ostatních regionech ČR rostla produktivita ekonomiky velmi rychle, se Karlovarský kraj z makroekonomického pohledu hospodářsky příliš neposouval kupředu.

Důležitým aspektem nejen hospodářského rozvoje a ekonomické vyspělosti je úroveň příjmů domácností, které je možné měřit pomocí disponibilních důchodů domácností. Tento ukazatel představuje množství finančních prostředků, kterými domácnosti disponují a mohou utratit na trhu². Z grafu vývoje čistého disponibilního důchodu domácností vztaheného na jednoho obyvatele lze vidět zaostávání všech tří sledovaných krajů za průměrem Česka, i když rozdíl mezi strukturálně postiženými kraji a Českem není tak výrazný jako v ekonomické výkonnosti. To souvisí s mírou přerozdělování ekonomického produktu, která je v čase poměrně stabilní (nebo spíše mírně narůstá), což dokazuje téměř neměnný odstup všech tří strukturálně postižených krajů od průměru ČR. A to přestože ekonomicky tyto kraje v dlouhodobém pohledu své ekonomické zaostávání zvyšují. Vnitřní rozdíly mezi třemi sledovanými kraji jsou zanedbatelné.

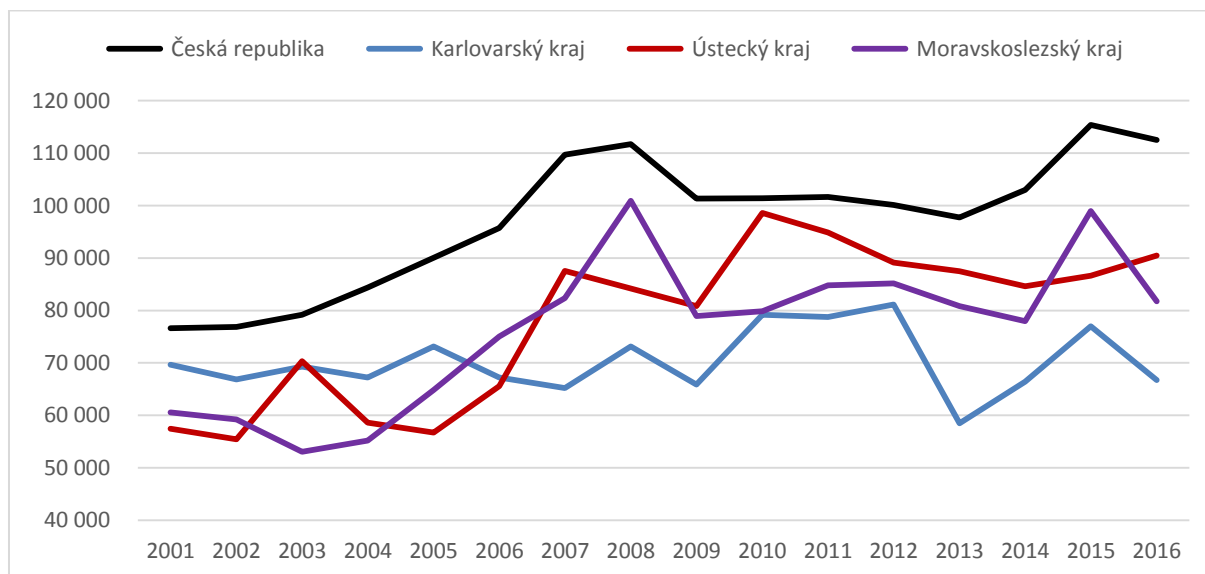
Graf 4: Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v Kč, 2001–2017

Zdroj: ČSÚ – Roční národní účty

¹ pokud měříme produktivitu jako HDP vztahené na zaměstnance – např. ve výrobě elektřiny, chemickém nebo těžkém průmyslu je tento poměr větší než ve většině odvětví zpracovatelského průmyslu a průměrných aktivitách, které jsou v těchto odvětvích ZP v ČR realizovány (vyjma znalostně vysoce náročných aktivit a aktivit s vysokou přidanou hodnotou)

² Zahrnuje nejen příjmy v podobě mezd, ale i důchody, sociální dávky a další příjmy

Graf 5: Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele v KČ, 2001–2016

Zdroj: ČSÚ – Roční národní účty

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) indikuje míru investic v ekonomice a do značné míry odráží ekonomickou strukturu regionu či národní ekonomiky. Závisí mimo jiné zejména na investicích podniků a to jak domácích tak především zahraničních (PZI), které ve sledovaném období vytvářely většinu investic v těchto krajích. Jelikož tvorba hrubého fixního kapitálu souvisí s PZI, může vykazovat relativně vysokou změnu mezi jednotlivými roky. **THFK v Karlovarském kraji dlouhodobě stagnuje.** Výrazněji neroste ani v obdobích rychlého ekonomického růstu jako byly periody 2003–2007 a 2014–2016. **Chybějící růst investic podniků, tak může být jedním z klíčových negativních faktorů, které sráží ekonomickou výkonnost Karlovarského kraje dolů.** Zatímco v Ústeckém a Moravskoslezském kraji mají investice rostoucí trend, přesto se sledované kraje nacházejí za průměrem Česka. Rozdíl mezi Českem a Moravskoslezským a Ústeckým krajem se nezvětšuje, dokonce se v některých letech investiční aktivita v těchto regionech přibližuje národní úrovni. Avšak rozdíl v relativní výši investic mezi Karlovarským krajem a Českem se zvětšuje.

1.2 Internacionalizace ekonomiky

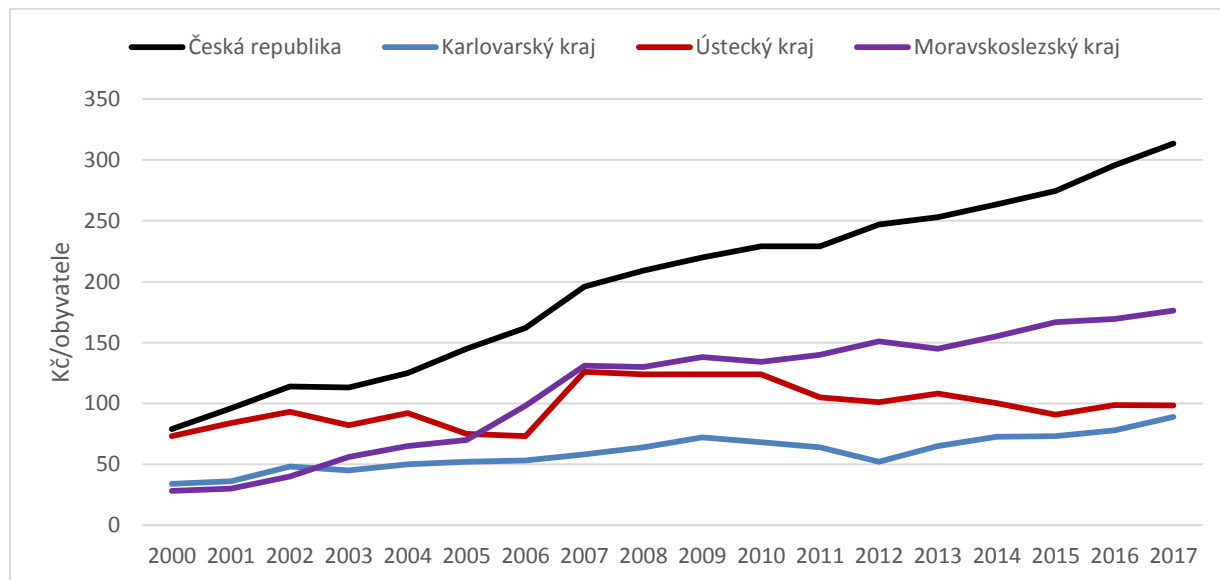
Stav přímých zahraničních investic (PZI) reflektuje atraktivitu regionu/státu pro zahraniční investory. Každý region i stát disponuje určitými jedinečnými aktivy, které patří mezi klíčové faktory rozhodování investorů o konkrétní investici. Pokud tato aktiva v daném území chybí, supluje je pobídky. Význam PZI pro vývoj ekonomiky ČR byl zásadní. Zahraniční investoři přispěli k restrukturalizaci a transformaci aktivit řady tradičních významných českých podniků a spolu s novými investicemi (tzv. greenfields) výrazně přispěly k proměně českého hospodářství, jeho modernizaci a zapojení do globální ekonomiky a v řadě ohledů³ měly zprostředkovaný pozitivní vliv i na domácí endogenní podnikatelský sektor.

V současnosti se zrychluje proměna významu aktivit zahraničních firem i pro strukturálně postižené regiony spolu s tím, jak rostou náklady na práci a výrobu v celé ČR. Nejjednodušší aktivity těchto firem stále častěji opouštějí území ČR, případně jsou nuceny výrazně automatizovat a robotizovat své

³ Vytvářeli poptávku po subdodávkách domácích firem, přinesly do české ekonomiky moderní metody manažerského řízení, pokročilé technologie a v poslední době stále častěji i vývojové nebo dokonce výzkumné aktivity.

aktivity, aby rostla jejich produktivita. Otevírá se tak prostor (a změna vládních pobídek pro PZI tomu přispívá) k pokračování a urychlování transformace směrem k aktivitám s vyšší přidanou hodnotou jako je inženýring, vývoj nebo i výzkum. Proto je PZI v makroekonomické analýze i v restrukturalizaci krajů věnována pozornost.

Graf 6: Vývoj stavu přímých zahraničních investic v Kč na obyvatele, 2000–2017

Zdroj: ČNB

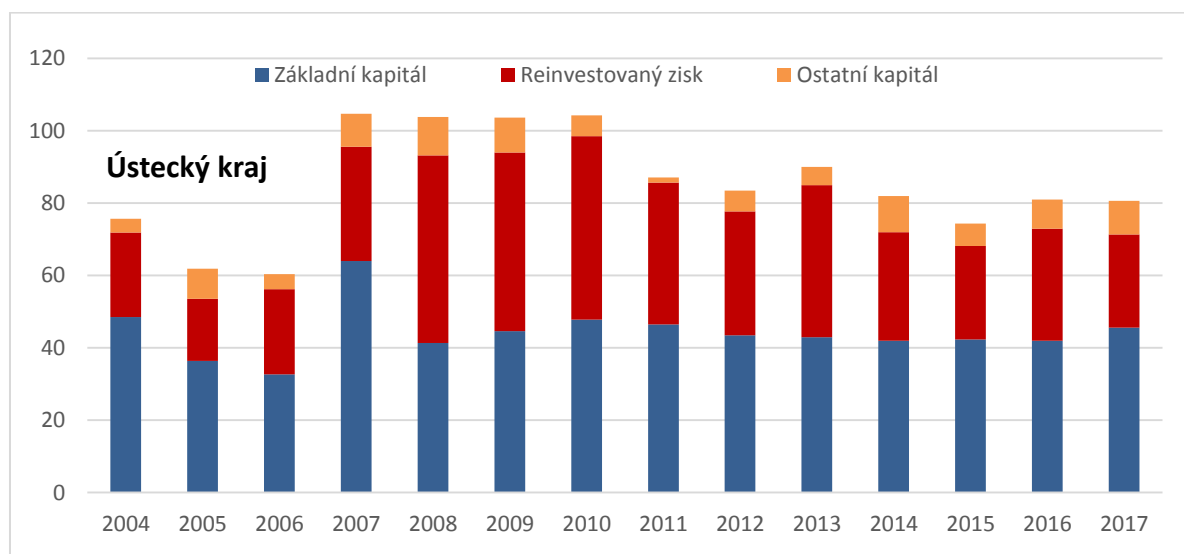
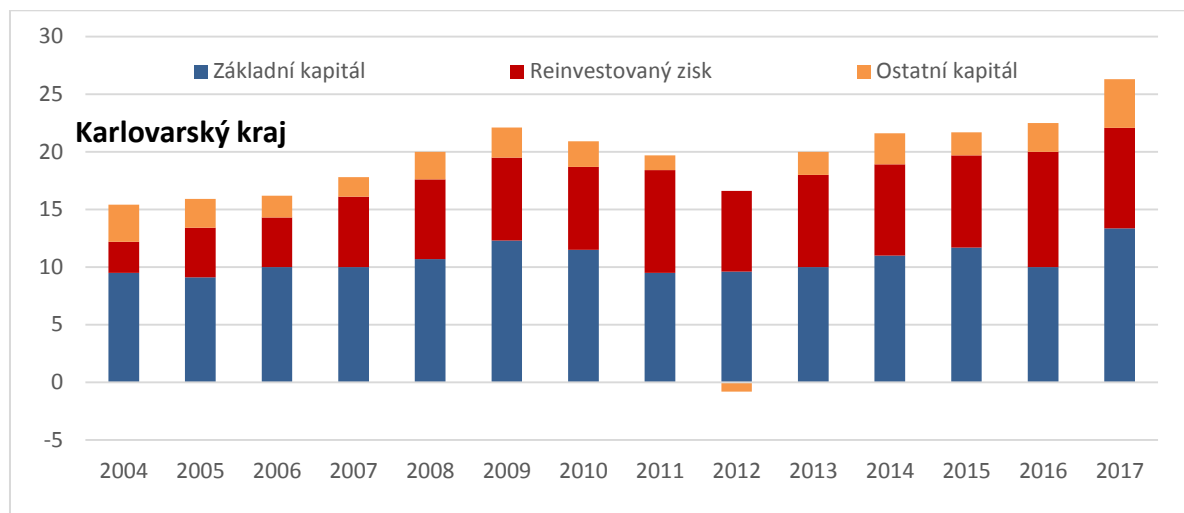
Společným trendem všech tří krajů je zaostávání v úrovni PZI za průměrem ČR. A to zejména od roku 2007 dále. Tempo zaostávání je ještě výraznější než případě celkové výkonnosti ekonomiky (měřeno HDP). A protože podnikatelská aktivita a obecně výkonnost domácí firemního sektoru není v těchto regionech rozhodně nadprůměrná oproti ostatním částem Česka⁴, může **nižší atraktivita a příliv PZI v posledním desetiletí podvazovat budoucí růst hospodářství v těchto strukturálně postižených krajích.** Kvůli tomuto vývoji je ještě důležitější podporovat nastartování endogenního růstu taženého místními firmami. Je však třeba zohlednit výše popsané zásadní změny podmínek a prostředí pro PZI. Případné snahy o přivádění zahraničních investic proto směřovat do aktivit s vyšší přidanou hodnotou, které budou pro tyto regiony vytvářet potenciál pro budoucí ekonomický růst, nikoliv dále uzamykat regiony v jejich nevýhodné vnitřní struktuře hospodářství.

Oproti Ústeckému kraji, kde stav PZI v posledních 10 letech i absolutně stagnuje, zaznamenaly Moravskoslezský a Karlovarský kraj mírný nárůst. Hlavní rozdíl mezi kraji byl ve vnitřní struktuře investic. V Moravskoslezském a Karlovarském kraji postupně mírně roste objem reinvestovaného zisku (tedy dalších návazných investic již usídlených zahraničních investorů) a daří se mírně zvyšovat i investice do základního kapitálu. V Ústeckém kraji výše investic do základního kapitálu zůstává zhruba stejná (někteří investoři své aktivity omezují, jiní zase přicházejí), největší rozdíl je však v klesajícím objemu reinvestovaného zisku – od roku 2010, kdy tvořil reinvestovaný zisk PZI v Ústeckém kraji 50 mld. Kč se propadl na zhruba polovinu v roce 2017. Navíc celkový růst stavu PZI byl mezi všemi sledovanými kraji v Ústeckém nejnižší.

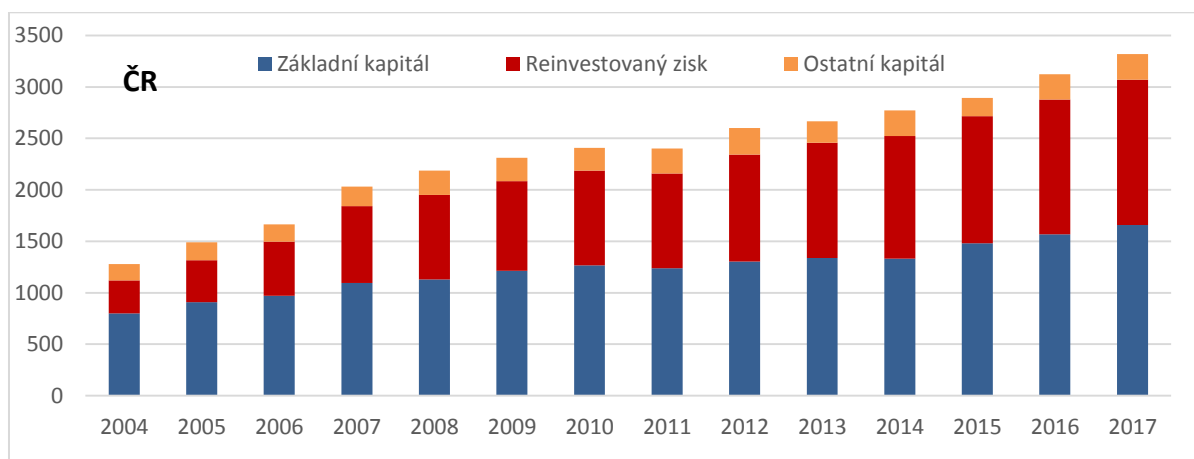
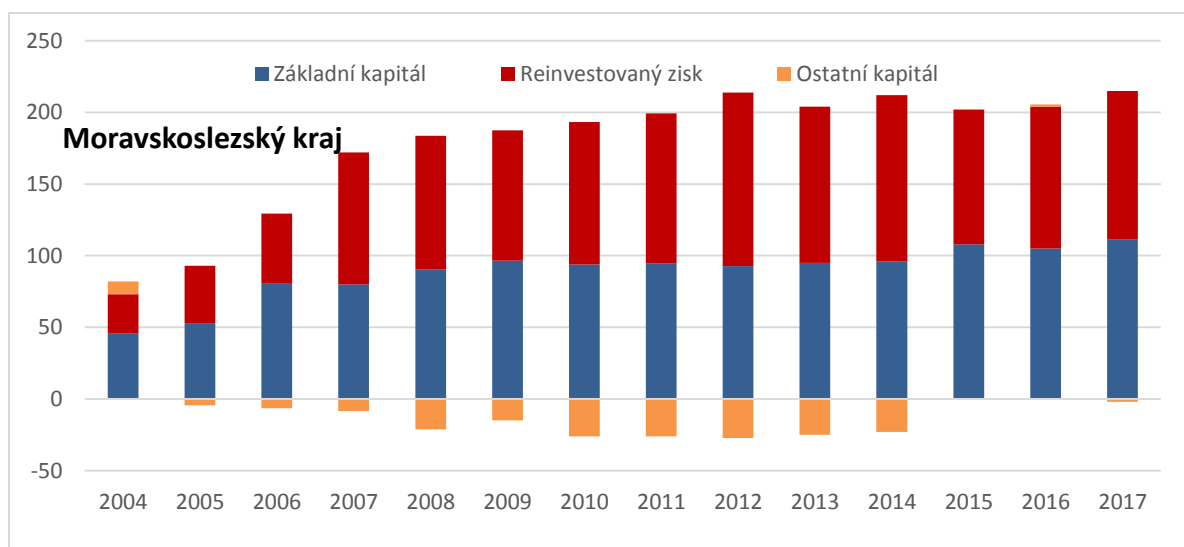
⁴ Viz např. zjištění projektu Mapování inovačních kapacit ČR dostupné na <https://inkaviz.tacr.cz/>

Srovnání také ukazuje na výrazně vyšší dynamiku růstu stavu PZI v Moravskoslezském kraji, neboť s Karlovarským krajem v roce 2000 začínaly na přibližně stejném objemu přímých zahraničních investic v ekonomice. Avšak zejména v letech silného ekonomického růstu (2005-2007) přilákal **Moravskoslezský kraj mnohonásobně více investic než Karlovarský kraj. To je ovlivněno jeho vyšší atraktivitou, větší vlastní iniciativou a také dostatkem připravených volných ploch pro zahraniční investory, které v Karlovarském kraji již delší dobu chybí⁵.**

Graf 7 a, b, c, d: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč ve vybraných krajích, 2004–2017

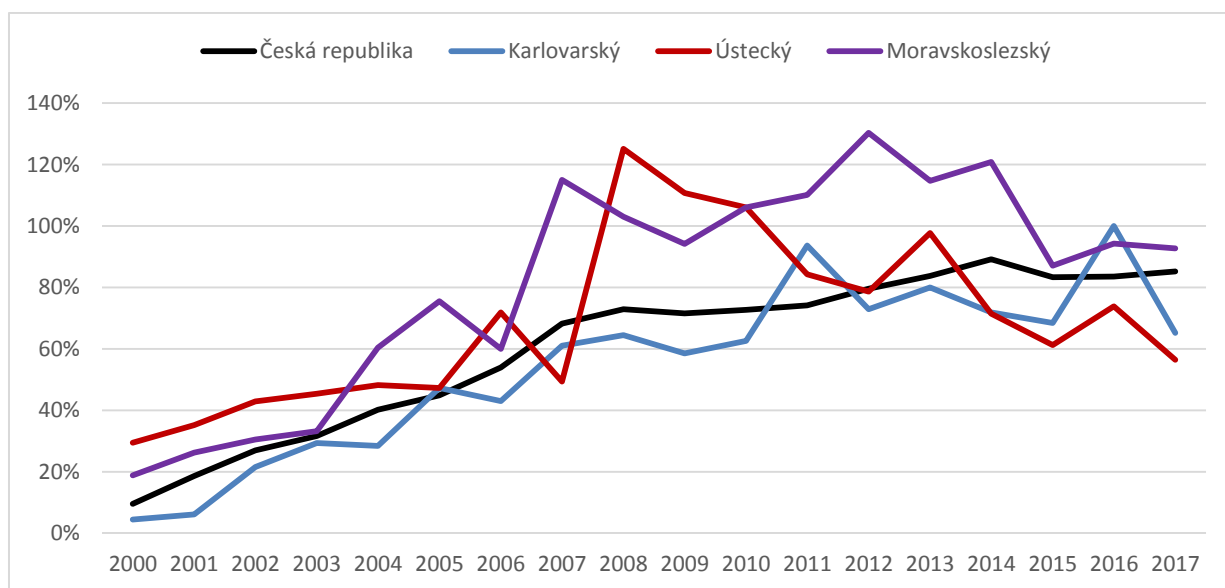
⁵ Již dříve zpracované dokumenty (např. Analýza rozvojových charakteristik a potenciálu Karlovarského kraje, 2012) upozorňují, na vysokou obsazenost průmyslových zón v Karlovarském kraji. V současnosti (dle informací expertů z kraje) jsou plochy v existujících průmyslových zónách téměř zcela obsazeny a nové průmyslové zóny se zatím nedaří dokončit tak, aby mohly sloužit novým investorům.

Zdroj: ČNB

Oproti celé ČR však ve všech strukturálně postižených krajích po roce 2011 stagnují nebo dokonce klesají investice do základního kapitálu, což naznačuje nižší zájem nových zahraničních investorů.

Pro všechny tři kraje je společná spíše stagnace výše reinvestovaného zisku, v případě Ústeckého dokonce citelný pokles. Graf níže ilustruje vývoj poměru stavu reinvestovaného zisku vůči základnímu kapitálu a vypovídá tak nejen nepřímo o míře zakoření zahraničních investorů v daném regionu, tak také ale i o atraktivitě těchto regionů pro nové investory. **Ukazuje se, že v Moravskoslezském kraji se na velikosti stavu PZI z největší části podílí investoři, kteří již v kraji působí. Této úrovni se přibližuje i Karlovarský kraj, kde tento poměr stabilně i když mírně roste.** To ukazuje, že v Karlovarském kraji sice objem PZI je relativně nejnižší, přesto se ti již usídlení investoři v regionu poměrně dobře rozrůstají a investují. Svou roli jistě sehrává i jeho nejlepší makropolooha v porovnání s Ústeckým a zejména Moravskoslezským krajem. V posledních 5 letech však v celé ČR roste podíl reinvestovaného zisku PZI rychlejším tempem

Graf 8: Vývoj poměru stavu reinvestovaného zisku a základního kapitálu přímých zahraničních investic 2000–2017

Zdroj: ČNB

Specifický pohled na PZI pak nabízí sektorové srovnání přímých zahraničních investic podpořených pobídkami agentury CzechInvest (viz tabulka níže, která zobrazuje kumulativně data do roku 2019). Přesto, že nepokrývá všechny realizované investice v těchto krajích, lze v případě zpracovatelského průmyslu předpokládat, že bude zahrnovat většinu a lze z něho poměrně přesně usuzovat na jeho převládající sektorové zaměření příchozích zahraničních firem.

Tabulka 1: Sektorové určení přímých zahraničních investic podpořených agenturou CzechInvest, 1990-2019

Sektor	Karlovarský		Moravskoslezský		Ústecký	
	mil. Kč na 1 projekt	podíl na celkové výši PZI kraji	mil. Kč na 1 projekt	podíl na celkové výši PZI kraji	mil. Kč na 1 projekt	podíl na celkové výši PZI kraji
biotechnologický a medicínská technika			1598,00	1,20%	122,82	0,07%
dřevozpracující a papírenský	252,21	0,84%	1215,46	4,56%	1220,09	8,48%
elektronický a elektrotechnický	74,60	0,50%	719,03	3,24%	708,09	6,98%
gumárenský a plastikařský	698,04	18,63%	296,38	4,59%	1805,19	18,83%
chemický a farmaceutický	695,95	18,58%	844,98	4,44%	881,06	7,66%
IT a vývoj software			1,93	0,00%		
koksování a zpracování ropy					7852,90	4,55%
kovodělný a kovozpracující	1022,03	20,46%	472,97	9,43%	419,31	3,69%
ostatní	313,27	8,36%	376,39	5,93%	566,68	4,93%
potravinářský	418,00	5,58%	757,52	3,66%	647,29	3,75%
sklářský	105,25	0,70%			1169,98	4,75%
strojírenský	500,10	3,34%	454,40	6,14%	362,27	4,53%
textilní	466,78	12,46%			621,41	1,08%
výroba dopravních prostředků	718,85	10,55%	1293,48	56,80%	865,63	30,71%
Celkem	566,00	100%	774,05	100%	885,84	100%

Zdroj: Czechinvest

Pozn.: Podíl na celkové výši odpovídá podílu daného ekonomického odvětví na celkové hodnotě všech podpořených PZI agenturou CzechInvest v kraji.

V Karlovarském kraji patřily mezi nejvýznamnější zahraniční investice do kovodělného, chemického a gumárenského průmyslu, což odpovídá i proměně struktury nejvýznamnějších odvětví zpracovatelského průmyslu, která v kraji v uplynulých 20 letech proběhla (více viz kapitola Zaměstnanost). Zde tyto PZI tvořily více než polovinu všech podpořených zahraničních investic. V současné době je nejvýznamnější připravovanou investicí v regionu aktivita BMW do testovacího polygonu pro autonomní auta.

V případě Moravskoslezského kraje je struktura PZI dominována výrobou dopravních prostředků – zejména díky investici automobilky Hyundai a navázaných specializovaných subdodavatelů. Ostatní investice už jsou více heterogenní, nejčastěji pak směřovaly do kovodělného průmyslu, a strojírenství. Tato odvětví koncentrují více než 70 % všech podpořených PZI.

V Ústeckém kraji přesáhly PZI průměrnou hodnotu 1 mld. Kč na 1 projekt následující odvětví: gumárenství a plastikářství, zpracování ropy, dřevozpracující a papírenský průmysl, sklářství. Jak dokládají data o tržbách dle jednotlivých odvětví (v kapitole níže) **struktura nejvýznamnějších podpořených PZI v Ústeckém kraji je obdobná jako odvětví s největším významem pro krajskou ekonomiku** (podíl na zaměstnanosti a tržbách). **Především PZI jsou příčinou strukturální proměny ekonomiky, neboť nejvíce PZI směřovalo do oboru automotive.** Jen málo významné jsou však investice do technologicky pokročilejších aktivit a high-tech oborů.

1.3 Tržby v odvětvích zpracovatelského průmyslu

Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb dle odvětví zpracovatelského průmyslu slouží k identifikaci odvětví, která jsou pro krajskou ekonomiku z hlediska její výkonnosti klíčová a odvětví, která buď dynamicky rostla, nebo naopak odvětví, jejichž význam v regionálním hospodářství klesá.

Tabulka 2: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Karlovarském kraji (mil. Kč), 2000–2018

Karlovarský kraj					
OKEČ	průměr 2000-2002	průměr 2006-2008	NACE	průměr 2011-2014	průměr 2015-2018
Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	4 769	7 499	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení	7 971	9 937
Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	4 690	4 875	Výroba nápojů	3 849	
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	3 301	3 859	Výroba pryžových a plastových výrobků	2 878	4 590
Výroba elektrických optických přístrojů a zařízení	874	2 327	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	2 339	2 891
Výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	1 059	2 044	Výroba textilií	2 206	2 366
Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	1 259	1 633	Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů	2 125	2 188
Výroba pryžových a plastových výrobků	788	1 520	Výroba elektrických zařízení	775	777
Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	922	777	Výroba strojů a zařízení j. n.	892	728
Výroba dopravních prostředků a zařízení	1 992	776	Ostatní zpracovatelský průmysl	325	365
Zpracování dřeva, výroba dřevařských výrobků kromě nábytku	332		Výroba nábytku	345	
Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru; vydavatelství a tisk	226				
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	2 747				

Zdroj: ČSÚ – krajské ročenky

V Karlovarském kraji lze identifikovat dvě klíčová odvětví, jež dlouhodobě tvoří více jak 50 % tržeb zpracovatelského průmyslu. Jedná se o výrobu kovových výrobků⁶ a výrobu nápojů⁷. Přesto, že data v uvedené tabulce není možné přímo srovnávat, neboť došlo od roku 2009 ke změně klasifikace ekonomických činností, lze určit přibližnou shodu jednotlivých kategorií. Evidentní je růst významu odvětví Výroby kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, jehož podíl na zpracovatelském průmyslu se v posledních 10 letech zvýšil téměř dvojnásobně a dnes tvoří zhruba 35 % všech tržeb

⁶ Zde patří: Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků (OKEČ) a Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení (NACE)

⁷ Zde patří: Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků (OKEČ) a Výroba nápojů (NACE)

zpracovatelského průmyslu. Opačný trend, tedy oslabování významu na zpracovatelském průmyslu zaznamenalo odvětví nápojů. Kromě těchto dvou odvětví dosahuje vyšší růstové dynamiky také výroba dílů pro automobily, elektronický průmysl a výroba plastů, která velmi často souvisí právě s výrobou automobilů či jejich dílů.

Tabulka 3: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Ústeckém kraji (mil. Kč), 2000–2018

Ústecký kraj					
OKEČ	průměr 2000-2002	průměr 2006-2008	NACE	průměr 2011-2014	průměr 2015-2018
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	73 713	124 655	Výroba chemických látek a chemických přípravků	50 661	40 706
Výroba dopravních prostředků a zařízení	4 752	20 318	Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů	28 818	38 637
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	16 579	19 354	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	15 116	17 413
Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	12 168	18 508	Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství	12 797	15 670
Výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	4 228	16 804	Výroba papíru a výrobků z papíru	12 677	14 142
Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru; vydavatelství a tisk	12 895	14 008	Výroba elektrických zařízení	9 693	13 312
Výroba elektrických optických přístrojů a zařízení	3 084	12 531	Výroba strojů a zařízení j. n.	11 715	13 161
Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	10 901	8 571	Výroba potravinářských výrobků	8 812	11 830
Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	1 723	4 020	Výroba pryžových a plastových výrobků	3 575	10 007
Výroba pryžových a plastových výrobků	1 536	2 907	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků,...	6 950	9 790
Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	4 512	2 802	Opravy a instalace strojů a zařízení		4 364
			Výroba textilií	1 269	1 332
			Ostatní zpracovatelský průmysl	294	1 227
			Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	3 925	

Zdroj: ČSÚ – krajské ročenky

Mezi dvě nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu v Ústeckém kraji se řadí Výroba chemických látek a Výroba motorových vozidel a jejich dílů, které v současné době tvoří zhruba 50 % tržeb zpracovatelského průmyslu. U chemického průmyslu, který dlouhodobě patřil k dominantní specializaci regionu, je patrný trvalý pokles jeho významu pro výkonnost krajského hospodářství. Naopak roste význam výroby pryžových a plastových výrobků – to ukazuje na využívání dlouhodobého know-how v oblasti chemie a postupnému odklonu od výroby surovin k průmyslovým výrobkům. Ostatní tradiční i nová odvětví si udržují svůj podíl či jej mírně zvyšují. Výjimku tvoří výroba textilií, jejíž podíl na tržbách se v čase výrazně snižuje.

Tabulka 4: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v Moravskoslezském kraji (mil. Kč), 2000–2018

Moravskoslezský kraj					
OKEČ	2000-2002	2006-2008	NACE	2011-2014	2015-2018
Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	95 848	154 430	Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů	183 194	265 763
Výroba dopravních prostředků a zařízení	19 999	55 894	Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství	100 413	91 620
Výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	8 126	26 921	Výroba strojů a zařízení j. n.	21 486	22 836
Výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení	988	18 084	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků,...	18 355	18 952
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	6 622	13 798	Výroba elektrických zařízení	13 249	16 191
Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru; vydavatelství a tisk	8 895	8 625	Výroba základních farmaceutických výrobků a ...	10 855	12 322
Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	12 295	7 709	Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení	13 732	12 275
Výroba pryžových a plastových výrobků	4 803	7 162	Výroba papíru a výrobků z papíru	8 534	10 371
Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	4 416	3 149	Výroba pryžových a plastových výrobků	6 188	7 771
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	1 402	2 680	Výroba chemických látek a chemických přípravků	7 200	7 280
Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	1 068	1 776	Výroba potravinářských výrobků	5 266	6 569
			Opravy a instalace strojů a zařízení		4 379
			Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	2 548	3 292
			Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	4 711	2 879
			Výroba nábytku	1 804	2 669
			Výroba textilií	1 383	1 487

Zdroj: ČSÚ – krajské ročenky

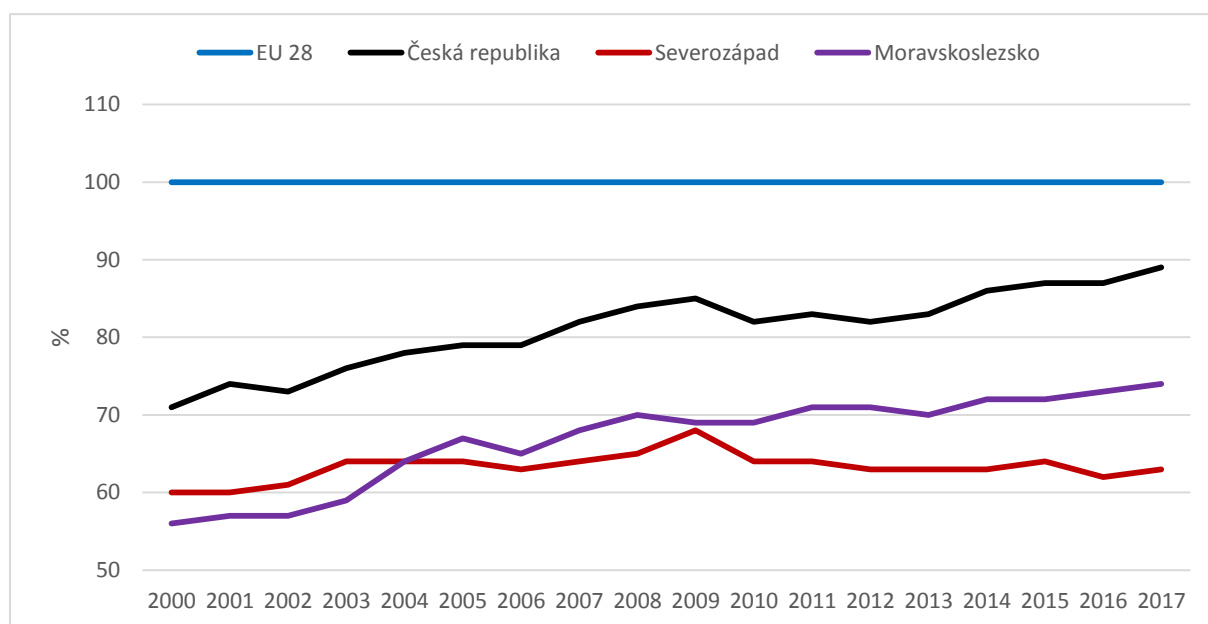
V Moravskoslezském kraji patří dlouhodobě mezi nejdůležitější odvětví zpracovatelského průmyslu výroba hutních výrobků⁸, automobilů⁹ a strojů¹⁰. V čase se však proměňoval jejich význam pro krajské hospodářství, a to i navzdory zmíněné změně klasifikace. Zatímco do roku 2008 jednoznačně dominovala krajskému hospodářství výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků, tak v posledních letech se na toto místo dostala výroba motorových vozidel, a to především zásluhou dynamičtějšího růstu a také PZI. Přesto stále patří hutnictví ke klíčovým složkám ekonomiky kraje.

⁸ Zde patří: Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků (OKEČ) a Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství (NACE)⁹ Zde patří: Výroba dopravních prostředků a zařízení (OKEČ) a Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů (NACE)¹⁰ Zde patří: Výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených (OKEČ) a Výroba strojů a zařízení j. n. (NACE)

1.4 Pozice krajské ekonomiky v EU 28

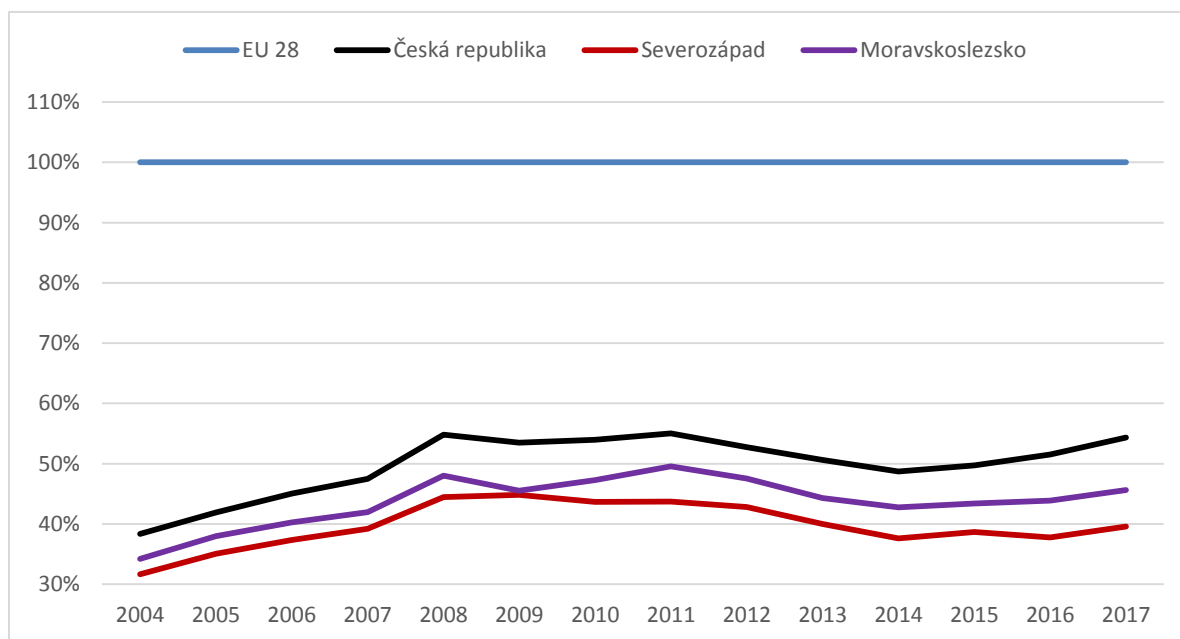
Vybrané indikátory ekonomického vyspělosti ve vztahu k EU 28 nabízejí srovnání vývoje sledovaných regionů a Česka vůči makroekonomickým trendům. Jak ilustrují grafy níže, v první dekádě nového tisíciletí dosahovalo Česko i sledované regiony vyšší dynamiky růstu a přibližovaly se k průměru EU 28, avšak dynamika růstu Moravskoslezska byla výrazněji vyšší než regionu Severozápad. Kolem roku 2010 se trend konvergence k ekonomické výkonnosti EU28 zastavil. **Od roku 2013 se již ekonomicky k EU 28 přibližuje jen Moravskoslezsko, i když pomalejším tempem než celá ČR.** Naopak region Severozápad od roku 2009 spíše mírně zaostává – z 68 % se dostal na 63 % průměru HDP zemí EU 28.

Graf 9: Vývoj HDP na obyvatele regionů soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko k EU 28, PPS v procentuálním vyjádření k průměru EU 28 (EU 28 = 100 %), 2000–2017

Zdroj: Eurostat

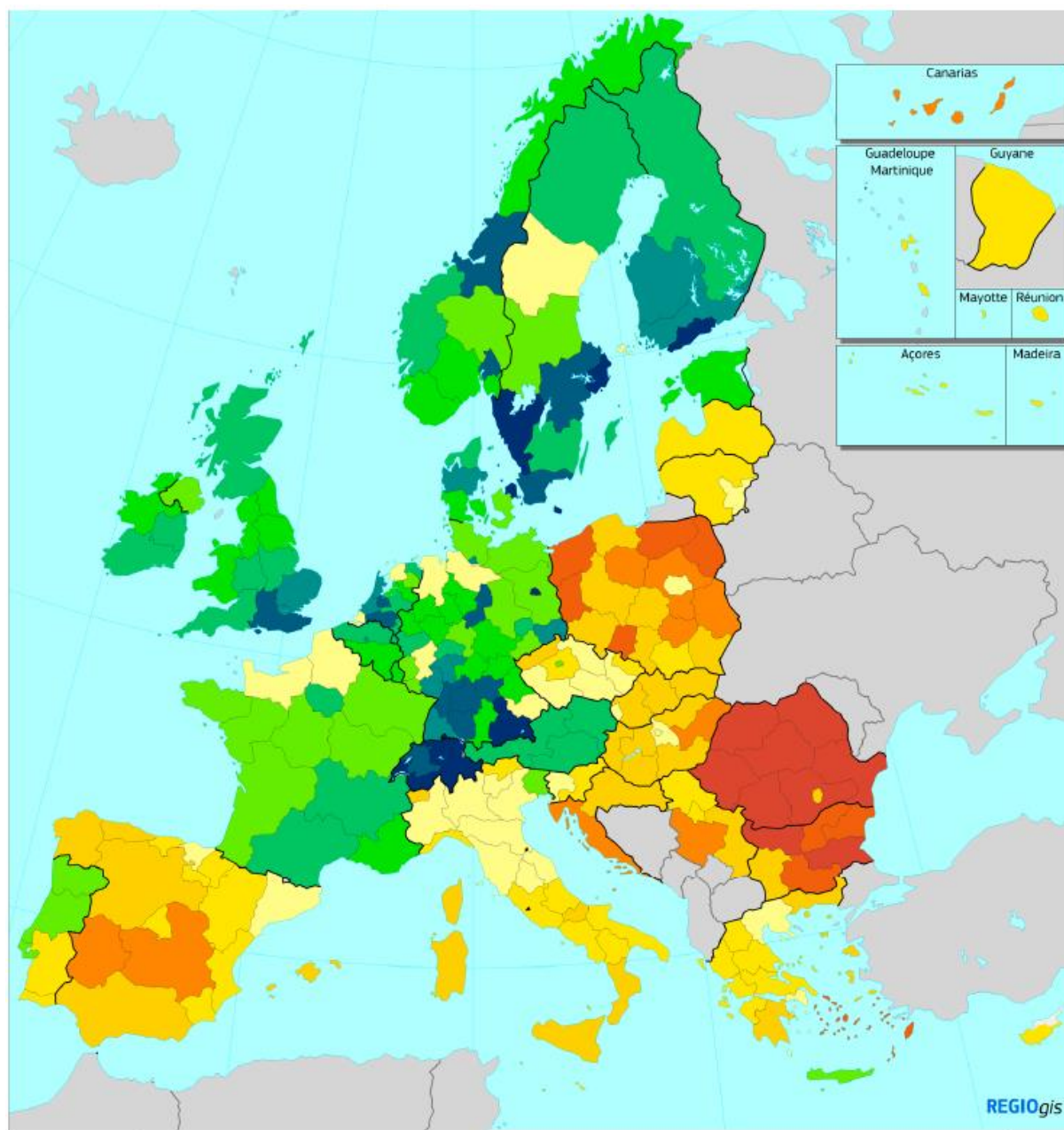
Graf 10: Vývoj HDP na zaměstnance regionů soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko, mil. EUR na zaměstnance (15-64), standardizováno k EU 28 (EU 28 = 100), 2004–2017

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočet

Podobný trend lze pozorovat i v případě HDP na zaměstnance. Porovnání produktivity (HDP na zaměstnance) ukazuje na výraznější zaostávání Česka a sledovaných regionů – dosahují pouze hodnot mezi 40 – 50 % průměru EU 28. Rozdíly mezi regiony NUTS II Severozápad a Moravskoslezsko jsou minimální – opět však v neprospěch regionu Severozápad, který začíná mírně zaostávat.

Obrázek 1: Souhrnný inovační indikátor (Regional Innovation Scoreboard), 2019

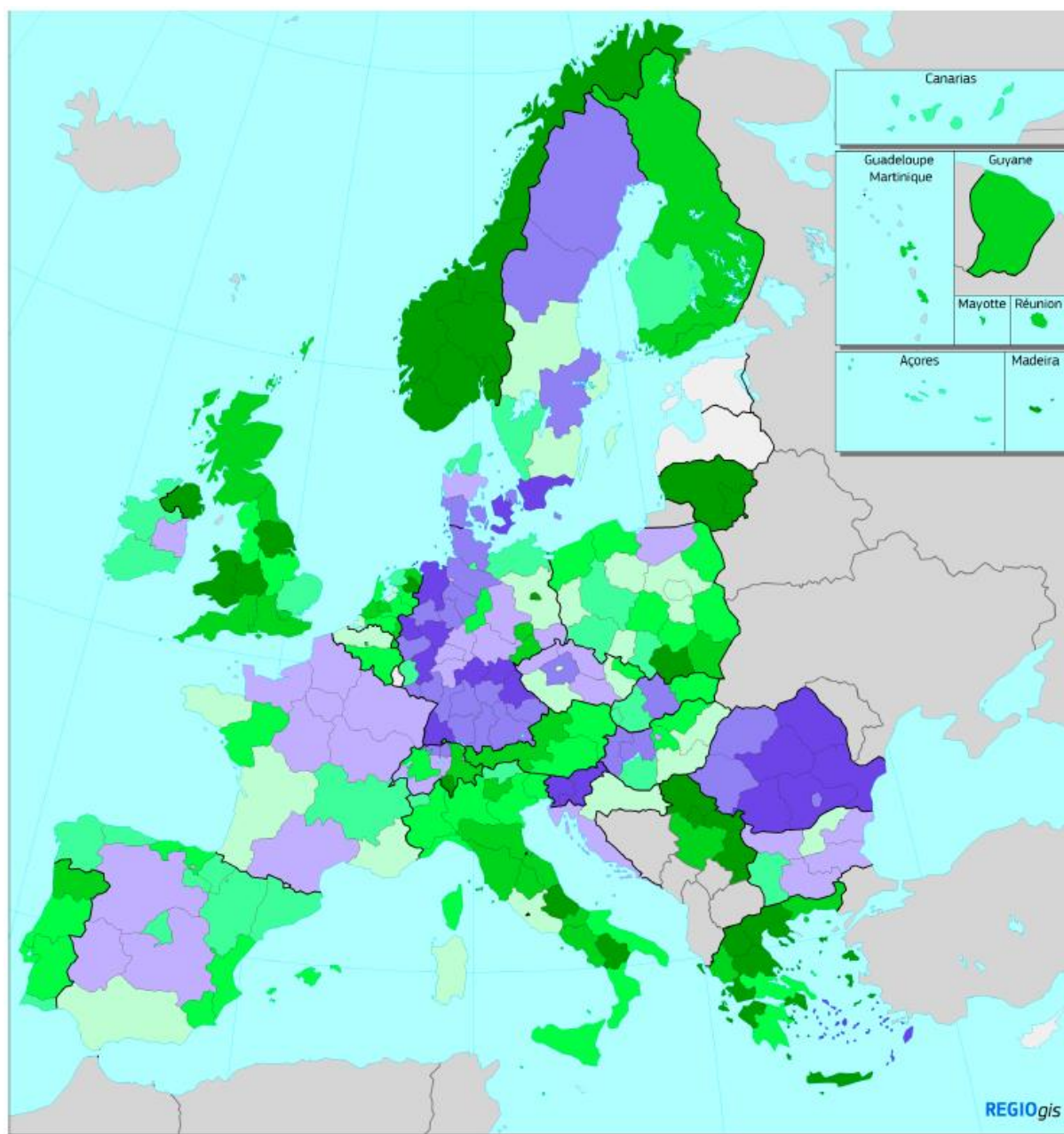
Zdroj: Regional Innovation Scoreboard, European Comission, 2019

Souhrnný regionální inovační indikátor pro NUTS II regiony vydává Evropská komise pravidelně každé dva roky. Sestává se z 27 dílčích indikátorů pokrývajících oblasti jako obecné podmínky pro inovační prostředí, kvalitu výzkumu v akademické i firemní sféře, investice do inovací a lidské zdroje/lidi.

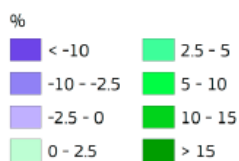

Severozápad a Moravskoslezsko patří mezi mírně podprůměrně inovačně vyspělé regiony (tzv. moderate innovators). Od roku 2011 došlo v regionu Moravskoslezsko k mírnému růstu souhrnné inovační výkonnosti. Naopak region Severozápad podobně jako ostatní regiony ČR v tomto období stagnovali nebo mírně zaostávali.

Obrázek 2: Změna Souhrnného inovačního indexu mezi roky 2011-2019

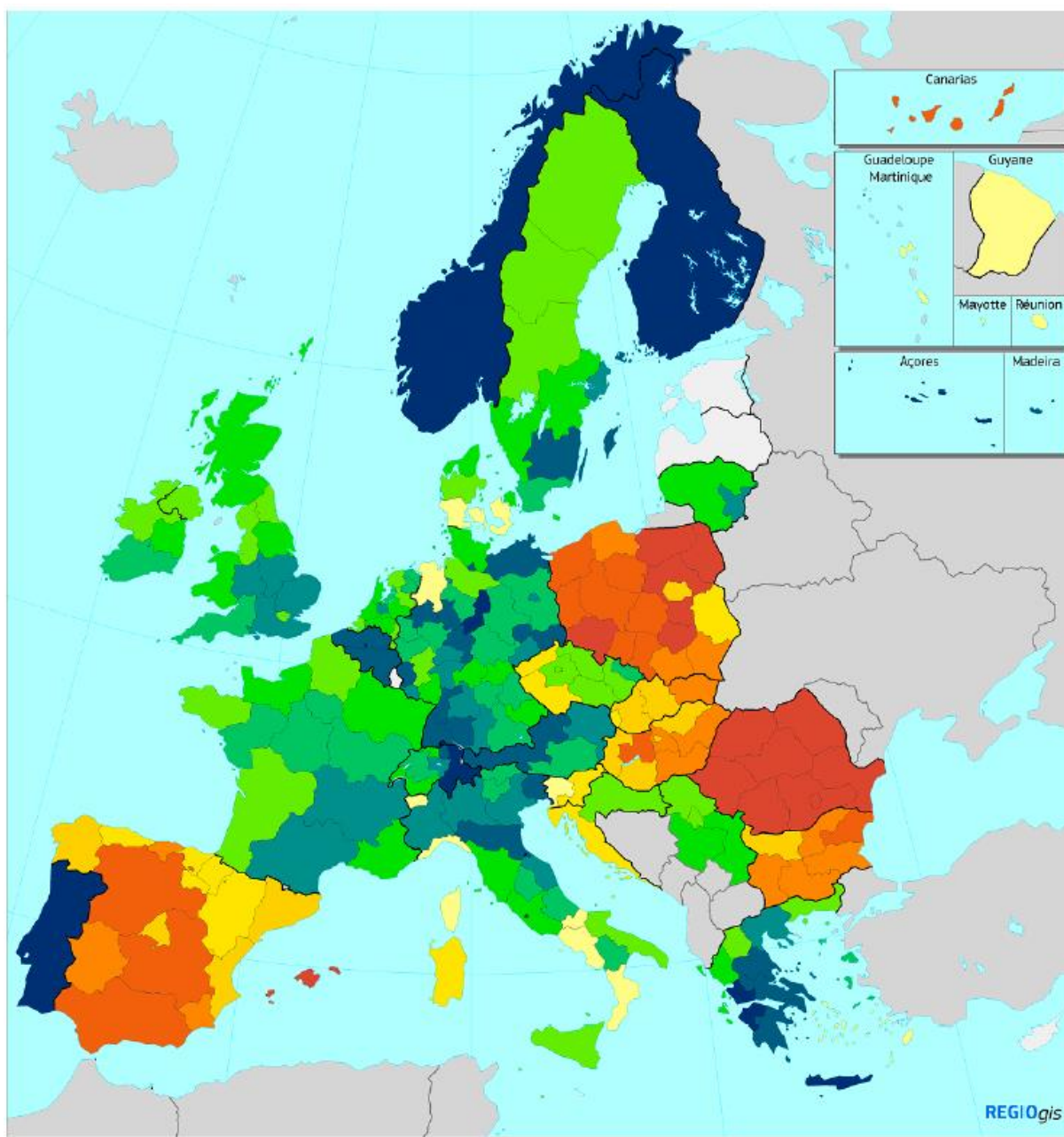
Innovation performance change 2011-2019

Source: European Commission - Regional Innovation Scoreboard 2019

Zdroj: Regional Innovation Scoreboard, European Commission, 2019

Obrázek 3: MSP zavádějící produktovou nebo procesní inovaci

SMEs introducing product or process innovations as percentage of SMEs

Zdroj: Regional Innovation Scoreboard, European Commission, 2019

V ukazateli intenzity zavádění procesních nebo produktových inovací patří region Moravskoslezsko v porovnání s EU k lehce nadprůměrným regionům – nachází se ve spodní části tzv. „strong

performers“. Severozápad naopak je zařazen zhruba do průměru středně vyspělých regionů moderate performers.

Shrnutí

- V dosažené ekonomické vyspělosti všechny tři kraje zaostávají za průměrem ČR (bez započtení Prahy). Z dlouhodobého pohledu konverguje k průměrné úrovni ekonomické vyspělosti ČR jen Moravskoslezský kraj, Ústecký a Karlovarský kraj mírně ale setrvale ztrácí (dle nominálního HDP/obyvatele). Prohlubují se rozdíly mezi jednotlivými kraji navzájem, a to zejména od roku 2013 dále.
- Jak ukazuje dlouhodobý vývoj, tak ekonomické zaostávání všech tří krajů probíhalo jak v období silného hospodářského růstu (2002–2007 a po roce 2013), tak i v době ekonomické krize (2009–2012). Navíc se nezvětšuje pouze rozdíl mezi sledovanými kraji a Českem, ale také mezi kraji samotnými. Dochází tedy ke zvětšování regionálních disparit.
- I v porovnání s EU 28 nedochází ke rychlejší konvergenci, u regionu Severozápad se dokonce jeho ekonomická výkonnost průměru EU 28 vzdaluje.
- Ekonomická struktura krajů prochází postupnou proměnou, kdy ve všech krajích nabývají na důležitosti odvětví spojená přímo či nepřímo s automobilovým průmyslem. Na druhé straně tradiční průmyslová odvětví těchto krajů patří stále mezi klíčové komponenty ekonomik krajů, i když jejich význam setrvale klesá (v případě MSK je to hutnictví, v ULK chemická výroba základních surovin a v KVK je to výroba porcelánu, skla a keramiky)
- Řada firem v tradičních odvětvích prošla svou vlastní vnitřní transformací, tedy modernizací výroby, obměnou trhů (v produktovém i geografickém smyslu), která jim zajistila životaschopnost nejen na českém, ale také na evropském a globálním trhu¹¹. Vnitřní proměna firem a celých odvětví je důležitým aspektem restrukturalizace, který často není patrný z agregátních statistik, ale představuje významný prvek úspěšné ekonomické transformace regionů.
- V posledních letech dochází k proměnám přímých zahraničních investic. Do roku 2010 byl růst stavu PZI tvořen především příchodem nových investorů. V posledních 5 letech stále větší část zahraničních investic tvoří firmy, kteří již v dané lokalitě působí. Jejich investiční aktivita je však znatelně vyšší zejména v Moravskoslezském a také Karlovarském kraji, naopak v Ústeckém kraji aktivity PZI stagnují.

¹¹ Tyto informace není možné zjistit z agregátních statistik, ale jsou nutná hloubková terénní šetření mezi firmami působícími v krajském hospodářství (viz Analýza inovačního potenciálu firem Karlovarského kraje, Berman Group 2010; Průzkum trhu výzkumných a vývojových potřeb podnikatelských subjektů v Ústeckém kraji, Berman Group 2012)

2 Trh práce a struktura zaměstnanosti

V následující kapitole budou analyzována témata související s trhem práce. Nejprve bude popsána struktura zaměstnanosti ve vybraných krajích z pohledu základních ekonomických odvětví a pak podrobně s důrazem na zpracovatelský průmysl a změny v jeho vnitřní oborové struktuře. Zpracovatelský průmysl představuje nejvýznamnější ekonomické odvětví a změny v jeho struktuře představují klíčovou podmínku pro ekonomickou restrukturalizaci dotčených krajů. Kapitola poskytuje informaci i o vývoji úrovně nezaměstnanosti a specificky dlouhodobé nezaměstnanosti, která představuje významný problém ve všech třech krajích.

Tabulka 5: Zaměstnanost ve vybraných krajích a ČR dle hlavních sekcí NACE, 1998–1999 a 2017–2018

Sekce NACE	Karlovarský kraj		Změna v p. b.	Ústecký kraj			Moravskoslezský kraj			ČR	
	1998-1999	2017-2018		1998-1999	2017-2018	Změna v p. b.	1998-1999	2017-2018	Změna v p.b.	1998-1999	2017-2018
A - Zemědělství, lesnictví a rybářství	2,30%	2,96%	0,66	4,40%	2,43%	-1,97	3,10%	1,93%	-1,17	5,40%	2,80%
B - Těžba a dobývání	4,50%	2,15%	-2,35	4,30%	2,52%	-1,78	7,10%	2,00%	-5,10	1,80%	0,63%
C - Zpracovatelský průmysl	25,20%	28,88%	3,68	23,60%	27,10%	3,50	28,40%	31,21%	2,81	26,70%	27,71%
D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	1,70%	1,39%	-0,31	2,80%	1,88%	-0,92	1,20%	1,19%	-0,01	1,50%	0,99%
E - Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	1,40%	1,49%	0,09	1,30%	1,64%	0,34	0,70%	1,15%	0,45	1,00%	1,07%
F - Stavebnictví	9,10%	7,25%	-1,85	11,00%	7,52%	-3,48	8,90%	6,45%	-2,45	10,10%	7,38%
G - Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	13,00%	9,17%	-3,83	13,10%	12,59%	-0,51	11,80%	11,41%	-0,39	13,00%	11,56%
H - Doprava a skladování	7,20%	7,41%	0,21	8,90%	7,52%	-1,38	6,80%	6,33%	-0,47	6,70%	6,24%
I - Ubytování, stravování a pohostinství	4,50%	5,47%	0,97	3,30%	3,51%	0,21	3,10%	2,62%	-0,48	3,40%	3,42%
J - Informační a komunikační činnosti	1,80%	0,54%	-1,26	1,60%	1,63%	0,03	1,60%	2,89%	1,29	2,00%	3,03%
K - Peněžnictví a pojišťovnictví	1,50%	1,24%	-0,26	1,60%	1,61%	0,01	1,70%	1,88%	0,18	2,00%	2,22%

Základní makroekonomická analýza

Sekce NACE	Karlovarský kraj		Změna v p. b.	Ústecký kraj			Moravskoslezský kraj			ČR	
	1998-1999	2017-2018		1998-1999	2017-2018	Změna v p. b.	1998-1999	2017-2018	Změna v p.b.	1998-1999	2017-2018
L - Činnosti v oblasti nemovitostí	0,70%	0,73%	0,03	0,40%	0,65%	0,25	0,40%	0,65%	0,25	0,50%	0,84%
M - Profesní, vědecké a technické činnosti	2,40%	3,06%	0,66	2,00%	3,32%	1,32	1,90%	3,92%	2,02	2,80%	5,07%
N - Administrativní a podpůrné činnosti	1,80%	2,24%	0,44	1,70%	2,57%	0,87	1,50%	2,78%	1,28	1,90%	2,48%
O - Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	7,50%	8,10%	0,60	6,60%	7,57%	0,97	6,20%	5,18%	-1,02	6,40%	6,51%
P - Vzdělávání	5,40%	5,63%	0,23	4,80%	5,67%	0,87	6,70%	6,79%	0,09	6,10%	6,61%
Q - Zdravotní a sociální péče	6,30%	9,04%	2,74	5,30%	6,53%	1,23	5,50%	8,00%	2,50	5,40%	7,09%
R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,60%	1,73%	0,13	1,20%	1,77%	0,57	0,90%	1,71%	0,81	1,30%	1,81%
S - Ostatní činnosti	2,20%	1,78%	-0,42	2,10%	1,98%	-0,12	2,40%	1,93%	-0,47	1,80%	1,75%

Zdroj: ČSÚ – VŠPS, vlastní úpravy

2.1 Struktura zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu

Jak ukazuje tabulka na předchozí straně, v **Karlovarském kraji** tvoří nejvýznamnější obor zpracovatelský průmysl, jenž poskytuje v kraji práci čtvrtině všech zaměstnanců, což je obdobný podíl jako v ČR. Vývojově došlo ve zpracovatelském průmyslu a v sektoru zdravotní a sociální péče k největšímu nárůstu zaměstnanosti. To souvisí s dvěma důležitými procesy v kraji – (i) modernizací a rozvojem lázeňství a na něj napojenými zdravotními službami a také (ii) stárnutím populace, které vytváří stále větší nároky na sociální a zdravotní služby, přičemž tento druhý aspekt lze v obdobné míře pozorovat i v ostatních částech ČR. Naopak v sektoru ICT v regionu poklesla zaměstnanost téměř o dvě třetinu.

Ve struktuře zaměstnanosti **Ústeckého kraje** tvoří nejvýznamnější obor zpracovatelský průmysl, který vytváří čtvrtinu všech pracovních míst v krajské ekonomice a jeho význam v hospodářství regionu v čase roste. Naopak výrazněji za posledních 20 let poklesl podíl těžebního průmyslu a stavebnictví. V kraji roste podobným tempem jako na národní úrovni podíl zaměstnaných ve zdravotní a sociální péči a v profesních, vědeckých a technických činnostech.

Ve struktuře zaměstnanosti v **Moravskoslezském kraji** tvoří nejvýznamnější obor rovněž zpracovatelský průmysl, který vytváří 31 % všech pracovních míst v kraji, což je nadprůměrná hodnota i v porovnání s ČR. Nad průměrem ČR je i zaměstnanost v těžebním průmyslu, ačkoliv jeho podíl na zaměstnanosti v regionu v posledních 20 letech v souvislosti s omezováním těžby černého uhlí téměř trojnásobně poklesl. Nyní již větší podíl zaměstnanců v kraji pracuje v oboru ICT, který je naopak jedním z nejrychleji rostoucích nových oborů.

Tabulka 6: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu v Karlovarském kraji dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018

Oddíly NACE	Podíl na celkové zaměstnanosti ve ZP 2017-18	OKEČ	Podíl na zaměstnanosti ve ZP 2002-03
25 Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	21%	DI Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	24%
23 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	16%	DJ Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	14%
29 Výroba motorových vozidel a jejich dílů	13%	DL Výroba elektrických optických přístrojů a zařízení	11%
27 Výroba elektrických zařízení	10%	DB Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	11%
13 Výroba textilií	8%	DA Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	8%
22 Výroba pryžových a plastových výrobků	8%	DK Výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	6%
28 Výroba strojů a zařízení	5%	DM Výroba dopravních prostředků a zařízení	6%
Ostatní zpracovatelský průmysl	19%	Ostatní zpracovatelský průmysl	13%

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Karlovarského kraje 2019 a 2003, vlastní úpravy

Pozn.: Statistika zahrnuje údaje pouze za podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji. V tabulce jsou barevně označena **nově se rozvíjející a rostoucí odvětví** a naopak odvětví upadající.

Vnitřní struktura zpracovatelského průmyslu ukazuje na poměrně nízkou vnitřní míru specializace tohoto nejvýznamnějšího odvětví v **Karlovarském kraji**. **Specializace navíc v čase klesá a to zejména ve výrobě skla, porcelánu, keramiky a stavebních hmot** (ostatní nekovové minerální výrobky), které ještě v roce 2003 tvořilo téměř čtvrtinu všech pracovních míst, v současnosti už to je pouze 16 %. I přes pokles podílu na celkové zaměstnanosti stále patří toto odvětví k důležitým oborům krajské

ekonomiky a řadě podniků působících v tomto oboru se podařilo úspěšně restrukturalizovat (viz text níže), což se projevilo příznivě na jejich ekonomické výkonnosti.

Naopak v kraji se v uplynulých 20 letech rozvíjely nové průmyslové obory jako výroba automobilových dílů a součástek případně kovodělný průmysl. V některých tradičních oborech (textilní průmysl, výroba porcelánu a keramiky) dochází k restrukturalizaci a rozvoji nových specializací a forem výroby (např. v textilním průmyslu je to přechod od tradičních výrob k výrobě potahů a čalounění do aut). Krajské hospodářství se také stále silněji integruje do tzv. globálních hodnotových řetězců (nejen pobočky zahraničních firem ale i domácí firmy z Karlovarského kraje), převládající způsob zapojení v kraji působících firem je však jako subdodavatelé méně sofistikované produkce, která má převážně zakázkovou povahu. To posiluje závislost krajské ekonomiky (a zpracovatelského průmyslu zvláště) na zahraničních odběratelích a jejich rozhodnutích a má značné implikace pro budoucí fungování místních podniků a zejména jejich autonomii ve strategických oblastech řízení firem¹².

Tabulka 7: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu v Ústeckém kraji dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018

Oddíly NACE	Podíl na zaměstnanosti ve ZP 2017-18	OKEČ	Podíl na ZP 2002-03
29 Výroba motorových vozidel a jejich dílů	17%	DJ Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	16,20%
23 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	13%	DF Výroba koksů, rafinerské zpracování ropy + DG Výroba chemických látek	14,50%
28 Výroba strojů a zařízení	11%	DI Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	12,10%
25 Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	10%	DA Výroba potravinářských výrobků a nápojů	11,60%
20 Výroba chemických látek a chemických přípravků	10%	DB Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	10,60%
27 Výroba elektrických zařízení	9%	DK Výroba a opravy strojů a zařízení	7,80%
Ostatní zpracovatelský průmysl	30%	Ostatní zpracovatelský průmysl	27,20%

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Ústeckého kraje 2019 a 2003, vlastní úpravy

Pozn.: Statistika zahrnuje údaje pouze za podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji. V tabulce jsou barevně označena nově se rozvíjející a rostoucí odvětví a naopak odvětví upadající.

Zpracovatelský průmysl v Ústeckém kraji je méně specializovaný než v ostatních dvou srovnávaných regionech – neexistuje jedno dominantní průmyslové odvětví, ale šest významnějších, která dohromady tvoří dvě třetiny celkové zaměstnanosti ve ZP. **Specializace navíc v čase mírně klesá a proměňují se průmyslové obory důležité pro krajskou ekonomiku.** Značně poklesl význam chemického a textilního průmyslu v zaměstnanosti (byť se stále jedná o důležité odvětví, podíl poklesl o 4,5 resp. 8,3 p.b.), mírně pokleslo také zastoupení kovodělného průmyslu. Naopak v kraji se v uplynulých 20 letech **silně rozvíjely nové průmyslové obory jako výroba automobilových dílů a součástek případně elektronický průmysl, což byl z velké části důsledek nově příchodících zahraničních investorů** (viz předchozí kapitola a odvětvová struktura PZI v krajích). Mírně posílil svůj

¹² Viz např. Mapování inovačních kapacit ČR (<https://inkaviz.tacr.cz/>); Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje – aktualizována verze 2012; (a její přílohy) Analýza inovačního potenciálu firem Karlovarského kraje, Berman Group, 2010

význam také tradiční obor výroby nekovových minerálních výrobků, který je v kraji tvořen především výrobci skla a skleněných produktů pro automobilový průmysl¹³, kteří v kraji kontinuálně rozšiřují svou výrobu. **Výrobci v ostatních tradičních oborech** (chemická výroba, stavební hmoty) **jsou typicky zaměřeni na výrobu surovin případně základních produktů vstupujících do výroby v ostatních průmyslových oborech, tyto firmy jsou často velmi významnými hráči krajské ekonomiky z pohledu tržeb, ale většina z nich se orientuje především na výrobu s nižší přidanou hodnotou** se silným tlakem na cenovou konkurenceschopnost a efektivitu výroby (to jsou nejčastěji i hlavní cíle inovací v těchto firmách).

Tabulka 8: Nejvýznamnější odvětví zpracovatelského průmyslu Moravskoslezského kraje dle podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, 2002–2003 a 2017–2018

Oddíly NACE	Podíl na zaměstnanosti ve ZP 2017-18	OKEČ	Podíl na ZP 2002-03
24 Výroba základních kovů, hutnictví, slévárnictví	19%	Výroba základních kovů, hutních a kovárenských výrobků	45,60%
29 Výroba motorových vozidel a jejich dílů	27%	Výroba dopravních prostředků a zařízení	13,90%
28 Výroba strojů a zařízení	10%	Výroba a opravy strojů	10,40%
25 Výroba kovových konstrukcí a kovárenských výrobků	8%	Výroba potravinářských výrobků a nápojů	7,00%
27 Výroba elektrických zařízení	6%	Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	6,60%
30 Výroba ostatních dopravních prostředků	4%	Výroba pryžových a plastových výrobků	4,50%
Ostatní zpracovatelský průmysl	26%	Ostatní zpracovatelský průmysl	11,90%

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Moravskoslezského kraje 2019 a 2003, vlastní úpravy

Pozn.: Statistika zahrnuje údaje pouze za podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji. V tabulce jsou barevně označena **nově se rozvíjející a rostoucí odvětví** a **naopak odvětví upadající**.

Vnitřní struktura odvětví zpracovatelského průmyslu ukazuje vysokou míru specializace průmyslu v **Moravskoslezském kraji** zejména na výrobu kovů, hutnictví a slévárnictví, přestože jeho význam v čase výrazně poklesl a také na výrobu motorových vozidel a jejich dílů, jehož význam v krajském hospodářství naopak roste a je nyní nejvýznamnějším průmyslovým oborem z pohledu zaměstnanosti.

Vysoká míra specializace krajského zpracovatelského průmyslu na výše uvedená dvě odvětví v čase mírně klesá. Přestože nabývají na významu nové obory (automobilový a elektrotechnický průmysl), podíl 6 nejvýznamnějších oborů na celkové zaměstnanosti v posledních 15 letech poklesl o 14 p.b. **Proměna struktury krajské ekonomiky má dva klíčové aspekty – prvním z nich je pokračující útlum těžkého průmyslu a hornictví, který s sebou nese značný pokles zaměstnanosti v těchto oborech. Druhým faktorem je růst ekonomických aktivit v nových oborech, zejména navázaných na automobilový průmysl, elektrotechniku a IT¹⁴.** Tento růst byl v kraji vyvolán zejména příchodem nových zahraničních investorů orientujících se na trh automotive. A není to pouze Hyundai a na ni navázaní výrobci a celá řada dalších firem¹⁵, které těžily v uplynulém období ze silného růstu

¹³ Především firmy ze skupiny AGC

¹⁴ Řada firem spadajících statisticky do odvětví výroby kovárenských výrobků (NACE 25), elektroniky (NACE 26), elektrotechniky (NACE 27) nebo výroby plastů a gumových výrobků (NACE 22) je však povahou svých aktivit a obchodních vazeb silně navázána na automobilový průmysl – firmy mají často své odběratele v automobilovém, průmyslu.

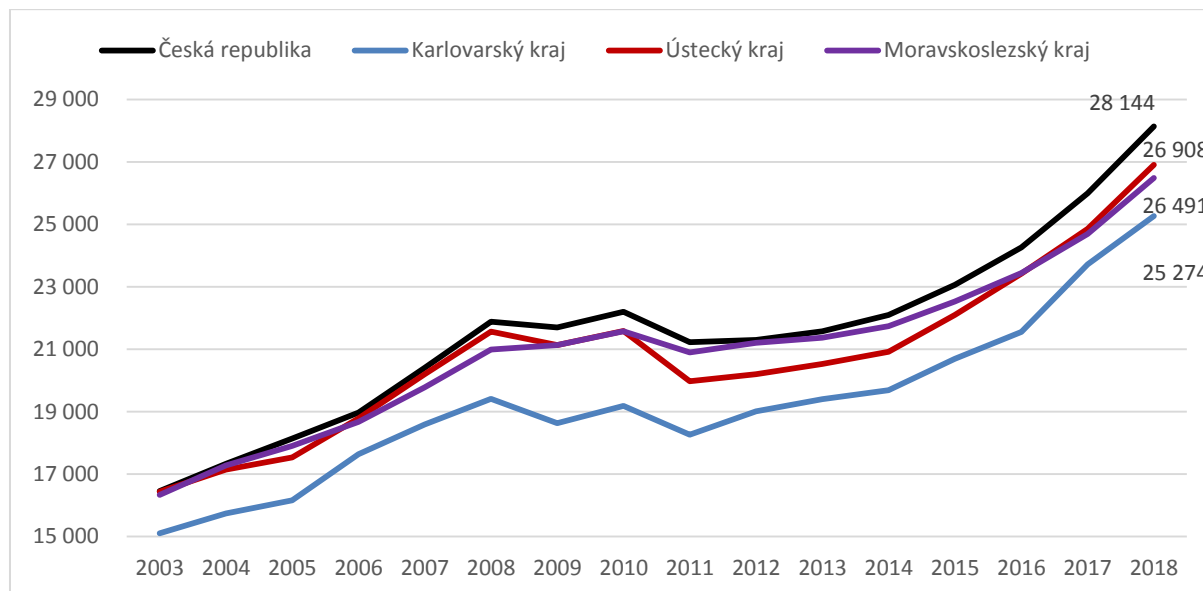
¹⁵ Z těch nejvýznamnějších např. Varroc Lightning System (dřívější Autopal), Brose, MAHLE Behr, Brembo, Dura a další

automobilového průmyslu a také ze strategické polohy kraje, z něhož lze dobře dodávat několika výrobcům osobních automobilů v ČR, Polsku a na Slovensku.

2.2 Mzdy a trh práce

Graf 11: Medián hrubé měsíční mzdy v podnikatelské sféře ve vybraných krajích a v ČR, 2003–2018

Zdroj: MPSV - Regionální statistika ceny práce, vlastní úpravy

Pozn.: Data jsou získána tzv. pracovištní metodou (územní třídění je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců) a vychází z pravidelného výběrového statistického zjišťování s názvem „Čtvrtletní šetření o ceně práce“

Medián hrubé měsíční mzdy lépe vypovídá o skutečné úrovni mezd než průměrná hrubá mzda, která je ovlivněna vysokými mzdami u malé části populace. Mzdy v podnikatelské sféře (měřené mediánem) ve všech třech sledovaných krajích dlouhodobě rostou nižším tempem než v ČR. Toto **zaostávání je nejvíce patrné po roce 2008, před nímž vrcholilo období vysokého ekonomického růstu a růst mezd v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji byl srovnatelný s ostatními regiony ČR.** Mzdy v období 2008-11 v těchto krajích stagnovaly, zatímco v ČR stále mírně rostly, i když nižším tempem než v předchozím období. Růst mezd byl obnoven až od roku 2012, přesto je tempo růstu nižší než v ostatních regionech ČR. Míře růstu mezd na národní úrovni se situace v těchto třech krajích přiblížila až v letech 2016 a 2017.

V Karlovarském kraji úroveň mezd zaostávala za ostatními kraji po celé období, nyní je rozdíl téměř 1200 Kč. **Důvodem je nižší hospodářská výkonnost a především nižší úroveň produktivity práce v kraji než ve zbytku ČR, která vyplývá zejména ze struktury ekonomiky – vyššího zastoupení průmyslových oborů a aktivit s nižší přidanou hodnotou a také vyššího zastoupení méně znalostně intenzivních služeb v zaměstnanosti.**

Medián hrubé měsíční mzdy v Ústeckém kraji byl v roce 2018 zhruba o 1200 Kč nižší než v ČR. Tento rozdíl je nižší než např. v **Karlovarském kraji**. Důvodem může velmi pravděpodobně být zejména odvětvová struktura a větší zastoupení průmyslových oborů, kde je v Ústeckém kraji ve srovnání

s ostatními obory i kraji nadprůměrná mzdová úroveň (chemický průmysl, výroba nekovových minerálních výrobků, výroba základních kovů¹⁶).

Mediánová hrubá měsíční mzda v **Moravskoslezském kraji** se dlouhodobě nejvíce přibližovala průměrné mzdové úrovni v celé ČR. **Příčinou mírného zaostávání po roce 2008 je také pokračující proměna odvětvové struktury zaměstnanosti a pokles počtu zaměstnanců v průmyslových oborech, které se vyznačují nadprůměrnými platy** (zejména těžební, hutnický a chemický průmysl¹⁷) a pomalejší rozvoj zaměstnanosti ve znalostně náročných odvětvích služeb, které se vyznačují vyšší mzdovou úrovní (zejména služby ICT, peněžnictví a pojišťovnictví, vědecké a technické činnosti), což je společné pro všechny tři kraje. Tato tendence se ještě zvýraznila po roce 2014, kdy tempo růstu mediánové mzdy v Moravskoslezském kraji dosahuje ze všech tří krajů nejnižších hodnot.

Tabulka 9: Aktuální průměrné mzdy v krajích ČR (v Kč) ve 3. čtvrtletí 2019 a změna oproti 3Q/2018

	3. čtvrtletí 2019	Meziroční změna v p.b.
Hl. m. Praha	41 720	5,9
Středočeský kraj	34 058	7,7
Česko	33 697	6,9
Plzeňský kraj	33 019	7,1
Jihomoravský kraj	32 547	6,6
Liberecký kraj	31 331	6,4
Královéhradecký kraj	31 310	7,6
Ústecký kraj	31 172	7,0
Kraj Vysočina	30 945	6,4
Moravskoslezský kraj	30 712	7,3
Olomoucký kraj	30 709	7,0
Jihočeský kraj	30 704	6,3
Pardubický kraj	30 377	6,5
Zlínský kraj	30 136	7,2
Karlovarský kraj	29 941	7,0

Zdroj: ČSÚ – statistika průměrných mezd

Aktuální data z trhu práce ukazují, že ve 3. čtvrtletí 2019 byla průměrná mzda v Karlovarském kraji nejnižší ze všech regionů v ČR. Moravskoslezský a Ústecký kraj se pohybují zhruba v polovině srovnávaných regionů, nicméně v absolutních hodnotách mají mzdy i v těchto dvou krajích mnohem blíže kraji Karlovarskému než regionům na špici, v kterých jsou mzdy nejvyšší. Pozitivně lze však vnímat alespoň vývojovou dynamiku v posledním roce, která je ve všech třech strukturálně postižených krajích mírně vyšší než v průměru v ČR.

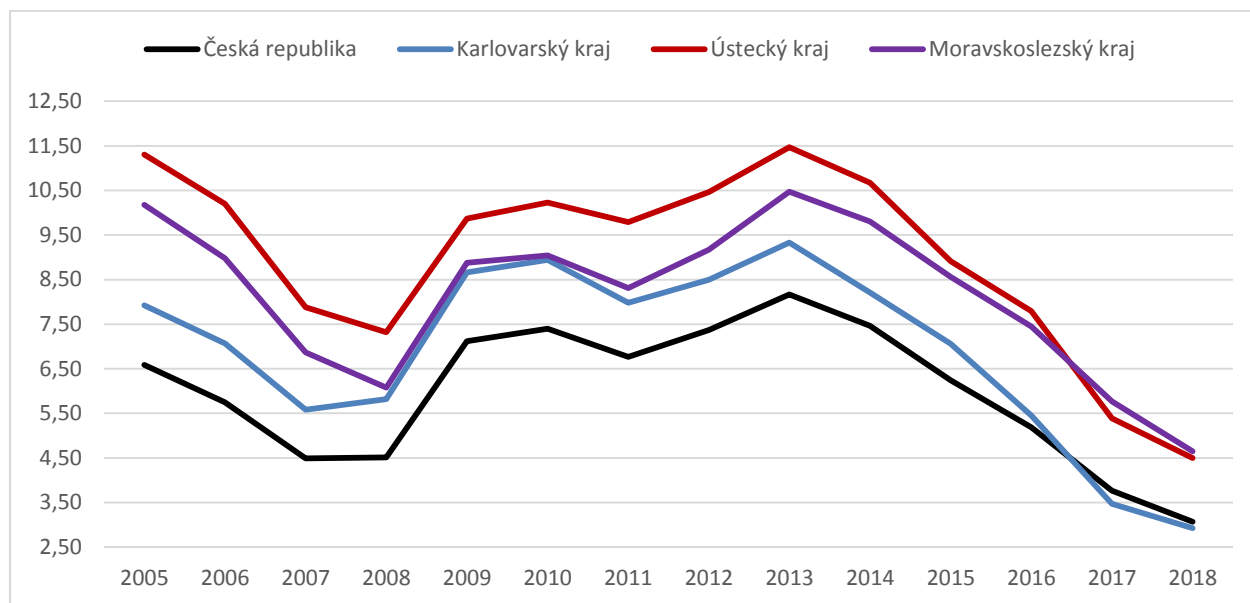
¹⁶ Blíže o mzdové úrovni v jednotlivých průmyslových oborech viz Statistická ročenka Ústeckého kraje (ČSÚ)

¹⁷ Blíže viz Statistická ročenka MSK 2015

Graf 12: Podíl nezaměstnaných osob ve vybraných krajích a ČR, 2005–2018

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, vlastní úpravy

Všechny tři kraje patří dlouhodobě k regionům s nejvyšší úrovní nezaměstnanosti v rámci ČR, přičemž vývoj nezaměstnanosti kopíruje zhruba celorepublikové trendy – značný pokles nezaměstnanosti do roku 2008 byl způsoben silným ekonomickým růstem, který byl doprovázen tvorbou nových pracovních míst. Naopak v roce 2009 přišla ekonomická krize a zejména ve výrobních podnicích nastalo rychlé a někdy poměrně masivní propuštění, které se odrazilo ve strmém nárůstu nezaměstnanosti, která se i v následujících 5 letech udržovala na vyšších hodnotách, neboť ekonomika stagnovala nebo rostla pouze velmi pomalu a zaměstnavatelé nevytvářeli ve větší míře nová pracovní místa. Tento trend se otočil po roce 2013, kdy naopak začala nezaměstnanost rychle klesat a v současnosti je problém spíše opačný – na trhu práce i v těchto třech regionech začíná být nedostatek volné pracovní síly.

Karlovarský kraj dlouhodobě vykazoval pouze zhruba o 1 p. b. vyšší nezaměstnanost než je průměr ČR. Vývoj v posledních pěti letech ukazuje, že dochází k přibližování hodnotám v ČR a **nyní se nezaměstnanost v kraji drží na stejných hodnotách jako v průměru v celém Česku.** Pozitivní vliv na to má **obnovení rychlejšího ekonomického růstu a tvorby nových pracovních míst a také stále častější dojížděnou za prací do příhraničních německých regionů.** Aktuální počet dosažitelných uchazečů o práci v kraji (září 2019) činí 5 389 osob a například jen za posledních 4 roky se tento počet snížil téměř trojnásobně.

Ústecký kraj byl dlouhodobě krajem s nejvyšší nezaměstnaností v ČR. Její vývoj kopíruje situaci v celém Česku, ale držel se o 3 až 5 p. b. výše. **Problémy s vysokou nezaměstnaností v kraji přetrvávaly od roku 2009 až do roku 2014, kdy podíl lidí bez práce opět rostl mírně vyšším tempem než v průměru v ČR.** Nezaměstnanost klesá až od roku 2015, a to velmi podobným tempem jako v ostatních regionech ČR. Aktuální počet dosažitelných uchazečů o práci v kraji (říjen 2019) činí 21 384 osob.

Moravskoslezský kraj patří dlouhodobě ke krajům s nejvyšší nezaměstnaností v ČR. V posledních 10 letech se však její úroveň stále mírně přibližuje hodnotám na úrovni celé ČR. V současnosti za nimi

zaostává jen o necelých 1,5 p.b. **Tempo poklesu nezaměstnanosti dané vysokým ekonomickým růstem po roce 2014 je však nejnižší ze všech krajů Česka.** V roce 2018 byl Moravskoslezský kraj regionem s nejvyšší nezaměstnaností v ČR, byť se již dostala pod 5 %. Aktuální počet dosažitelných uchazečů o práci v kraji (říjen 2019) činí 31 904 osob.

Tabulka 10: Dlouhodobá nezaměstnanost (podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na celkovém počtu osob v evidenci úřadů práce) ve vybraných krajích a v ČR, 1998–2018

	1998-99	2006-07	2013-14	2017-18	Změna 2018-1998	Změna 2018-2013
					Relativně (v p.b.)	Relativně (v p.b.)
Karlovarský kraj	32,2%	52,3%	56,2%	44,8%	12,6	-11,4
Ústecký kraj	48,1%	67,2%	51,0%	37,6%	-10,5	-13,4
Moravskoslezský kraj	39,6%	61,9%	50,7%	43,8%	4,2	-6,9
ČR	34,2%	55,3%	45,7%	35,7%	1,5	-10,0

Zdroj: ČSÚ - Trh práce v ČR - časové řady, vlastní úpravy

Dlouhodobá nezaměstnanost je výrazným problémem nejen vybraných tří krajů ale i celé ČR. Má značné nejen ekonomické ale především sociální dopady. V Karlovarském kraji tvoří osoby, které jsou bez práce déle než 1 rok, 44,8 % všech nezaměstnaných. Tento podíl se na rozdíl od ČR v posledních letech daří jen velmi pomalu snižovat, a navíc v absolutních číslech se jejich počet snížil jen minimálně.

V Ústeckém kraji byl podíl osob hledající práci déle než 1 rok dlouhodobě o 10 –15 p. b. větší než v ČR. V posledním sledovaném období (průměr za roky 2017-18) došlo k citelnému zlepšení. Jejich podíl klesl na téměř stejné hodnoty jako v celé ČR a v absolutních číslech je pokles ze všech tří krajů největší.

Dlouhodobá nezaměstnanost dosahuje v Moravskoslezském kraji mírně vyšších hodnot než v ČR a v čase tento rozdíl spíše přetrvává. Celkový počet osob hledajících zaměstnání déle než 1 rok v kraji od roku 2006 poměrně značně poklesl, což lze hodnotit pozitivně, přestože jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných stále dosahuje téměř 44 %.

V posledních 5 letech se podíl dlouhodobě nezaměstnaných snížil nejvíce v Ústeckém a Karlovarském kraji – dokonce o více než v průměru v celé ČR. Naopak v Moravskoslezském kraji poklesl tento podíl pouze o necelých 7 p.b.

Tabulka 11: Nezaměstnanost dle věku ve vybraném území, říjen 2019

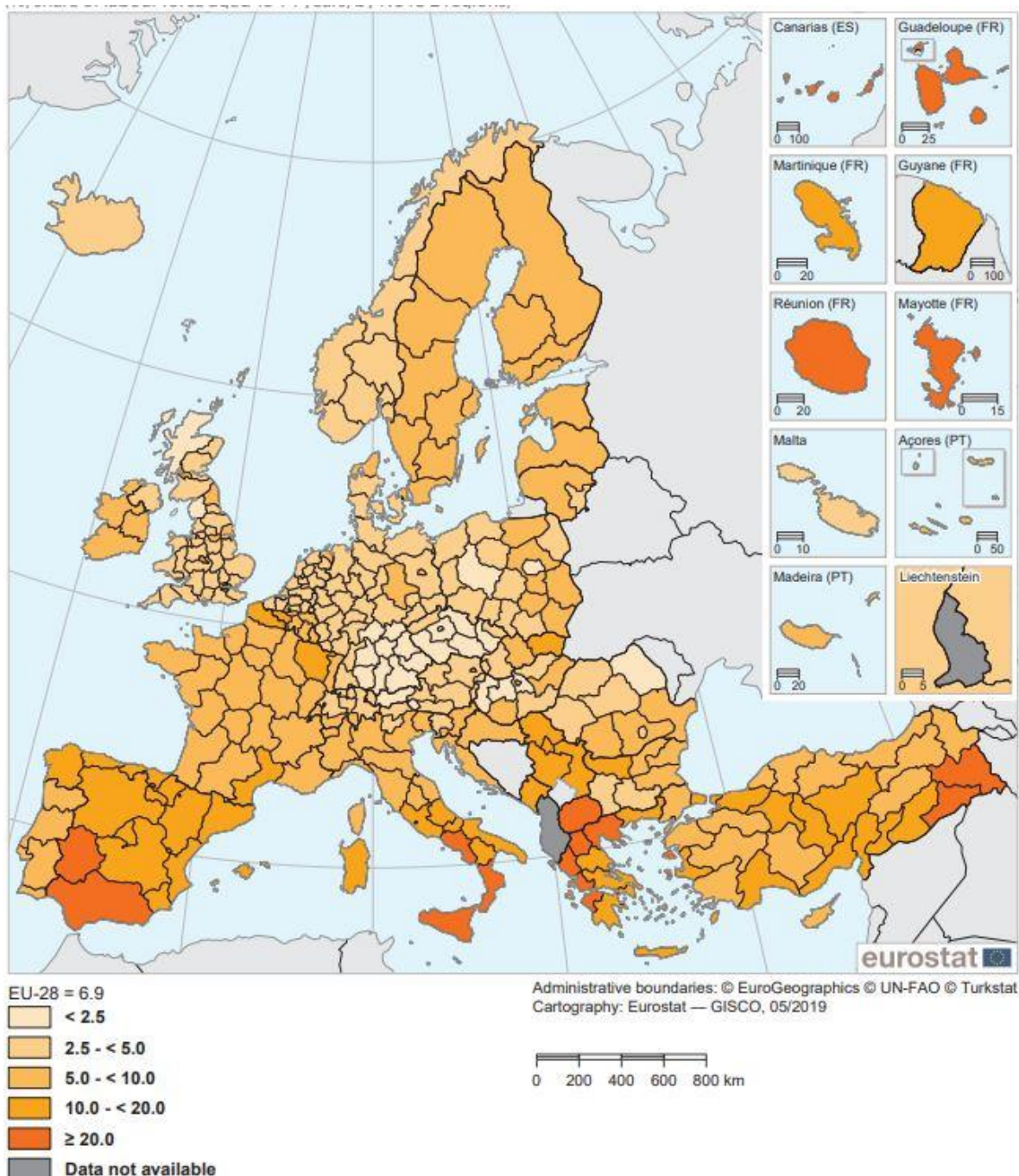
Zdroj: Integrovaný portál MPSV, vlastní úpravy

	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP				
	do 29 let		50 a více let		Celkem
	počet	podíl na celkovém počtu uchazečů	počet	podíl na celkovém počtu uchazečů	
Karlovarský kraj	1 614	29,9%	1 873	34,8%	5 389
Ústecký kraj	5 953	27,8%	7 237	33,8%	21 384
Moravskoslezský kraj	7 630	21,9%	14 268	41,0%	34 813
Celkem ČR	49 901	25,4%	69 909	35,6%	196 518

Struktura uchazečů o zaměstnání dle věku ukazuje na určitá specifika vybraných krajů. Karlovarský a Ústecký kraj mají mírně vyšší zastoupení mladých uchazečů o práci do 29 let, což může být dáno stále ještě relativně mladší věkovou strukturou těchto krajů (viz zjištění v kapitole č. 4) a současně také vysokým podílem osob s nízkým stupněm vzdělání v této věkové kategorii. Podstatnější rozdíly však jsou mezi uchazeči o zaměstnání v zastoupení lidí nad 50 let věku. V Moravskoslezském kraji tvoří více než 40 % všech uchazečů o zaměstnání osoby nad 50 let věku a problémy s nezaměstnaností u starší generace obyvatel jsou zde ze všech krajů nejvyšší. Z dostupných dat lze jen spekulovat, čím je to způsobeno, nejvíce pravděpodobné však je, že profesní struktura těchto uchazečů neodpovídá poptávce na trhu práce, která se mění v souvislosti s útlumem tradičních odvětví (těžba, těžký průmysl) a rozvojem nových oborů (v průmyslu a službách).

2.3 Pozice krajů ve srovnání s EU

Obrázek 4: Nezaměstnanost v regionech NUTS 2 v EU, 2018

Zdroj: Převzato z publikace Eurostat Regional Yearbook 2019

Pozn.: Ukazatel odpovídá míře nezaměstnanosti dle metodiky ILO (Eurostat) a není srovnatelná s ukazatelem Podílu nezaměstnaných, který publikuje MPSV.

Ačkoliv ČR patří v rámci EU ke státům, které mají nižší úroveň nezaměstnanosti (podobně jako např. Německo, země Beneluxu, Velká Británie), regiony NUTS 2 Moravskoslezsko a Severozápad dosahují hodnot mírně vyšších (3,7 % a 3,4 %). V porovnání s průměrem EU28 (6,9 %) je však nezaměstnanost ve vybraných krajích i tak stále nižší.

Tabulka 12: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 12 měsíců, v %) na celkovém počtu nezaměstnaných v regionech NUTS 2 v EU, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
EU 28	49,4	48,3	46,6	44,9	43,2
Česko	43,5	47,3	42,1	35,0	30,5
Praha	33,1	28,0	34,8	31,1	23,3
Střední Čechy	36,7	34,1	33,2	35,5	29,2
Jihozápad	41,5	46,4	37,7	30,9	31,1
Severozápad	52,9	58,3	48,4	40,8	33,6
Severovýchod	39,4	44,0	36,2	28,5	23,1
Jihovýchod	42,4	44,8	41,2	33,3	28,0
Střední Morava	43,4	49,5	39,9	31,1	31,2
Moravskoslezsko	48,7	55,5	52,8	43,3	38,1

Zdroj: Eurostat

Dlouhodobá nezaměstnanost je problémem celého Česka, kde dosahuje hodnot vyšších než v nejvyspělejších zemích severozápadní Evropy. Její celková úroveň je však mírně nižší než v průměru v EU 28 i EU 15, neboť jejich hodnoty jsou taženy dolů státy jižního a východního křídla EU, kde dlouhodobá nezaměstnanost dosahuje ještě mnohem vyšších hodnot. V porovnání s EU 28 dosahují oba české regiony (Severozápad i Moravskoslezsko) v dlouhodobé nezaměstnanosti lepších hodnot, navíc trend je pozitivní – její podíl se snižuje rychleji.

Shrnutí

- V Karlovarském, Ústeckém i Moravskoslezském kraji v posledních 20 letech probíhá proměna oborové struktury zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, v každém kraji s rozdílnou intenzitou a odlišným způsobem. Společným znakem je pokles významnosti tradičních průmyslových odvětví, respektive jejich částečná vnitřní proměna ve smyslu rozvoje nových aktivit s využitím dlouho akumulovaného know-how v tradičních oborech. Vedle toho posilují v zaměstnanosti nové obory, které jsou z velké části taženy nově příchozími PZI.
- Celkový význam zpracovatelského průmyslu v zaměstnanosti mírně roste, což je především důsledkem rozvoje některých průmyslových oborů, z velké části taženého přílivem zahraničních investorů. Firmy pod zahraniční kontrolou byly často (nikoliv výhradně) orientované na aktivity s nižší přidanou hodnotou (montáž, distribuce)¹⁸, což bylo ovlivněno řadou faktorů¹⁹. Avšak vytvářely pracovní místa, která z velké části dokázala nahradit uzavírané kapacity firem v upadajících tradičních průmyslových odvětvích. Postupně se jejich

¹⁸ Přestože se toto převažující zaměření firem pod zahraniční kontrolou postupně mění jak na úrovni celé ČR (viz např. zjištění v projektu Mapování inovační kapacity 2014 +) tak pomalejším tempem i v těchto krajích (viz např. Průzkum trhu výzkumných a vývojových potřeb podnikatelských subjektů v Ústeckém kraji 2012), z dlouhodobého pohledu představuje důležitý vývojový aspekt, který přispěl k tomu, že tyto kraje se socioekonomicky rozvíjely pomaleji než ostatní regiony ČR.

¹⁹ Především strukturou a „kvalitou“ disponibilní pracovní síly, socioekonomickou situací a image regionů a také cenovým diferencíálem mezi ČR a zeměmi ležícími západně od ČR, který umožnil masivní rozvoj výrobních aktivit firem pod zahraniční kontrolou.

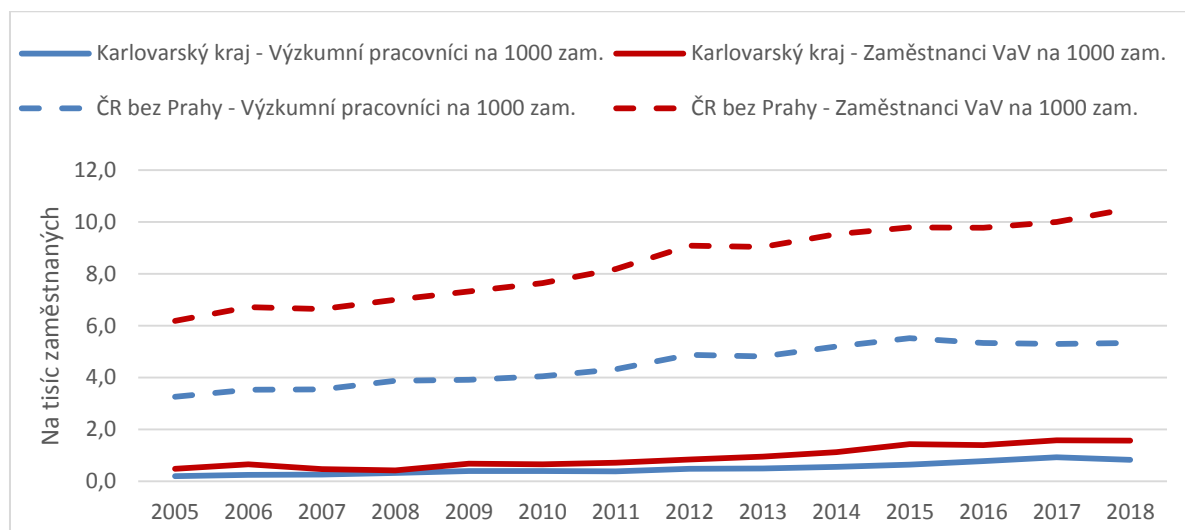
aktivity začínají rozšiřovat i směrem k pokročilejším činnostem jako je inženýring nebo vývoj či dokonce výzkum. Z konkrétních příkladů lze odhadovat, že nejvýraznější je tento trend v Moravskoslezském kraji. Stále se však nejedná o tak výrazný trend, aby proměnil zásadněji strukturu ekonomiky.

- Karlovarský, Ústecký i Moravskoslezský kraj patří v ČR k regionům s nejvyšší nezaměstnaností. Od roku 2014 se však její úroveň snižuje téměř stejně rychlým tempem jako v celé ČR a v současnosti je v Karlovarském kraji dokonce pod celostátním průměrem. Situace na trhu práce je tak velmi podobná jako v celé ČR, rozdíly jsou minimální.

3 Výzkum a vývoj

Cílem této kapitoly je popsat, jaké jsou v krajích podmínky pro rozvoj znalostně náročných aktivit, rozsah činností výzkumu a vývoje a v jakých sektorech jsou tyto aktivity nejvíce koncentrovány. **Aktivity výzkumu a vývoje jsou pouze jedním ze vstupů do inovačních procesů v podnicích a jejich význam se liší dle oborů a řádů/typů inovací. Proto nelze úroveň a vývoj výdajů na VaV považovat za ukazatel inovativnosti krajské ekonomiky, ale spíše jen jako specifický ukazatel intenzity znalostně náročných aktivit poskytující velmi hrubou informaci o charakteru a předpokladech krajského inovačního systému.** Současně jsou důležité pro ukazatel trendu, zda se rozsah těchto aktivit zvyšuje a roste tak inovační potenciál krajského hospodářství.

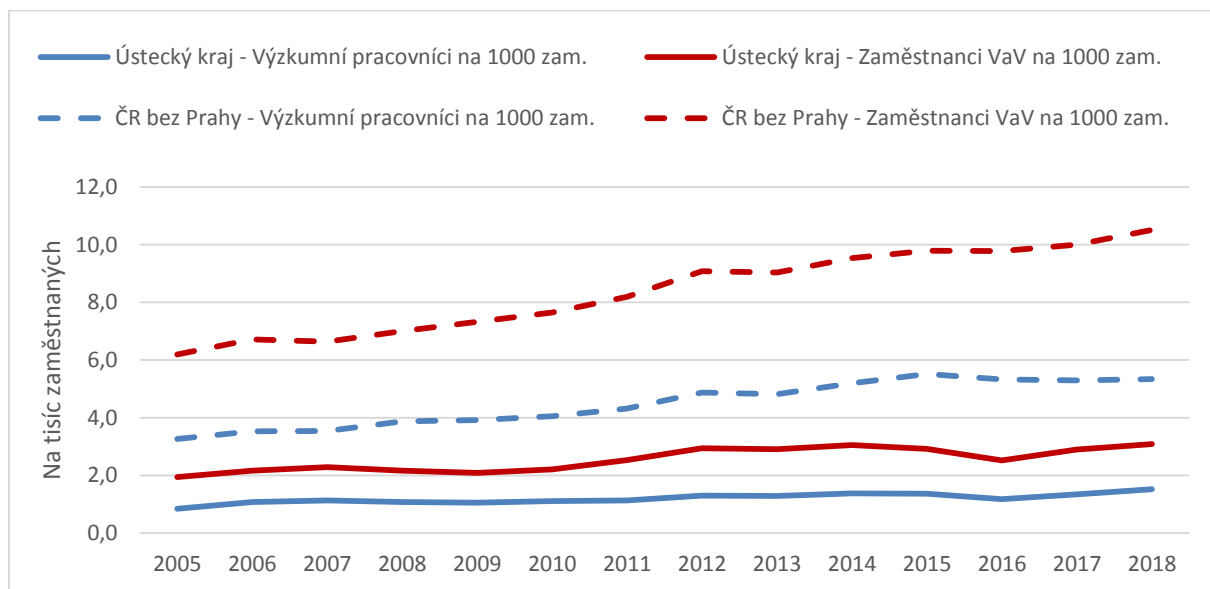
Graf 13: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Karlovarském kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; ČSÚ – VŠPS, vlastní úpravy

Zaměstnanost výzkumníků i všech pracovníků VaV je v Karlovarském kraji na velmi nízké úrovni a v čase roste oproti situaci v celé ČR jen velmi pomalu. Ukazuje to, že **znalostně náročné aktivity a výzkumné činnosti mají v krajském hospodářství jen malé zastoupení.** Trochu větší rozvoj zažívají VaV aktivity po roce 2014, avšak **celková znalostní intenzita ekonomiky Karlovarského kraje je v průměru zhruba pětikrát nižší než v ostatních částech ČR (bz započtení Prahy).**

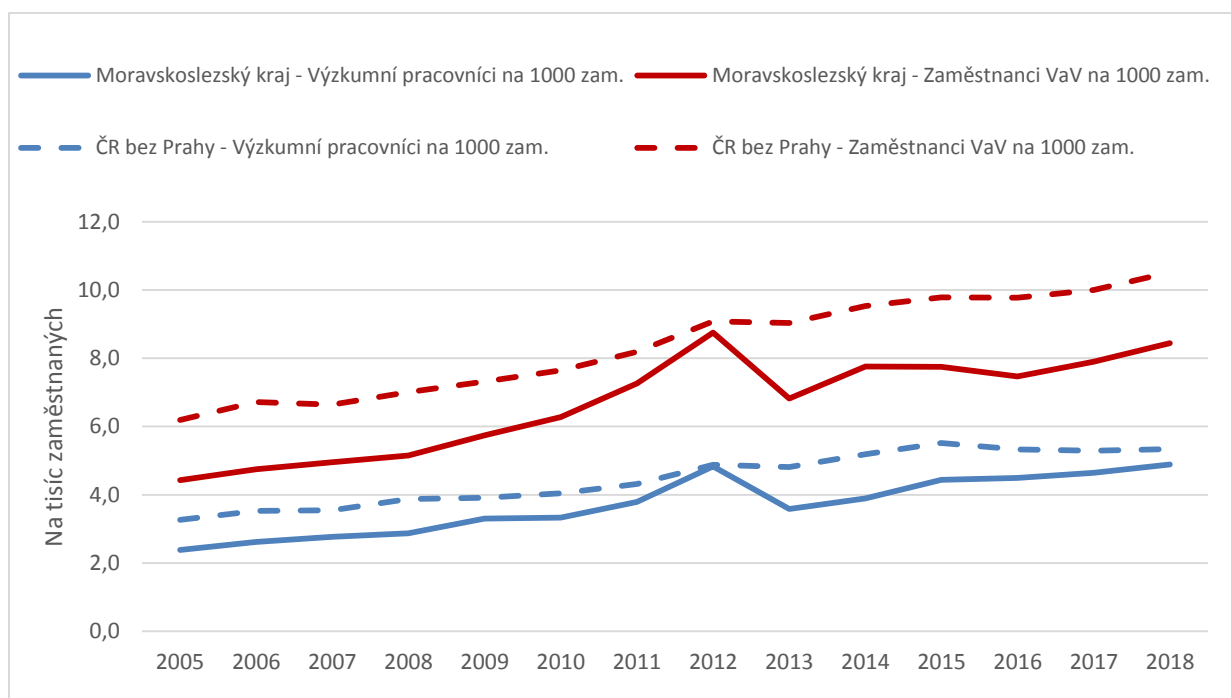

Graf 14: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Ústeckém kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; ČSÚ – VŠPS, vlastní úpravy

Zaměstnanost výzkumníků i všech pracovníků VaV je v Ústeckém kraji na zhruba třetinové úrovni než v jiných krajích ČR (mimo Prahy). Indikuje to, že znalostně náročné a inovační aktivity mají v krajském hospodářství spíše méně významné zastoupení, ačkoliv nelze jednoznačně usuzovat, že inovace jsou v Ústeckém kraji méně zastoupeny, neboť VaV je pouze jedním ze vstupů pro inovace a jeho význam se liší podle typu a řádu inovace²⁰. **Znepokojující je trend, kdy v posledních 4 letech rozsah VaV činností měřených počtem zaměstnanců stagnuje,** a to zejména v porovnání s poměrně rychlým růstem na úrovni ČR.

²⁰ Nižší význam inovací a roli inovačních aktivit podniků v krajské ekonomice však potvrzuje např. Průzkum trhu výzkumných a vývojových potřeb podnikatelských subjektů v Ústeckém kraji, Berman Group, 2012

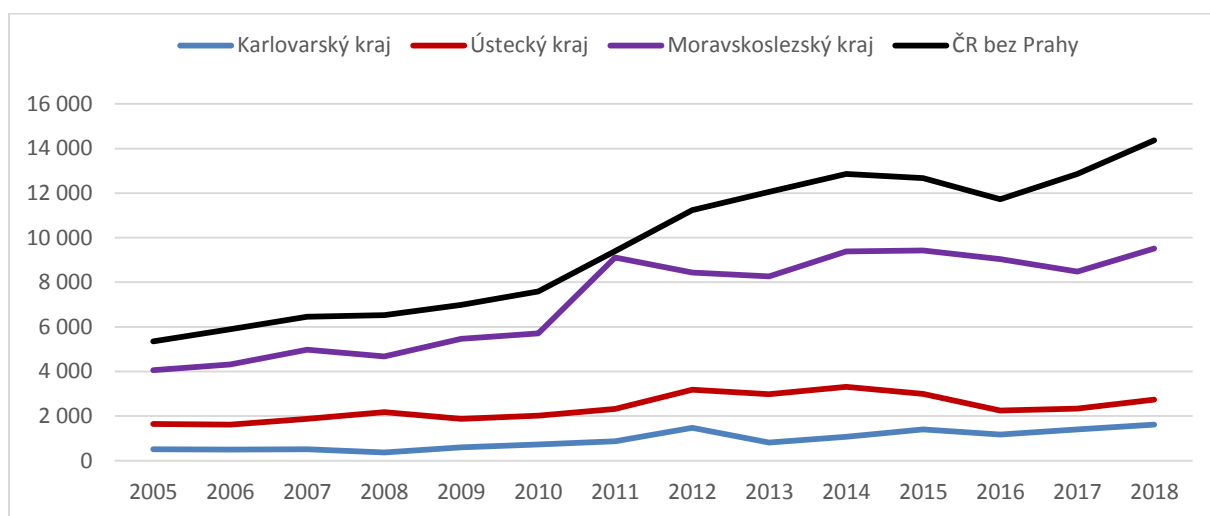
Graf 15: Zaměstnanost ve VaV (na 1 000 zaměstnaných) v Moravskoslezském kraji a v ČR (bez Prahy), 2005–2018

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; ČSÚ – VŠPS, vlastní úpravy

Zaměstnanost výzkumníků i všech pracovníků VaV dosahuje v Moravskoslezském kraji jen mírně nižších hodnot, než je průměr ČR (bez Prahy). Zejména vývoj celkového i relativního počtu těchto pracovníků byl v kraji rychlejší než v ostatních strukturálně postižených regionech, a to i přes jednoroční pokles v roce 2013. Indikuje to, že znalostně náročné aktivity mají v krajském hospodářství poměrně významné zastoupení, ačkoliv nelze z těchto dat jednoznačně usuzovat, že se promítají do inovačních aktivit v podnikové sféře. Rozsah VaV sektoru v regionu má však poměrně rychle rostoucí tendenci.

Graf 16: Výdaje na VaV na 1 zaměstnance ve vybraných krajích (v Kč), 2005–2018

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; vlastní úpravy

Výdaje na VaV ukazují v podstatě totožný obraz jako údaje o zaměstnancích VaV – podstatné zaostávání Karlovarského a Ústeckého kraje v čase za ostatními regiony ČR (bez Prahy). V Moravskoslezském kraji tento odstup není tak výrazný, což je především důsledkem značného nárůstu investic do VaV v sektoru VŠ (jak ukazují tabulky níže) a od roku 2011 i ve firemním segmentu. V Ústeckém a zejména Karlovarském kraji se na výši výdajů na VaV negativně projevuje malý (v případě KVK téměř žádný) rozsah veřejných VaV kapacit v podobě univerzit, vysokoškolských či jiných veřejných kapacit VaV (ústavy AV ČR apod.).

Tabulka 13: Výdaje na VaV v Karlovarském kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018

Sektor provádění	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkové výdaje na VaV (GERD)	75	70	76	54	85	106	124	204	115	151	203	173	211	246
Podnikatelský (BERD)	72	67	70	49	84	104	123	202	113	150	202	172	210	245
Vládní (GOVERD)	3	3	6	4	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Vysokoškolský (HERD)	-	-	1	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soukromý neziskový	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; vlastní úpravy

Struktura výdajů na VaV ukazuje charakter krajského inovačního systému resp. jeho subsystému tvorby znalostí – **v Karlovarském kraji jsou výdaje na VaV koncentrovány dlouhodobě téměř výhradně do podnikatelského sektoru, které přes značné meziroční výkyvy dané jejich malým rozsahem, v čase mírně rostou.** V kraji však neexistují žádné VaV kapacity ve VŠ sektoru a jen minimum investic do VaV je realizováno v segmentu dalších veřejných VaV kapacit.

Tabulka 14: Výdaje na VaV v Ústeckém kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018

Sektor provádění	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkové výdaje na VaV (GERD)	589	587	681	812	687	731	843	1 125	1 084	1 216	1 097	862	902	1 054
Podnikatelský	529	493	557	675	537	564	685	928	826	903	931	691	686	776
Vládní	11	18	20	28	34	13	16	20	28	27	27	25	36	41
Vysokoškolský	48	76	99	108	115	154	142	177	231	286	138	147	179	237
Soukromý neziskový	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; vlastní úpravy

Struktura výdajů na VaV podle sektorů provádění dokumentuje, že v Ústeckém kraji jsou **výdaje na VaV koncentrovány dlouhodobě zejména do podnikatelského sektoru. Velmi rychle, a to zejména v posledních 8 letech, rostou výdaje na VaV i v sektoru VŠ, kde hraje v kraji klíčovou roli UJEP, jako hlavní centrum vysokoškolského výzkumu v regionu. Tyto investice jsou však taženy především projekty financovanými ze strukturálních fondů EU, a proto je nelze považovat za dlouhodobě stabilní, což ukazují i meziroční značné výkyvy. Přesto je jejich přítomnost významnou investicí do rozvoje regionálního inovačního prostředí, jejíž reálný dopad do regionu nelze ze statistických dat odhadnout.** Krajský inovační systém resp. subsystém tvorby znalostí je tak celkově dominován podnikatelským sektorem s postupně rostoucí rolí sektoru vysokoškolského.

Tabulka 15: Výdaje na VaV v Moravskoslezském kraji podle sektorů provádění VaV, v mil. Kč, 2005–2018

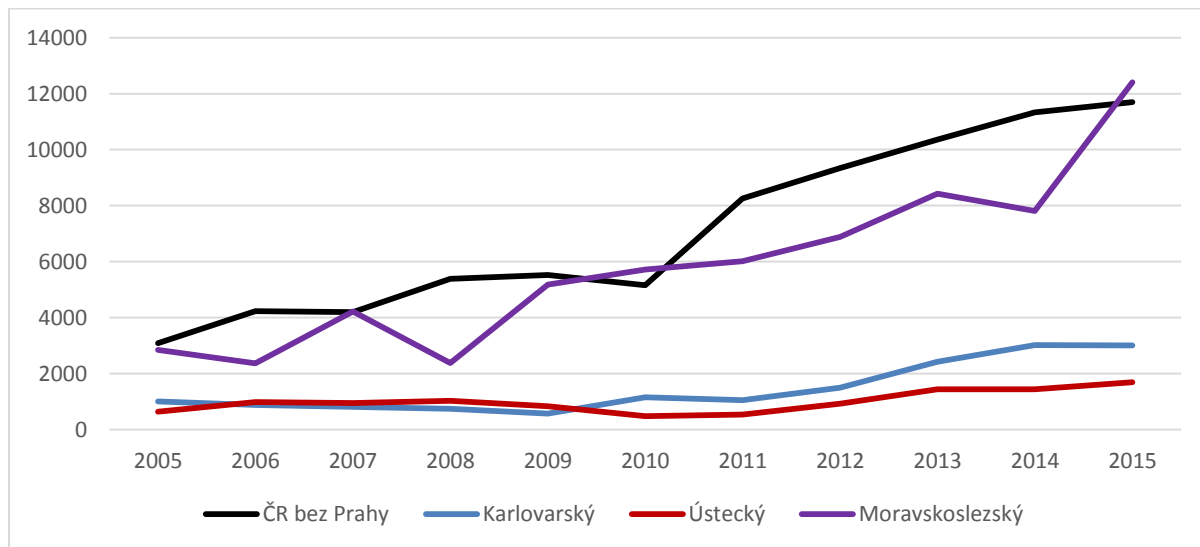
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkové výdaje na VaV (GERD)	2 174	2 321	2 751	2 658	3 045	3 100	4 924	4 584	4 500	5 155	5 194	5 149	4 927	5 598
Podnikatelský	1 667	1 695	1 961	1 937	2 306	2 349	3 008	2 594	2 373	3 149	3 315	3 826	3 655	3 784
Vládní	77	76	80	114	105	89	157	130	90	90	109	86	104	100
Vysokoškolský	424	545	706	602	633	661	1 704	1 794	2 033	1 821	1 762	1 234	1 151	1 695
Soukromý neziskový	5	5	4	4	1	1	56	66	4	95	9	3	17	19

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; vlastní úpravy

Struktura výdajů na VaV podle sektorů provádění ukazuje důležitý aspekt krajského inovačního systému **v Moravskoslezském kraji – větší význam akademického sektoru než v ostatních strukturálně postižených krajích. Celková výše investic do VaV byla kolem roku 2013 dokonce podobně vysoká jako ve firemním sektoru, což bylo ovlivněno zejména řadou rozsáhlejších investic do výzkumné infrastruktury v kraji.** Tyto investice mohou významně posílit výzkumný potenciál v kraji a být také impulsem pro větší spolupráci akademického sektoru s podnikatelskou sférou a uplatnění výsledků výzkumu v praxi. Situace a úspěšný vývoj v této oblasti však závisí na řadě dalších podmínkách²¹, které nelze jednoduše na základě sekundárních statistických dat popsat. Podobně jako v Ústeckém kraji však dochází k jejich meziročním výkyvům a v posledních letech i k většímu poklesu, což souvisí opět s nevyrovnaností danou charakterem investic ze strukturálních fondů a jiných zdrojů EU.

I v Moravskoslezském kraji jsou nejvýznamnějším investorem do VaV firmy – a jejich výše i podíl v inovačním prostředí regionu roste. Ukazuje se, že firmy jsou stabilním prvkem regionálního inovačního systému, neboť rozsah jejich VaV aktivit v čase tolik nekolísá a má postupně rostoucí tendenci. V současnosti v MSK tvoří výdaje na VaV ve firemním sektoru téměř přesně 2/3 všech investic do VaV v regionu.

²¹ Zejména existence dostatečného počtu firem, které jsou ochotny a schopny využívat výsledků výzkumu, které vznikly na VŠ v kraji, vzájemně fungující dialog a důvěra mezi akademickou a podnikovou sférou, existence kvalitního a fungujícího systému komercializace v akademických institucích a další. Pro jejich popis a analýzu viz Mapování inovační kapacity 2014+ (TAČR)

Graf 17: Vývoz technologických služeb ve vybraných krajích na 1 mil. Kč HDP v běžných cenách, 2005–2015

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; Statistická ročenka ČR 2019, vlastní úpravy

Tabulka 16: Struktura vývozu technologických služeb dle krajů v mil. Kč, 2015

Kraj	služby v oblasti výpočetní techniky	technické služby	výzkum a vývoj	licenční poplatky
Karlovarský kraj	5	115	142	-
Ústecký kraj	98	360	7	-
Moravskoslezský kraj	3 101	929	1374	56
ČR (bez Prahy)	17 661	12 246	9 128	1198

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; Statistická ročenka ČR 2019, vlastní úpravy

Vývoz technologických služeb nepřímo a v hrubých rysech indikuje schopnost aktérů v krajské ekonomice být úspěšnými a konkurenceschopnými se znalostně intenzivními službami na zahraničních trzích. Srovnání všech tří krajů s průměrnými relativními hodnotami ČR (bez započtení Prahy) ukazuje, že úroveň a intenzita vývozu těchto specifických služeb je nižší než v ostatních regionech, blíží se jí pouze Moravskoslezský kraj. Karlovarský a Ústecký kraj, ačkoliv se objem vývozu technologických služeb v těchto krajích v posledních dostupných letech zvyšuje, velmi silně zaostávají.

Vývoz technologických služeb, který v Karlovarském kraji mezi roky 2013 a 2015 výrazněji rostl. Může to indikovat, že firmy v kraji poskytují služby VaV a technické povahy do zahraničí. Vzhledem k charakteru krajské ekonomiky a vysokého zastoupení poboček zahraničních firem s nižší mírou autonomie lze velmi pravděpodobně usuzovat, že **za tímto nárůstem stojí poskytování technických, konstrukčních nebo vývojových služeb mateřským firmám či jiným pobočkám těchto koncernů v zahraničí.**

Vývoz technologických služeb v Ústeckém kraji od roku 2012 také mírně rostl. Velký podíl tvoří služby VaV a technické povahy, kde mohou určitou část tvořit technické a vývojové služby místních poboček poskytované zahraničním mateřským společnostem popřípadě jiným závodům koncernu (podobně

jako v Karlovarském kraji). Poměrně značný je také podíl exportu služeb IT (v porovnání s celkovou výší vývozu technologických služeb).

Vývoz technologických služeb roste výrazně i v Moravskoslezském kraji a to již od roku 2008. Absolutní objem je od té doby více než čtyřnásobný. **Rozhodující podíl exportu tvoří služby v oblasti výpočetní techniky, což odpovídá i jedné z významných krajských specializací, na jejíž rozvoj se zaměřuje i výzkumná infrastruktura a zejména některé firmy** - jedná se o infrastrukturu IT4Innovations a především služby firmy Tieto, která poskytuje specializované IT firmy pro celý globální koncern

Analýza využívání odpočtů výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmu v podnikovém sektoru ukazuje, jak se v jednotlivých krajích využívá tohoto postupně stále důležitějšího nástroje veřejné politiky podpory VaV.

Tabulka 17: Nepřímá podpora VaV a podíl na celkových výdajích na VaV v podnikatelském sektoru, 2007–2017

Kraj		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Karlovarský kraj	Uplatněný odečet výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmu (mil. Kč)	5	9	7	20	16	48	93	115	72	132	144
	Podíl na celkových výdajích na VaV realizovaných v podnikatelském sektoru	7%	9%	8%	19%	13%	24%	82%	77%	36%	77%	69%
Ústecký kraj	Uplatněný odečet výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmu (mil. Kč)	42	34	44	82	66	119	106	203	136	98	139
	Podíl na celkových výdajích na VaV realizovaných v podnikatelském sektoru	7%	5%	9%	15%	10%	13%	13%	22%	15%	14%	20%
Moravskoslezský kraj	Uplatněný odečet výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmu (mil. Kč)	192	390	312	482	719	389	527	688	709	859	768
	Podíl na celkových výdajích na VaV realizovaných v podnikatelském sektoru	10%	20%	14%	20%	24%	15%	20%	22%	21%	22%	21%
ČR bez Prahy	Uplatněný odečet výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmu (mil. Kč)	4 206	3 845	4 157	5 453	7 142	7 516	8 655	8 565	8 815	8 439	9 470
	Podíl na celkových výdajích na VaV realizovaných v podnikatelském sektoru	22%	20%	20%	24%	27%	26%	27%	23%	24%	22%	23%

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje; vlastní úpravy

Pozn.: Podnikatelský sektor zahrnuje pouze právnické osoby, nikoliv živnostníky a další fyzické osoby

Vysoký a rostoucí podíl výdajů na VaV, na něž byl uplatněn odečet z daně z příjmu, na celkových výdajích na VaV realizovaných podniky v Karlovarském kraji ukazuje na efektivní využívání tohoto stále relativně nového nástroje politiky na podporu VaV v podnikatelském sektoru a to i přestože absolutní objem výdajů na VaV je v kraji velmi nízký. V poslední době tvoří tyto výdaje až 70 % všech investic do VaV.

Firmy v Ústeckém kraji v rostoucí míře využívají nástroj nepřímé podpory VaV ve formě odpočtů daňově uznatelných nákladů na VaV. Celková míra využívání, kterou lze nepřímo odhadnout jako podíl uplatněných výdajů na VaV na celkových podnikatelských výdajích na VaV dosahuje mírně nižší úrovně než v ČR (23 %) nebo v jiných krajích (např. v Karlovarském dosáhla v roce 2013 až 83 %).

Také firmy v Moravskoslezském kraji v rostoucí míře využívají tento nástroj nepřímé podpory VaV. Celková míra využívání dosahuje obdobných hodnot jako v průměru v ČR bez Prahy a má stabilně rostoucí tendenci.

Shrnutí

- Všechny tři kraje se liší dle role a charakteru VaV aktivit v inovačním ekosystému kraje. Karlovarský a částečně také Ústecký kraj²² jsou charakteristické nízkým významem VaV aktivit v ekonomice, jež jsou dominantně koncentrovány do podnikatelského sektoru. V Moravskoslezském kraji naopak hraje významnou roli ve VaV vysokoškolský sektor, jehož zaměření je více v souladu se specializací krajského hospodářství, což může vytvářet vhodnější prostředí pro těsnější vztahy a spolupráci s podnikovou sférou v kraji.
- Ukazuje se, že firmy jsou stabilním prvkem regionálního inovačního systému – alespoň v Moravskoslezském a částečně i v Ústeckém kraji. Rozsah jejich VaV aktivit je mnohem vyšší než veřejných výzkumných a akademických institucí. Navíc rozsah jejich VaV aktivit nemá v čase takové výkyvy.
- Rostoucí vývoz technologických služeb ve všech třech krajích je velmi pravděpodobně ukazatelem částečné a postupné proměny činností některých firem pod zahraniční kontrolou, u nichž začínají větší roli hrát aktivity s vyšší přidanou hodnotou (technické či vývojové/konstrukční služby). V Moravskoslezském kraji je tento nárůst ovlivněn zejména vývozem IT služeb jako progresivně se rozvíjejícím oborem v regionu, který významně ovlivňuje existence jedné významné zahraniční firmy.
- Přestože ve všech třech krajích jsou výdaje na VaV na zaměstnance pod průměrem ČR, firmy dokážou využívat veřejné nástroje nepřímé podpory VaV (daňové odpočty na VaV). V Karlovarském kraji dokonce ve výrazně vyšší míře než je tomu v průměru v ostatních regionech ČR²³, v Moravskoslezském a v Ústeckém kraji v rostoucí míře.

²² V Ústeckém kraji tato dominance je postupně doplňována rozvojem VaV na UJEP, přesto však ani zde nedosahují výzkumné aktivity většího propojení s podnikovou sférou v kraji a to zejména z důvodu jejich odlišného oborového zaměření a existence dalších institucionálních a kulturních bariér. Navíc jejich úroveň v čase není příliš stabilní a je závislá především na investicích ze strukturálních fondů a jiných zdrojů EU.

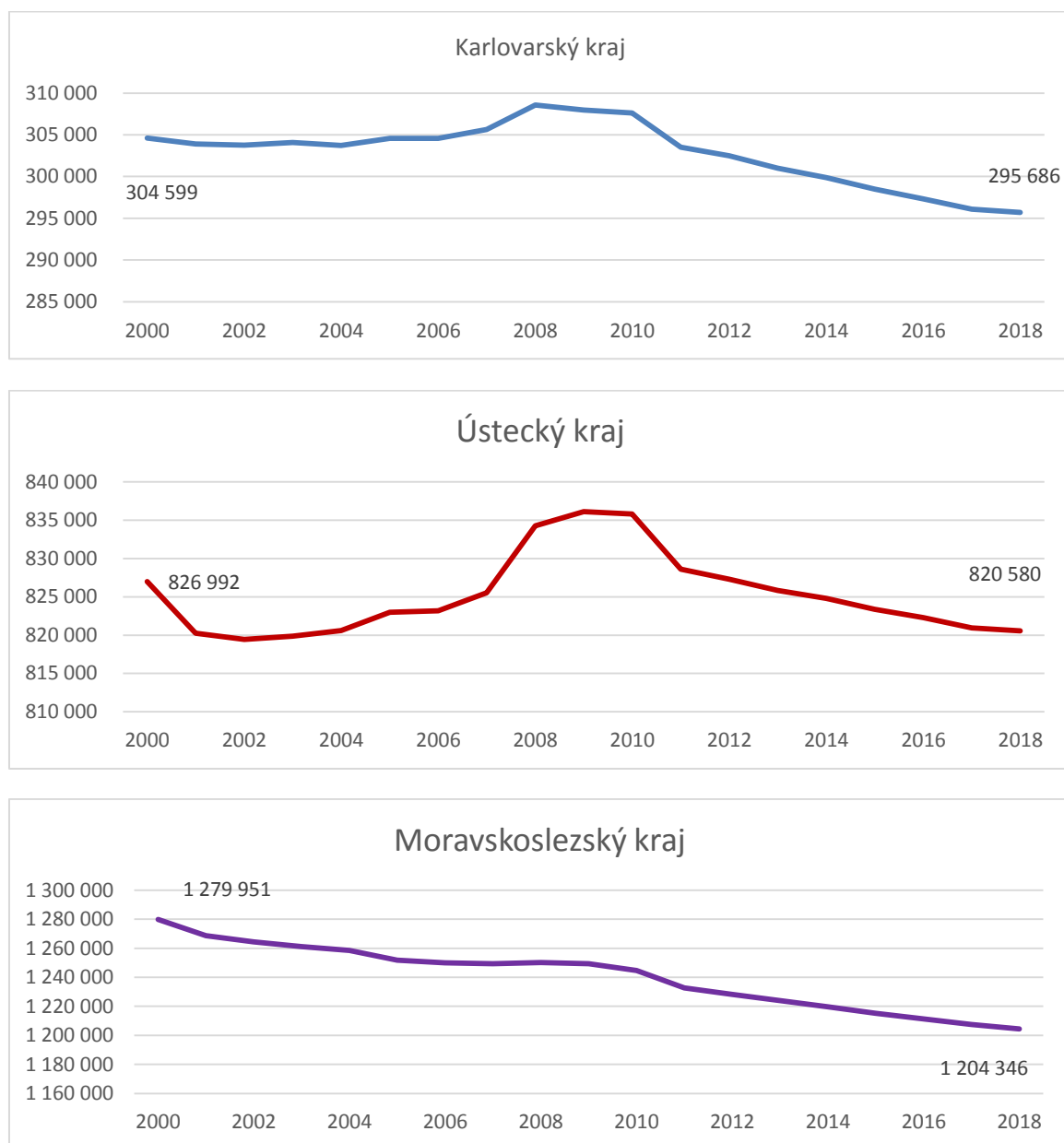
²³ Výdaje na VaV, přestože jsou nejdostupnější a nejčastěji používaným indikátorem intenzity investic do tvorby nových znalostí a technologií, neodpovídají vždy zcela přesně definici VaV, neboť jednotlivé subjekty při statistických šetřeních vykazují jako VaV často odlišné a ne zcela srovnatelné aktivity. Obdobně u odpočtů nákladů na VaV z daní v některých případech využívají firmy (zejména pobočky nadnárodních koncernů) vykazování výdajů na VaV v zemi, kde jsou pro to daňově nejvýhodnější podmínky (provádí tzv. daňovou optimalizaci). Proto je nutné brát závěry tohoto srovnání pouze indikativně.

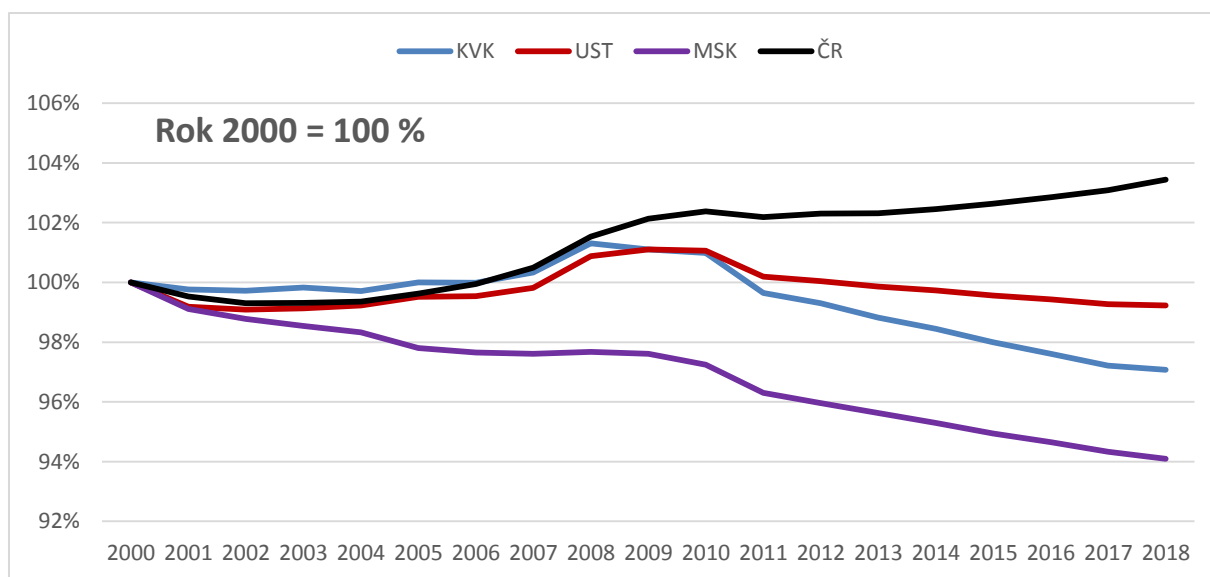
4 Lidé pro konkurenceschopnost

Populační vývoj a změny v osídlení jsou velmi důležitým aspektem v dlouhodobém vývoji všech tří krajů. Historicko-spoločenské změny po roce 1945 zasáhly populaci a sídlení strukturu vybraných krajů tak významně, že jejich dopady jsou patrné dodnes a jsou jednou z důležitých příčin některých problémů spojených s nižší ekonomickou výkonností krajů, nižší životní úrovní a atraktivitou území pro život. Struktura obyvatelstva a osídlení je zásadní podmínkou pro úspěšné dokončení restrukturalizace těchto tří krajů, a proto je toto téma i důležitou součástí vstupní analýzy.

Populační vývoj Karlovarského kraje je charakteristický mírným nárůstem až stagnací celkového počtu obyvatel mezi roky 1998 a 2010 a následným mírným ale setrvalým poklesem po roce 2011, který je dán především zesílením emigračních tendencí a stárnutím populace.

Graf 18 a, b, c, d: Vývoj počtu obyvatel v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji a srovnání vývoje napříč kraji s ČR (rok 1998 = 100), 2000–2018

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

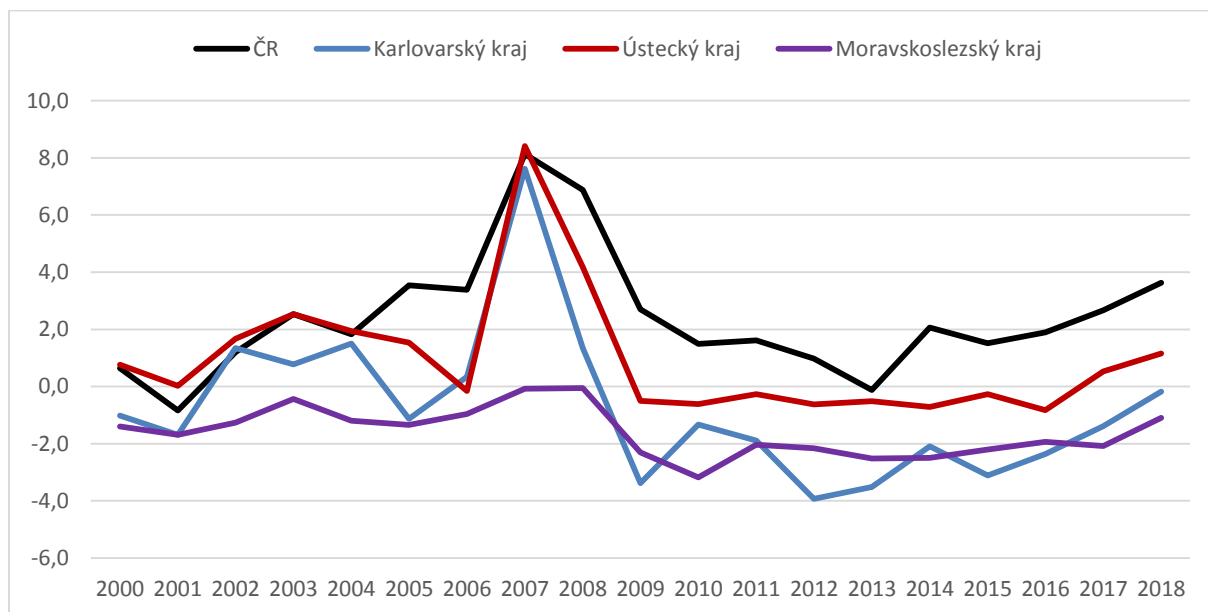
Pozn.: Výrazné skoky v grafu v letech 2001 a 2011 jsou způsobeny zpřesněním časové řady údajů získanými ze Sčítání lidí, domů a bytů

Populační vývoj Ústeckého kraje je charakteristický stagnací celkového počtu obyvatel v dlouhodobém pohledu a **mírným růstem mezi roky 2005–2010, což je dáno souběhem dvou faktorů – vysokého kladného salda migrace (daného zejména mezi roky 2005–2008 přílivem cizinců do kraje) a vyšší porodností**. Jednorázové skoky v letech 2001 a 2011 jsou dány metodickými okolnostmi (zpřesněním časové řady při SLDB v letech 2001 a 2011). Od roku 2012 však počet obyvatel také v Ústeckém kraji postupně klesá a to velmi podobným tempem jako v Karlovarském kraji.

V Moravskoslezském kraji byl zaznamenán v uplynulých 20 letech poměrně rychlý pokles počtu obyvatel (vyjma roku 2008). **Kraj v průměru ztrácí ročně 5–10 tis. obyvatel. Je to způsobeno kombinací dvou negativních faktorů – nízkou porodností a dlouhodobě silně negativním saldem migrace, zejména mladých lidí, což dále působí na snižování celkové porodnosti a zvyšuje úbytek populace přirozenou měnou.** Tento trend se i přes postupné zlepšování image kraje a života v něm nedaří zatím zastavit.

Celkově je tendence vývoje populace v Moravskoslezském kraji odlišná oproti celé ČR a ostatním dvěma krajům. V Karlovarském a Ústeckém kraji byl vývoj až do roku 2009 velmi podobný jako v celé ČR, ale od té doby došlo k silnému odchýlení a započetí negativního trendu populačního úbytku, který je v Karlovarském kraji řádově stejně rychlý jako v Moravskoslezském kraji. **Celkově platí, že od roku 2012 dále zažívají všechny tři kraje setrvalý úbytek počtu obyvatel daný především emigračními trendy (v MSK) a podpořený postupným stárnutím populace spolu s klesající úrovní porodnosti.**

Graf 19: Saldo migrace (na 1 000 obyvatel) ve vybraných krajích a ČR, 2000–2018

Zdroj: ČSÚ

Saldo migrace ukazuje mírně odlišné tendence však tří krajů oproti ČR, které jsou dány zejména jejich nižší atraktivitou pro život obyvatel ve srovnání s jinými regiony. Moravskoslezský kraj dlouhodobě v posledních 20 letech migračně ztrácí a tento úbytek se prohloubil zejména v období 2009-2017. Naopak v Karlovarském a zejména Ústeckém kraji lze pozorovat do roku 2009 spíše pozitivní migrační saldo – tyto kraje obyvatele stěhováním spíše získávaly. Výrazná kladná anomálie v roce 2007 a částečně i v roce 2008 je zapříčiněna zejména příchodem většího počtu cizinců do těchto krajů²⁴, který souvisí s vrcholícím obdobím ekonomického růstu a nedostatkem disponibilní pracovní síly pro potřeby podniků zejména v průmyslových oborech. Tento příliv cizinců byl v roce 2009 zastaven nástupem ekonomické krize a propouštěním, což vyvolalo odchod řady těchto pracovníků zpět z ČR.

I Ústecký a Karlovarský kraj od roku 2009 migrací ztrácí své obyvatele, byť pomalejším tempem než v Moravskoslezském kraji. Nejmenší je ztráta migrací je v obyvatelstvu Ústeckého kraje. Mírně pozitivně lze vnímat trend v posledních letech 2017-18, kdy všechny tři kraje obrátily tendenci vývoje a migrační ztráty se zmenšují, Ústecký kraj se dokonce dostal do kladného salda – obyvatele do kraje stěhováním přibývají.

Tabulka 18: Struktura obyvatel dle věku ve vybraných krajích a ČR, 2001 a 2018

Věk	Karlovarský kraj		Ústecký kraj		Moravskoslezský kraj		ČR	
	2001	2018	2001	2018	2001	2018	2001	2018
0 - 14 let	16,5%	15,1%	16,7%	16,0%	16,8%	15,2%	15,9%	15,9%
15 - 64 let	71,5%	64,9%	71,1%	64,7%	70,8%	65,2%	70,2%	64,5%
65 a více let	12,0%	20,0%	12,2%	19,3%	12,4%	19,6%	13,9%	19,6%

Zdroj: ČSÚ

²⁴ V Karlovarském kraji (dle dat ČSÚ) stoupl počet cizinců mezi roky 2005 a 2008 z 14,4 na 20,3 tis., v Ústeckém kraji ve stejném období z 22,1 na 35,4 tis., přičemž nejčastěji se jednalo o obyvatele vietnamské, ukrajinské, slovenské, ruské, polské a německé národnosti.

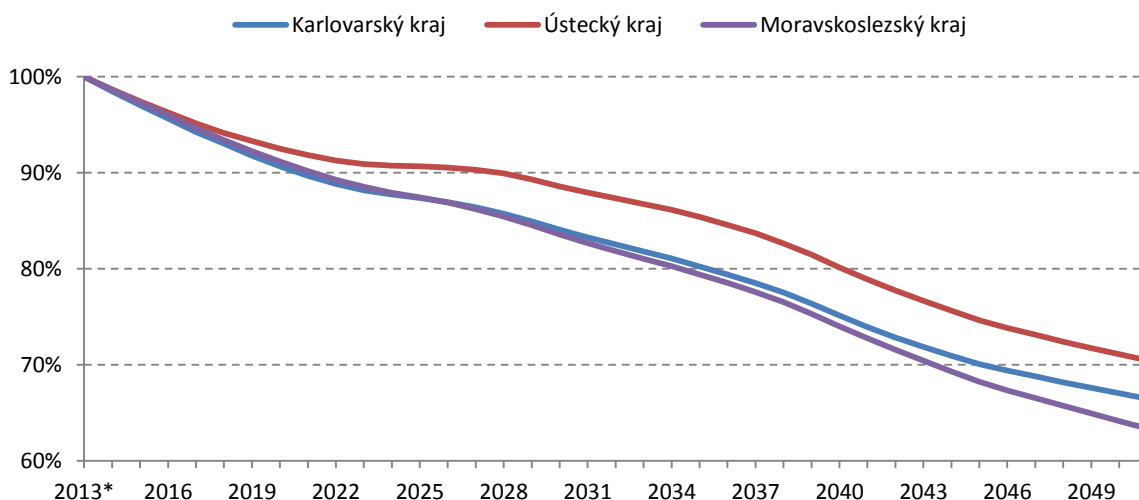
Stárnutí obyvatel je v Karlovarském kraji rychlejší než ve zbytku ČR. Tento trend započal v kraji po roce 2007 – do té doby byla populace v kraji v průměru mladší než v ČR. Trend akceleroval po roce 2010, kdy se proces stárnutí obyvatelstva zrychluje vyšším tempem než v celé ČR. Ze všech tří sledovaných krajů má nejstarší populaci.

Ústecký kraj patřil dlouhodobě ke krajům s velmi mladou populací. I zde však zejména od roku 2011 vlivem demografické struktury a selektivní migrace dochází k rychlému stárnutí populace, které je řádově rychlejší než v ČR.

Stárnutí obyvatelstva, které jako demografický proces probíhá po celé sledované období v celém Česku, **zrychlilo své tempo po roce 2010 i v Moravskoslezském kraji,** který byl dříve typický mladší strukturou populace, nicméně v roce 2018 již dosáhl stejných hodnot jako ČR. Důvodem je především selektivní emigrace mladých obyvatel.

Důsledky stárnutí obyvatelstva a snižování počtu obyvatel v produktivním věku se budou projevovat jak v ekonomické oblasti (problém se zajištěním dostateku pracovních sil, nižší koupěschopnost obyvatel) tak ve větších nárocích na sociální a zdravotní systémy i v dalších oblastech (veřejné služby apod.). Obecně se však jedná o trend, který ovlivňuje společnost v celé ČR (a i ve vyspělých zemích světa).

Graf 20: Vývoj počtu obyvatel ve věku 15-64 let dle projekce obyvatelstva do roku 2050 (rok 2013 = 100)

Zdroj: ČSÚ - Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050

Problém se stárnutím obyvatelstva a poklesem počtu i podílu obyvatel v produktivním věku (15-64 let), který ve všech krajích započal, bude i nadále pokračovat. Ačkoliv vývojové tendence na krajské úrovni nelze zcela srovnávat s projekcí počtu obyvatel v celé ČR²⁵, **hrubé porovnání trendů ukazuje, že stárnutí populace a pokles počtu i zastoupení produktivní složky obyvatelstva (15-64 let) bude ve všech třech krajích rychlejší než v celé ČR.** Do roku 2025 předpokládá projekce ČSÚ na úrovni celé ČR ve své střední variantě mírný nárůst celkového počtu obyvatel o 1,4 p. b. a pokles počtu obyvatel v produktivním věku o 1,6 p. b. Zatímco v uvedených třech krajích bude pokles počtu obyvatel ve stejném období o 2-3 p. b. Jelikož prognóza na národní úrovni **nezohledňuje migraci,**

²⁵ Demografická projekce pro celou ČR (do roku 2010, vydaná ČSÚ v roce 2018) vychází z jiných dat a zohledňuje jiné parametry, a proto nelze její výstupy z metodických důvodů zcela srovnávat s demografickou projekcí pro kraje.

nepředpokládá do roku 2050 téměř s žádným poklesem celkového počtu obyvatel, spíše jeho stagnací. Předpokládaný pokles počtu obyvatel do roku 2050 v dotčených krajích je zhruba o 30 p. b. Toto číslo se zdá být až extrémně vysoké, tendence v posledních 10 letech však napovídají, že by nemuselo být daleko od reality.

Dle projekce ČSÚ lze předpokládat, že už **do roku 2025 poklesne počet obyvatel v produktivním věku v Karlovarském kraji o zhruba 12 tis., což je 6 % ze současného stavu, zatímco počet obyvatel v postproduktivním věku se zvýší ve stejném období o 9 tis., což je téměř 15% nárůst oproti roku 2018.** Tato čísla z demografické projekce je možné porovnat s odhady poptávky po pracovní síle²⁶ - **odhady předpokládají nárůst počtu pracovních míst v celé ekonomice o cca 1 000, ve zpracovatelském průmyslu pak pokles o 3 600 pracovních míst.** Je tedy zřejmé, že **celkový pokles počtu obyvatel v produktivním věku může v Karlovarském kraji vyvolat nesoulad na trhu práce a nedostatek pracovní síly pro potřeby krajského hospodářství.**

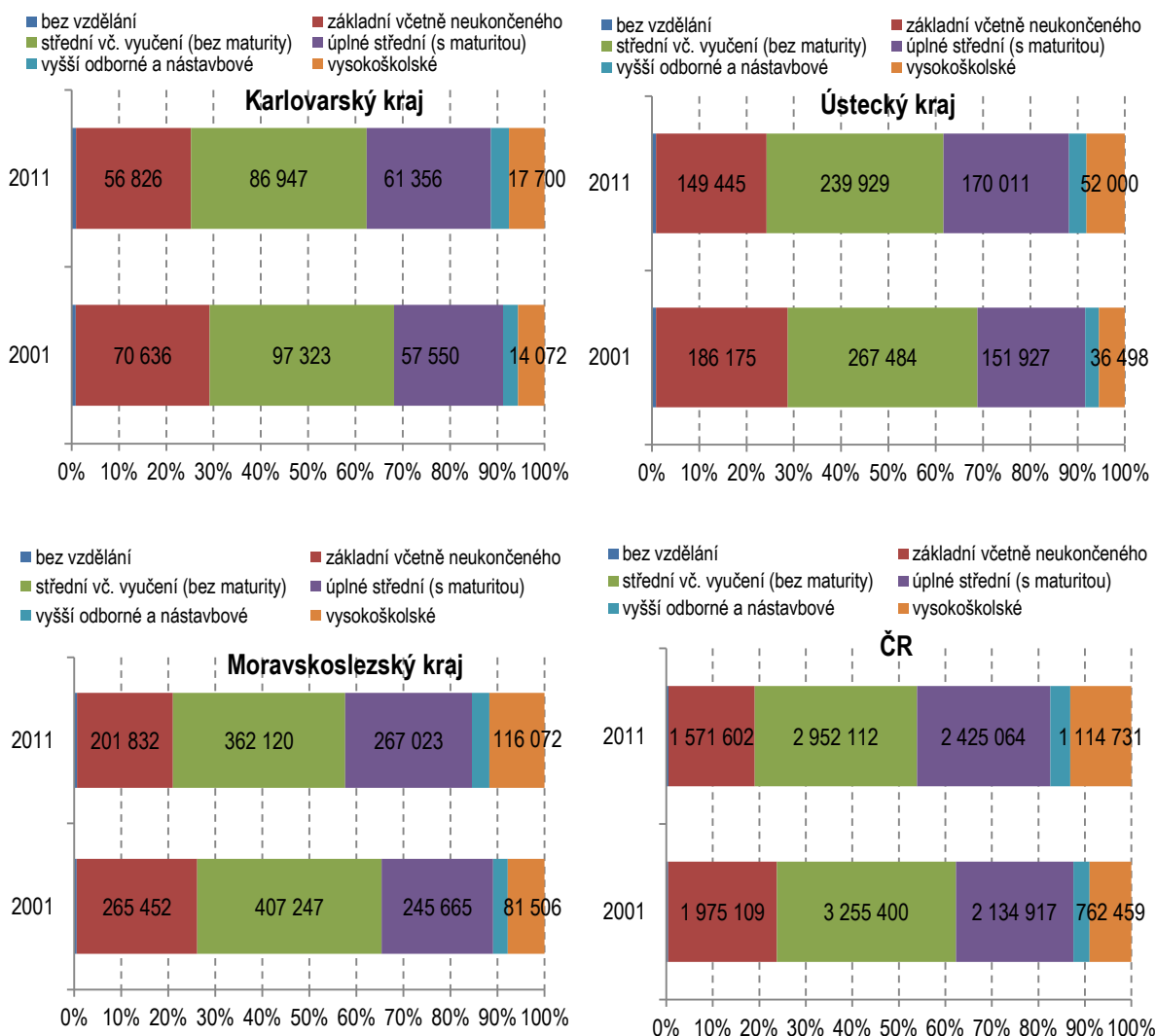
V Ústeckém kraji do roku 2025 poklesne dle demografické projekce počet obyvatel v produktivním věku o zhruba 20 tis., což je 3,7 % ze současného stavu, zatímco počet obyvatel v postproduktivním věku se zvýší ve stejném období o 21 tis., což je více než 13% nárůst oproti roku 2018. Ze všech tří krajů však budou demografické tendence v příštích letech v Ústeckém kraji nejméně negativní²⁷.

V Moravskoslezském kraji bude pokles počtu obyvatel v produktivním věku činit do roku 2025 zhruba 50 tis., což je necelých 6,4 % ze současného stavu. Počet obyvatel v postproduktivním věku se zvýší ve stejném období o 30 tis., což je 13,5% nárůst oproti roku 2018.

Ve všech třech krajích, dle aktuální projekce, budou tyto trendy pokračovat i po roce 2025 a do roku 2050 lze předpokládat, že celkový počet obyvatel v produktivním věku poklesne až o 25 % oproti současnému stavu. Důsledky tohoto trendu je obtížné předvídat, může to vyvolat značné ekonomické problémy důsledkem zhoršené ekonomické situace a domácností. Na druhou stranu bude zapotřebí menší počet pracovních míst pro umístění lidí v produktivním věku na trhu práce, což může mít pozitivní dopady na nezaměstnanost obyvatel.

²⁶ Odhad je převzatý z publikace Analýza zaměstnanosti Karlovarského kraje (2014) vypracované RPIC-ViP

²⁷ Vývoj počtu obyvatel v produktivním věku nelze v Ústeckém kraji porovnat s odhady poptávky po zaměstnancích v roce 2020, neboť takto podrobná analýza není z tento kraj (na rozdíl od Moravskoslezského a Karlovarského) k dispozici a v rozsahu tohoto dokumentu ji není možné samostatně zpracovat.

Graf 21: Vzdělanostní struktura obyvatel starších 15 let ve vybraných krajích, 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2001 a 2011

Vzdělanostní struktura se ve všech třech krajích v čase proměňuje – roste podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a naopak klesá celkový počet i podíl lidí s nižším středním vzděláním a základním vzděláním. V Moravskoslezském kraji je vzdělanostní struktura téměř shodná se situací, která je v průměru v celém Česku, což je ovlivněno především městskou aglomerací Ostravy, jelikož ve velkých městech je chování obyvatel vždy mírně odlišné a vzdělanostní struktura je typická vyšším podílem VŠ vzdělaných obyvatel.

Karlovarský a Ústecký kraj, i přes značné zlepšení mezi roky 2001 a 2011, mají nižší podíl VŠ vzdělaných obyvatel i lidí s úplným SŠ vzděláním a naopak mnohem vyšší podíl osob jen se základním nebo nižším středoškolským vzděláním. V obou těchto krajích je to důsledek nejen dlouhodobého vývoje osídlení a struktury hospodářství, která vyžadovala především méně kvalifikovanou pracovní sílu, ale také absencí skutečně silných metropolitních území, které vytváří podmínky a pracovní místa pro obyvatele s vysokoškolským vzděláním. Všechny tři kraje také trpí selektivní emigrací, tzv. „odlivem mozků“, tedy odchodem schopných a vysoce kvalifikovaných odborníků za lepšími příležitostmi do jádrových oblastí ČR nebo do zahraničí. Tento proces je vícenásobně podmíněn a

souvisí s celkovou socioekonomickou situací v těchto krajích a je jedním z příčin horší vzdělanostní struktury obyvatelstva.

Shrnutí

- Populační vývoj všech tří krajů (Ústeckého a Karlovarského zejména) je postižen historickými společensko-ekonomickými událostmi. Ty mají dopad nejen na horší vzdělanostní strukturu populace, ale také na kvalitu sociálního kapitálu, vztah obyvatel k území a komunitní život. Horší životní podmínky a možnosti profesního uplatnění vedou k odlivu zejména mladých a vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, což dále prohlubuje problémy a populační vývoj těchto krajů.
- Ve všech třech krajích probíhá proces demografického stárnutí populace, který je společný pro celou ČR, avšak zde rychlejším tempem než v jiných oblastech Česka, přičemž jeho tempo akcelerovalo zejména po roce 2010. Za posledních 20 let se všechny tři kraje dostaly z pozice regionů s nejmladší populací v ČR na hodnoty a věkovou strukturu odpovídající celonárodnímu průměru.
- Podle demografické projekce ČSÚ bude značně klesat počet obyvatel v produktivním věku i nadále. Již do roku 2025 bude tento úbytek čítat mezi 4 až 6 procentními body ve všech třech krajích. Naopak ještě rychleji poroste počet i zastoupení obyvatel v důchodovém věku v populaci krajů – nárůst bude zhruba mezi 13-15 % již do roku 2025. To promění situaci na trhu práce a zejména poptávku po sociálních a zdravotních službách.

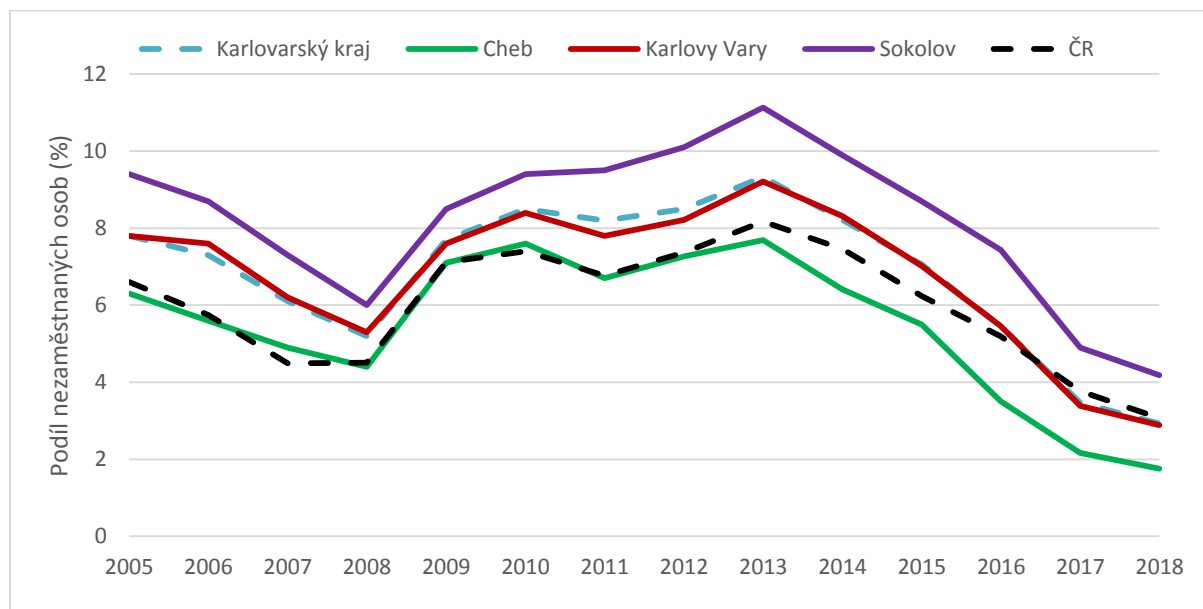
5 Vnitrokrajská srovnání

5.1 Meziokresní srovnání

Kraje patří mezi relativně velké a heterogenní jednotky, které se vyznačují velkými vnitřními rozdíly. Z tohoto důvodu je vhodné sledovat i vnitřní diferenciaci, která může nabídnout vhodnější pohled na vybrané oblasti a identifikovat, kterými specifickými problémy jsou určité části krajů zasaženy nejvíce. Z tohoto důvodu je na podrobnější úrovni okresů sledována nezaměstnanost, PZI a také podnikatelská aktivita (dle působnosti finančních úřadů). Vývoj nezaměstnanosti na úrovni okresů byl sledován dle nové metodiky vyjádřený jako podíl nezaměstnaných osob na populaci. Sledování vývoje nezaměstnanosti umožňují aktualizovaná data, která využívají přepočtených hodnot na základě nové metodiky zpětně až do roku 2005. Měření podnikatelské aktivity pak využívá data o počtu subjektů (fyzických i právnických osob) přihlášených k dani z příjmu fyzických osob (DPFO) a DPH. Přímé zahraniční investice lze na úrovni okresů sledovat prostřednictvím podrobné statistiky České národní banky.

Vnitřní změny v dotčených krajích je vhodné sledovat také v souvislosti s tím, že obecně dochází (nejen) v Česku k postupnému rozevírání nůžek v řadě socioekonomických ukazatelů mezi jednotlivými částmi země. Většinou se tyto rozdíly zvětšují rychleji v obdobích, kdy se hospodářství země rozvíjí rychlejším tempem. Periferní části Karlovarského, Ústeckého i Moravskoslezského kraje patří k ekonomicky nejméně rozvinutým územím Česka, a proto je tomuto tématu v analýze věnována specifická pozornost.

Graf 22: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Karlovarského kraje, 2005–2018

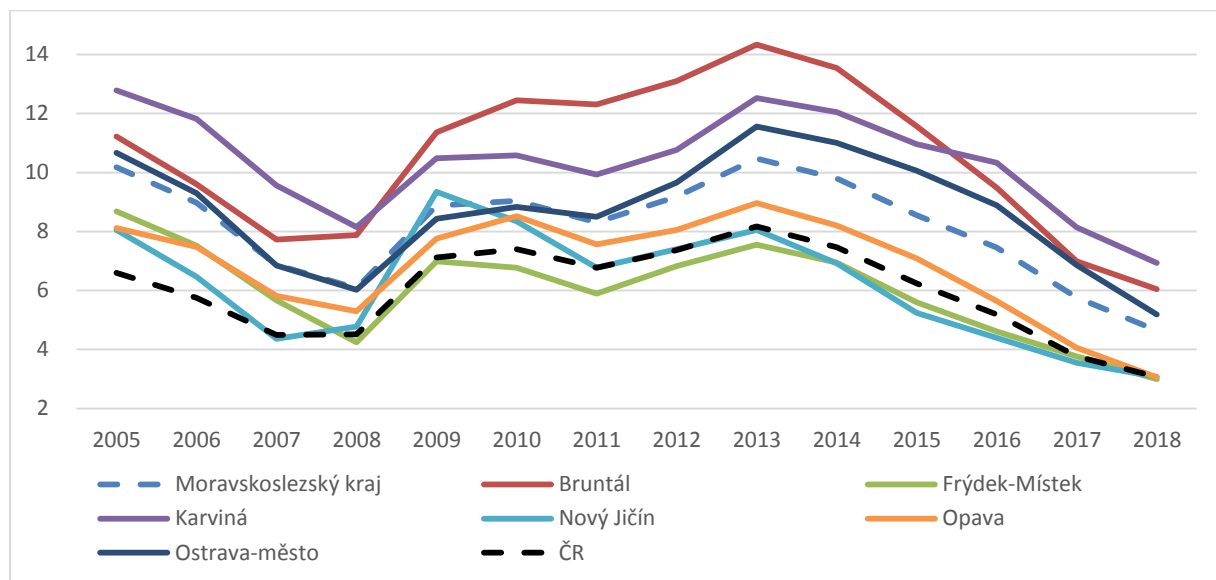

Zdroj: Portál MPSV

Podíl nezaměstnaných osob v okresech Karlovarského kraje se pohybuje dlouhodobě kolem či nad průměrem Česka. Výjimkou je okres Cheb, kde je nezaměstnanost v kraji dlouhodobě výrazně nižší než v ostatních okresech a od roku 2013 je také nižší než v průměru v celém Česku. V roce 2018 se již dostala na úroveň mírně nižší než 2 %, což již může přinášet na lokálním trhu práce výrazné problémy. Nejvyšší nezaměstnanost je v okrese Sokolov, kde se dlouhodobě nachází zhruba 2-3

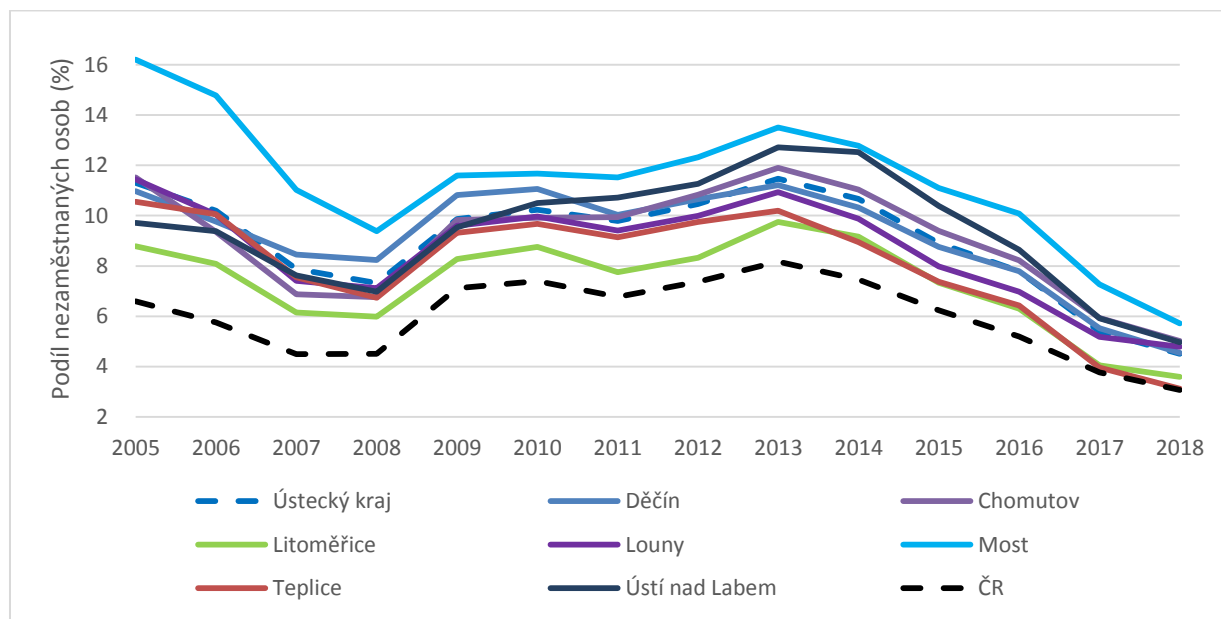
procentní body nad průměrem ČR. **Nižší podíl nezaměstnaných osob v okrese Cheb je způsoben především fungující průmyslovou zónou ve městě, která nabízí velký počet pracovních příležitostí a blízkostí relativně bohatších bavorských okresů, kam dojíždí řada obyvatel z okresu za prací** kvůli tamní silné poptávce po pracovní síle v důsledku výrazného úbytku produktivní složky obyvatel. Obecně platí, že rozdíly v nezaměstnanosti mezi okresy Karlovarského kraje se v posledních 5 letech mírně snižují.

Graf 23: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Moravskoslezského kraje, 2005–2018

Zdroj: Portál MPSV

Podobně jako v Karlovarském kraji tak i v Moravskoslezském kraji dosahují téměř všechny okresy vyšší nezaměstnanosti než Česko. **Dlouhodobě je nejnižší podíl nezaměstnaných osob v okrese Frýdek-Místek, Nový Jičín a Opava.** Nezaměstnanost v těchto třech okresech se jasně oddělila od zbytku Moravskoslezského kraje. Naproti tomu **nejvyšší nezaměstnanosti dosahují periferní okres Bruntál a strukturálně silně postižený okres Karviná.** Ty si jen v posledních letech vyměnily místo a okrese s nejvyšší nezaměstnaností se stala Karviná. **Naopak v okrese Bruntál došlo v posledních 5 letech k relativnímu i absolutně největšímu poklesu nezaměstnanosti** o více než dvojnásobek (8 procentních bodů). **Relativně velkou část tvoří nezaměstnané osoby také v populaci krajského města Ostravy.**

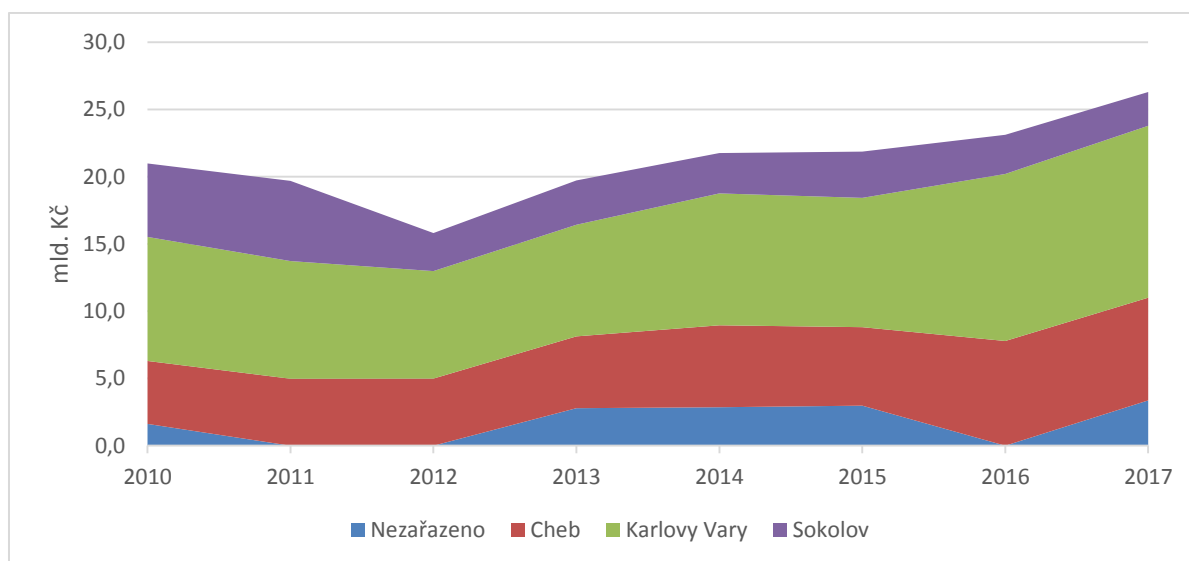
Graf 24: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech Ústeckého kraje, 2005–2018

Zdroj: Portál MPSV

Na rozdíl od obou výše uvedených krajů tak v Ústeckém kraji nedosahuje ani jeden okres nižších hodnot podílu nezaměstnaných osob než je průměr ČR. Na druhé straně **v Ústeckém kraji existují menší disparity mezi okresy v nezaměstnanosti** než v Moravskoslezském kraji – v čase se výrazně snížily a nyní rozdíl tvoří pouze 2 procentní body. Situace na trhu práce, která je mírně horší než je průměr ČR, se týká většiny regionu a nejsou výrazněji koncentrovány do jeho určité části. Výraznější pokles nezaměstnanosti zaznamenal okres Most – v posledních 3 letech klesly její hodnoty z 10 % na méně než 6 %. Na druhou stranu je úroveň nezaměstnanosti již na poměrně nízkých hodnotách, a proto nelze tvrdit, že je významným problémem regionu. Je spíše otázkou, zda a jakým způsobem jsou lidé bez práce v regionu zaměstnatelní. Nicméně na tuto otázku nelze spolehlivě makroekonomickou analýzou odpovědět a vyžadovala by detailní šetření v terénu.

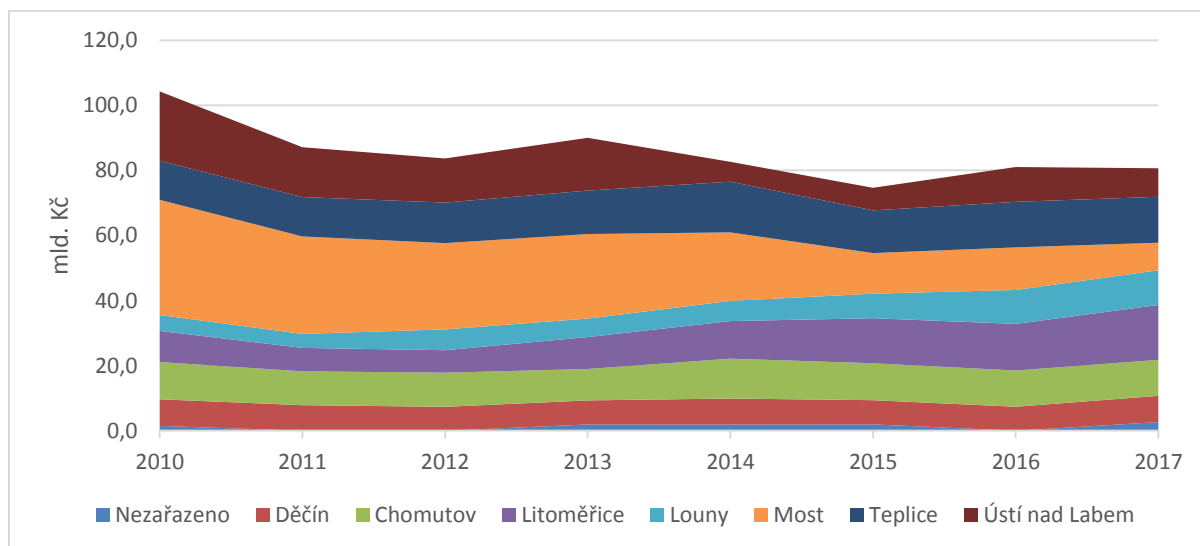
Přímé zahraniční investice se ve sledovaných krajích dominantně soustředily do jádrových či městských regionů (viz grafy níže). Tato koncentrace je ovlivněna celou řadou příčin, avšak za hlavní lze považovat především vyšší atraktivitu těchto míst pro investory danou jednak existující infrastrukturou, zkušenou pracovní silou a velmi často také zdrojem budoucí pracovní síly či existencí jedinečné zkušenosti a know-how v daném odvětví na daném místě. Na druhé straně existuje velká řada omezení, které limitují příliv dalšího kapitálu. Mezi ty spadá například omezená nabídka vhodných a připravených ploch pro umístění investice, ale zejména nedostatek disponibilních lidí na trhu práce, který v některých okresech je již velmi akutní. Pro existující investory to může znamenat problémy do budoucna a nutnost se ještě více zaměřit na robotizaci, automatizaci a digitalizaci svých provozů.

Graf 25: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Karlovarského kraje, 2010–2017

Zdroj: ČNB

V Karlovarském kraji se mezi oblastmi největší koncentrace přímých zahraničních investic řadí okres Karlovy Vary, který soustředí téměř polovinu hodnoty stavu PZI a objem zahraničních investic v čase roste. Podobně je tomu v okrese Cheb. Naopak v okrese Sokolov se objem PZI mírně snižuje a jedná se o jednoznačně nejméně atraktivní a investičně připravenou část Karlovarského kraje. Na druhou stranu to může změnit ohlášená velká investice automobilky BMW do testovacího polygonu pro autonomní vozy a související infrastrukturu.

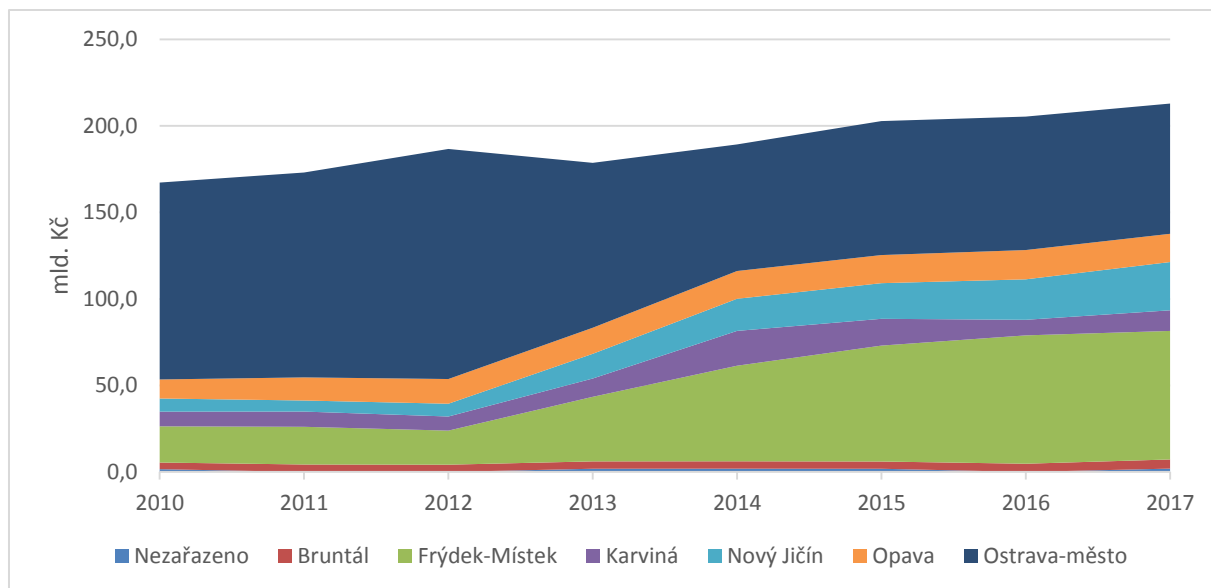
Graf 26: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Ústeckého kraje, 2010–2017

Zdroj: ČNB

V Ústeckém kraji jsou aktivity PZI rozděleny poměrně rovnoměrně. Ještě kolem roku 2010 se nejvíce soustředily do okresu Most, avšak jeho podíl na stavu PZI v posledních letech setrvale klesá a to z hodnot kolem 30 mld. Kč na zhruba třetinu v roce 2017. Naopak mírný růst investiční aktivity

zahraničních investorů zaznamenává okres Litoměřice a Louny v posledních letech. Ani to však nezmění celkový trend, který je v případě Ústeckého kraje mírně negativní.

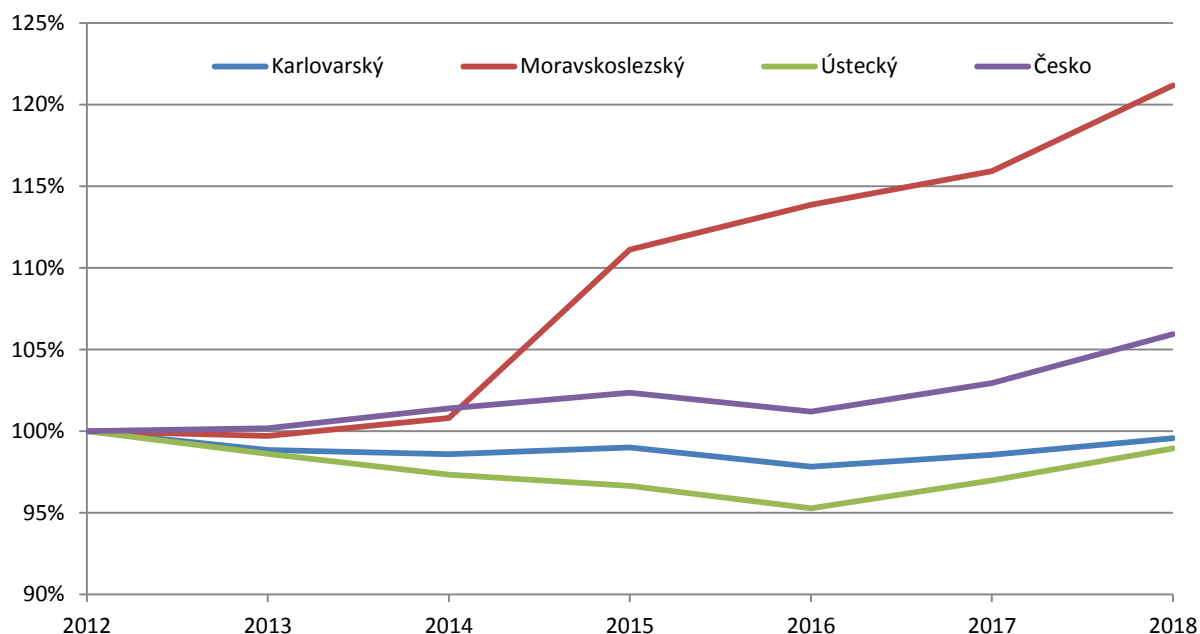
Graf 27: Vývoj stavu a typu přímých zahraničních investic v mld. Kč v okresech Moravskoslezského kraje, 2010–2017

Zdroj: ČNB

Dominanci jádrového/metropolitního regionu na stavu PZI potvrzuje koncentrace v Moravskoslezském kraji do Ostravy, kde se lokalizuje téměř 40 % všech zahraničních investic. Její podíl, ale v posledních 4 letech i mírný absolutní pokles je vyvážen velmi rychlým růstem objemu PZI v okrese Frýdek-Místek, kde se nachází výrobní závod korejské automobilky Hyundai a kde dochází k dalším návazným investicím. Společně tvoří okres Ostrava a Frýdek-Místek tři čtvrtiny celkového stavu přímých zahraničních investic v kraji.

Podnikatelská aktivita je měřena na základě vývoje počtu podnikatelských subjektů (fyzických a právnických osob) přihlášených k dani z přidané hodnoty (DPH). Tato data jsou méně náchylná na rychlé změny, neboť zahrnují jen subjekty s obratem vyšším než 1 mil. Kč ročně, které jsou povinny se registrovat k platbě DPH.

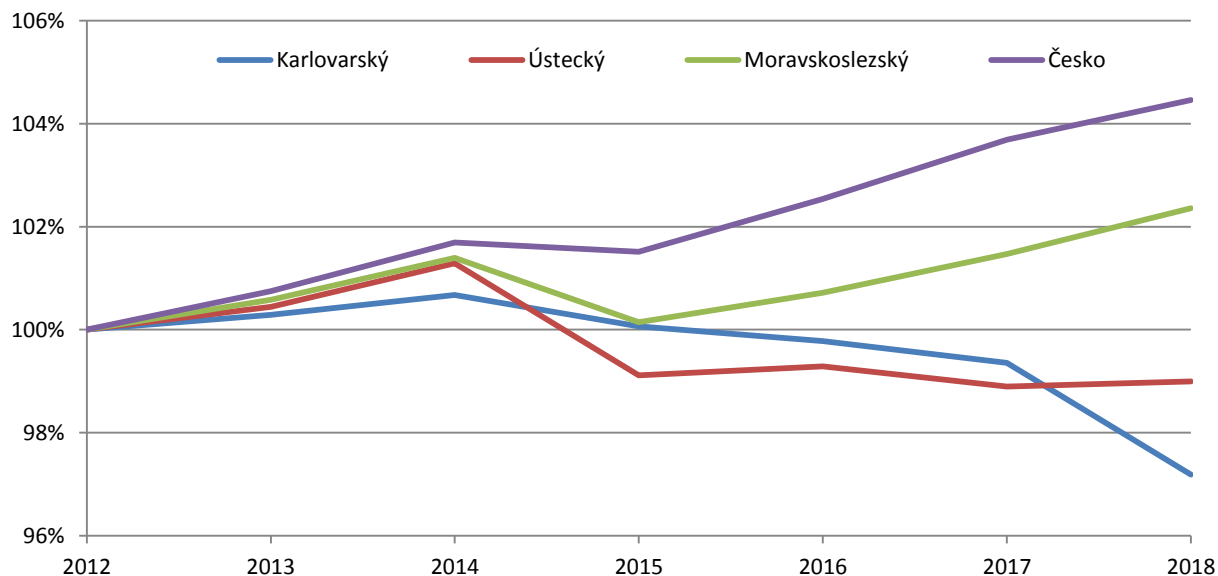
Graf 28: Vývoj počtu fyzických a právnických osob přihlášených k DPH, 2012–2018 (rok 2012 = 100 %)

Zdroj: Generální finanční ředitelství ČR

Pozn.: Výkyv v Moravskoslezském kraji mezi roky 2014 a 2015 je velmi pravděpodobně ovlivněn především metodickými změnami ve vykazování a skokovým nárůstem počtu subjektů v území FÚ Ostrava I (meziročně se počet subjektů téměř zdvojnásobil – z 6 tis. na více než 11 tis., což reálně není možné).

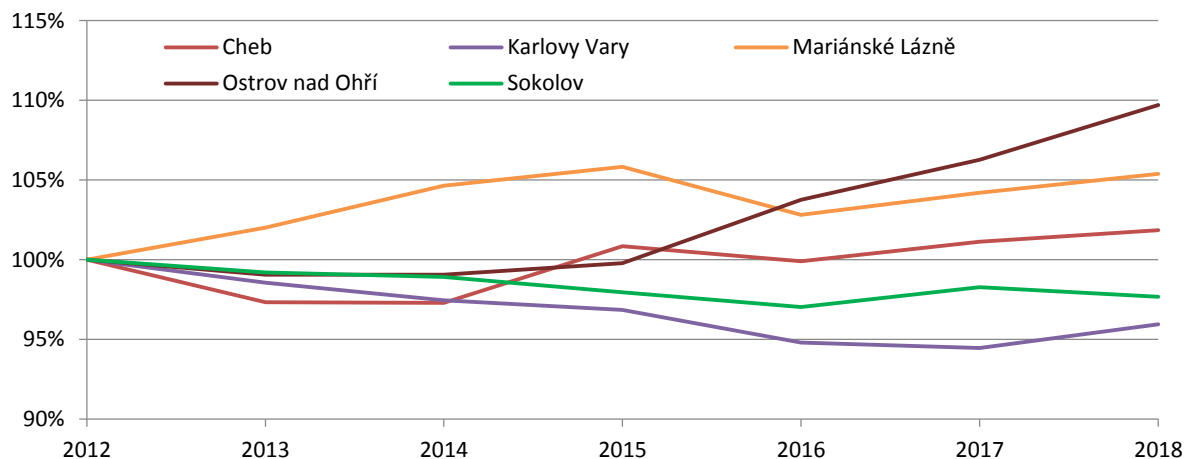
Podnikatelská aktivita Karlovarského a Ústeckého kraje, jenž lze srovnávat po celé sledované období, vykazuje nižší vývojovou dynamiku než v ostatních regionech ČR. Od roku 2012 do 2016 podnikatelská aktivita v obou regionech mírně klesala – saldo podnik. subjektů (s obratem nad 1 mil. Kč) bylo negativní, více firem zanikalo, než vznikalo. Tento trend se obrátil až po roce 2016, kdy v obou krajích podnikatelská aktivita mírně rostla. Moravskoslezský kraj je možné hodnotit pouze v období 2012-14, kdy podnik. aktivita mírně rostla (zhruba podobným tempem jako v celé ČR). Tempo růstu se od roku 2015 dále zvyšuje a v některých letech mírně překonává i průměr ČR.

Podobný vývoj ukazuje i další graf, kde jsou všechny fyzické osoby přihlášené k dani z příjmu fyzických osob. I v tomto ukazateli se jasně odděluje Moravskoslezský kraj, který víceméně sleduje trend v celé ČR (s výjimkou poklesu mezi rok 2014-15, což je velmi pravděpodobně dáno metodickou chybou v datech) a podnikatelská aktivita zde v čase stabilně roste. Oproti tomu v Karlovarském a Ústeckém kraji i počet fyzických osob podnikatelů po celé sledované období spíše mírně klesá.

Graf 29: Vývoj počtu fyzických osob přihlášených k DPFO, 2012–2018 (rok 2012 = 100 %)

Zdroj: Finanční ředitelství ČR

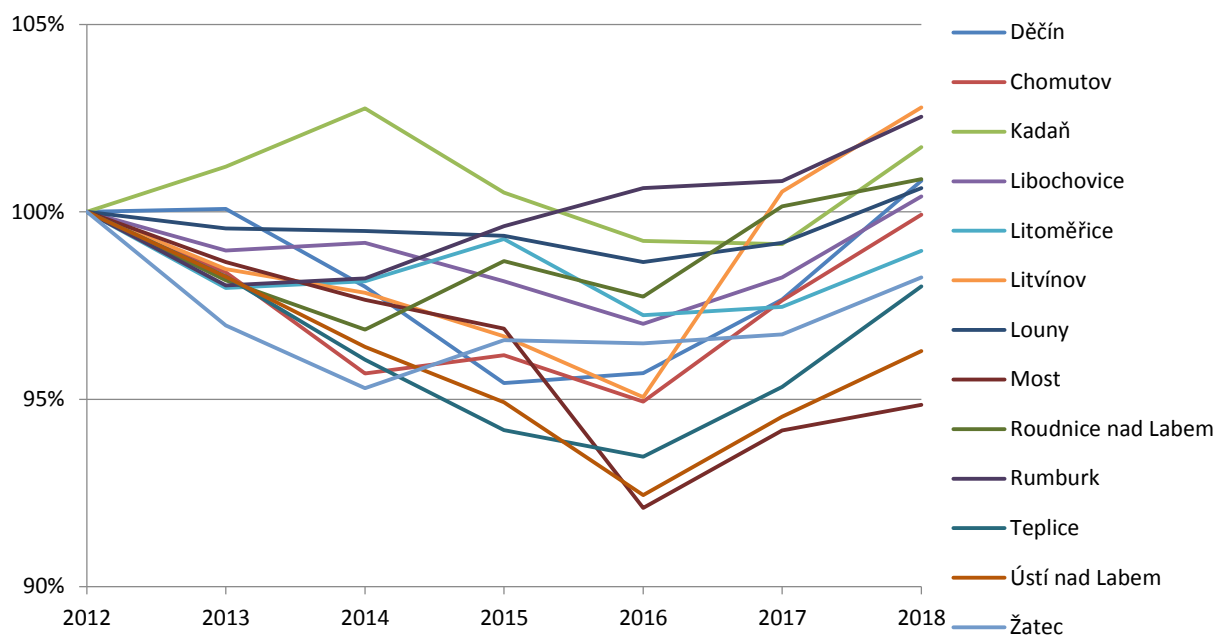
Vnitřní diferenciaci mezi územími v působnosti FÚ v jednotlivých krajích zobrazují grafy níže, které ukazují vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k platbě DPH. Z nich je patrné, že podnikatelská aktivita se vyvíjí v různých částech regionů vcelku odlišně.

Graf 30 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Karlovarského kraje (rok 2012 = 100 %)

Zdroj: Finanční ředitelství ČR

V Karlovarském kraji je patrné, že nižší podnikatelská aktivita je paradoxně v jádrových územích regionu – Karlových Varech a Sokolově. Naopak nejvyšší růst byl zaznamenán v území FÚ v Ostrově nad Ohří (zde také došlo k nejvyššímu nárůstu, který může být dán tím, že se jedná o velmi malé území) a také v Mariánských Lázních.

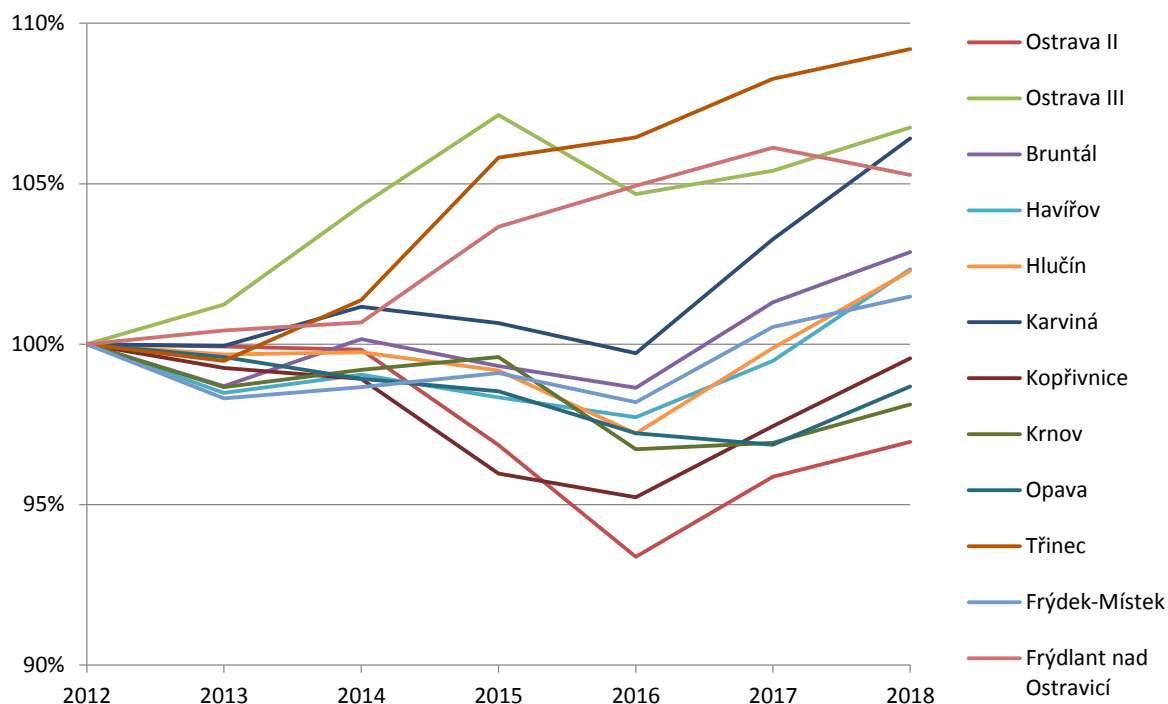
Graf 31 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Ústeckého kraje (rok 2012 = 100 %)

Zdroj: Finanční ředitelství ČR

V Ústeckém kraji patří mezi nejprogresivněji podnikatelsky rozvíjející se území FÚ Litvínov, Rumburk, Roudnice nad Labem a Kadaň. Tyto části kraje také patří k těm, kde se celkový počet subjektů dostal již mírně nad výchozí úroveň roku 2012. Naopak nejhůře na tom jsou oblasti FÚ Most a Ústí nad Labem, kde sice v posledních dvou letech započal podobný rostoucí trend jako v ostatních částech kraje, ale celkový vývoj v celém období je negativní – poklesl zde počet subjektů o zhruba 5 p.b. oproti původním hodnotám v r. 2012.

Graf 32 – Vývoj počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH v územích působnosti jednotlivých finančních úřadů Moravskoslezského kraje (rok 2012 = 100 %)

Zdroj: Finanční ředitelství ČR

V Moravskoslezském kraji se odděluje zřetelně vývoj v několika částech kraje, kde byl růst zaznamenán téměř v celém období – nejvyšší růst podnikatelské aktivity je v územích FÚ Třinec, Ostrava II, Frýdlant nad Ostravicí. V posledních letech vcelku překvapivě roste také podnikatelská aktivity v území FÚ Karviné. Naopak nejhůře se podnikatelská aktivity vyvíjí v územích FÚ Ostrava III, Krnov, Opava a Kopřivnice. Jednoznačný územní vzorec a rozdělení na jádrové a periferní části regionu v růstu podnikatelské aktivity nelze ani v Moravskoslezském kraji vysledovat.

Vzhledem k tomu, že nelze srovnávat celkovou úroveň podnikatelské aktivity mezi částmi kraje (chybí možnost data relativizovat kvůli nesrovnalosti území FÚ s územním členěním na okresy či ORP), není možné vyslovit jednoznačné závěry o podnikatelské vyspělosti různých částí strukturálně postižených regionů.

5.2 Vntirokrajská srovnání na úrovni ORP a na úrovni obcí

Na následujících stranách jsou uvedeny kartogramy, znázorňující vnitřní členění území strukturálně postižených krajů podle několika charakteristik, které integrálním způsobem ukazují atraktivitu území nebo jeho problémovost. Jedná se o ukazatele populačního vývoje v letech hospodářských obtíží (2009-2013) a poté v době silného hospodářského růstu (2014-2018) a o počet mladých lidí do 14 let v r. 2018. Uvádíme také hrubou míru přirozeného přírůstu v letech 2012-18, která je nepřímým ukazatelem velikostní struktury, resp. atraktivity území pro mladé lidi, a rovněž typologii obcí dle dynamiky stárnutí populace, která dobře znázorňuje trendy v území a ukazuje rozdíly mezi metropolitními území či územím aglomerací a územími periferními.

Mezi dalšími indikátory uvádíme například indikátor výstavby bytů v letech hospodářského růstu 2014-2018, a zobrazujeme také nezaměstnanost pomocí ukazatele podílu nezaměstnaných a vývoje nezaměstnanosti.

Dynamika vývoje počtu obyvatel a migrace v letech 2009-13 a 2014-18.

Podle dynamiky populačního vývoje se tři strukturálně postižené kraje poněkud liší, když zejména v Ústeckém kraji došlo ke zlepšení situace – vyšší retence či nižší ztráty počtu obyvatel – nejen v urbanizovaných částech kraje, ale i v některých venkovských územích. Ve všech krajích je však patrné, i když jen mírně, vytváření území, která jsou vnitřně podobnější: dochází k mírnému snižování fragmentace území podle charakteristik vývoje počtu obyvatel jako celku a podle migračního salda, což patrně znamená, že vznikají souvislejší území, která mají buď pozitivní, nebo negativní populační vývoj. Zejména v případě Moravskoslezského kraje a migrace je tato změna zřetelná, ale dochází k ní v určité míře také v periferních oblastech Ústeckého kraje.

Ve všech třech krajích je také zjevný rozdíl mezi periferiemi a centrálními, jádrovými částmi krajů. Charakteristiky periferních oblastí jsou obecně horší, než charakteristiky jádrových částí, ale dynamikou se liší. Např. z pohledu migrace do zázemí v posledních letech ukazuje zvýšenou koncentraci do horských částí kraje (Beskydy), dříve migračně také přitažlivá území na západ od Ostravy rostou pomaleji či stagnují. Na Ústecku je patrný zájem (rostoucí migrace) do přírodně atraktivních území Labských pískovců a v menší míře také Českého středohoří, a dále podél komunikací směrem na Prahu. Zejména poslední zjištění potvrzuje, že Ústecký kraj ztrácí ekonomicky aktivní/patrně kvalifikovanější populaci dojížděnkou do Prahy, kdy lidé sice v kraji bydlí, ale pracují v Praze (a potřebují tudíž bydlet nepříliš daleko od hlavních komunikačních koridorů).

Hrubá míra přirozeného přírůstu

Hrubá míra přirozeného přírůstu vyjadřuje rozdíl počtu narozených a zemřelých vztažený na 1000 obyvatel mezi lety 2012 – 2018 (2012 = 100 %). Regiony, kde dochází ke snižování počtu obyvatelstva přirozenou cestou, jsou v pohraničních oblastech Česka a na pomezí krajů. K nejvíce ztrátovým ORP v KVK a ÚLK patří Rumburk, Teplice, Litvínov. ORP kde došlo během sledovaného období k nepatrnému nárůstu počtu obyvatel přirozenou cestou, patří obce v ORP Aš a obce v zázemí velkých měst Karlovy Vary, Most, Ústí nad Labem a Děčín. Nárůst počtu obyvatel je způsoben zejména vyšším podílem mladšího obyvatelstva v těchto regionech. V MSK přibývá počet obyvatel přirozenou cestou zejména v suburbánních zónách a v regionech, kde je nejnižší nezaměstnanost – ORP Frýdek-Místek, ORP

Nový Jičín, ORP Opava, ORP Kravaře. K oblastem, které se vyznačují dlouhodobým negativním přirozeným přírůstkem, patří obce v ORP Jeseník, Krnov, Karviná a Havířov a ORP v oblasti Beskyd.

Typologie venkovských obcí v Česku podle vývoje hodnoty indexu stáří v období 2012-2018

Kartogram vyjadřuje vývoj hodnoty indexu stáří, tedy kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let věku mezi roky 2012 až 2018 (rok 2012 = 100 %). Karlovarský (KVK), Ústecký (ÚLK) a Moravskoslezský kraj (MSK) kopírují trend zemí rozvinutého světa, kde dochází ke stárnutí populace. Velká města v KVK a ÚLK jako Karlovy Vary, Ostrov, Most, Děčín patří k obcím s převahou staré složky obyvatelstva, která dále stárne. V zázemí těchto měst jsou obce s mladší populací, jejíž převaha se však snižuje. Zde lze sledovat trend migrace obyvatelstva z města do jeho užšího zázemí. V okrajových částech krajů jsou pak obce, které měly převahu mladé složky obyvatelstva a kde došlo k intenzivnějšímu stárnutí. Na hranicích krajů a v příhraničních oblastech (obce v ORP Podbořany, ORP Louny, ORP Kraslice) jsou pak populačně menší obce, které mají dlouhodobě převahu staršího obyvatelstva, které dále stárne, což odpovídá jejich perifernímu charakteru.

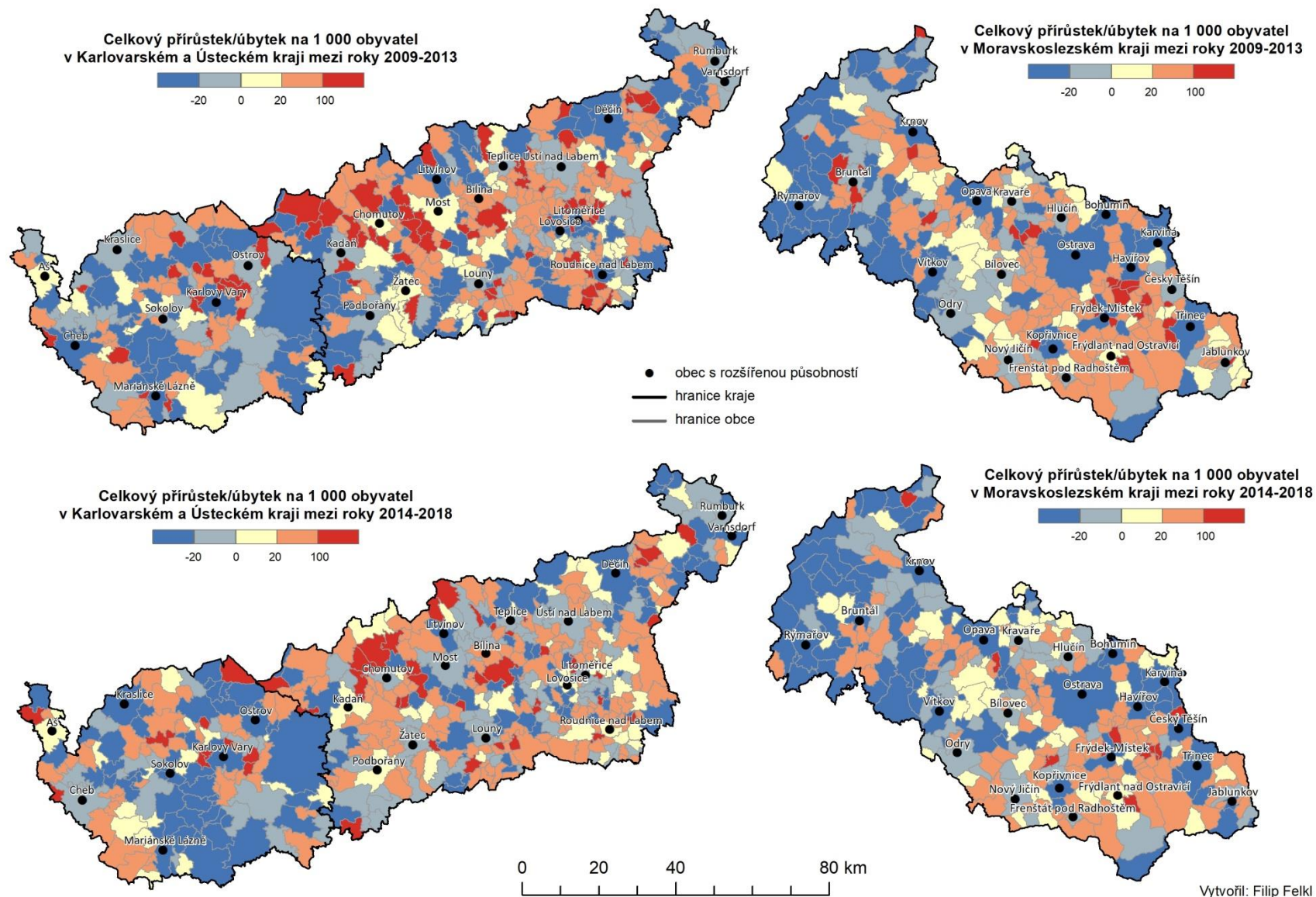
V MSK je situace odlišná zejména kvůli dlouhodobému trendu negativního migračního salda. V MSK převažují obce, zejména v okrajových částech kraje a příhraničních oblastech, které jsou populačně staré a dále stárnou. K těmto obcím, stejně jako v KVK a ÚLK, patří i města jako Bruntál, Rýmařov, Ostrava, Opava, Havířov a Třinec. V širším zázemí metropolitního regionu Ostravy jsou pak obce, které byly populačně mladé, ale v současné době stárnou. V zázemí města Opavy se díky suburbanizaci nachází obce, které byly populačně mladé, ale v současné době dochází k pomalému stárnutí. Trend omlazování lze zaznamenat u obcí v zázemí Frýdku-Místku a Kopřivnice. Jedná se o obce, které se dlouhodobě vyznačují nejnižší nezaměstnaností v MSK a kladným migračním saldem.

Výstavba bytů na 1000 obyvatel ve strukturálně postižených krajích.

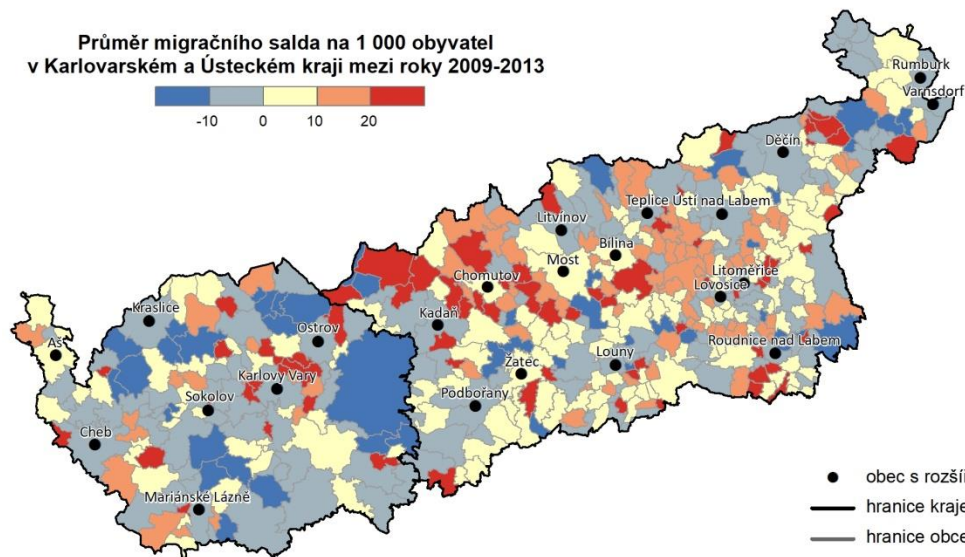
Výstavba bytů je nepřímým ukazatelem zájmu obyvatel o daný kraj. Výstavba bytů v Moravskoslezském kraji je zřetelně intenzivnější než ve zbývajících dvou strukturálně postižených krajích, i zde jsou však zřetelné značné vnitřní rozdíly. Potvrzuje se opět zájem o výstavbu pro bydlení v Beskydech a jejich blízkosti, zdá se však přetrvávat i zájem o bydlení/výstavbu v blízkém okolí Ostravy směrem na západ. Podobně je patrný také suburbanizační prstenec, i když menšího rozsahu, kolem Opavy, Krnova a Bruntálu. Intenzita v těchto územích je však velice mírná a neprojevuje se příliš na růstu počtu obyvatel či na migraci.

V severozápadních Čechách je situace z hlediska výstavby bytů významně odlišná. Intenzita bytové výstavby v Ústeckém kraji je nepatrná – necelých 10 bytů na 1000 obyvatel mezi roky 2014-18, a to na celém území kraje s výjimkou několika málo území - pět území má intenzitu výstavby bytů mezi 10-20 na 1000 obyvatel. V Karlovarském kraji se výstavba v posledních 5 letech, za která jsou dostupná data, soustředila do blízkosti Karlových Varů, Mariánských Lázní, Sokolova a Chebu. Venkovská, periferní, převážně horská území mají intenzitu výstavby bytů podobně nízkou jako celý Ústecký kraj – až na výjimky méně než 10 bytů na 1000 obyvatel v průměru období 5 let.

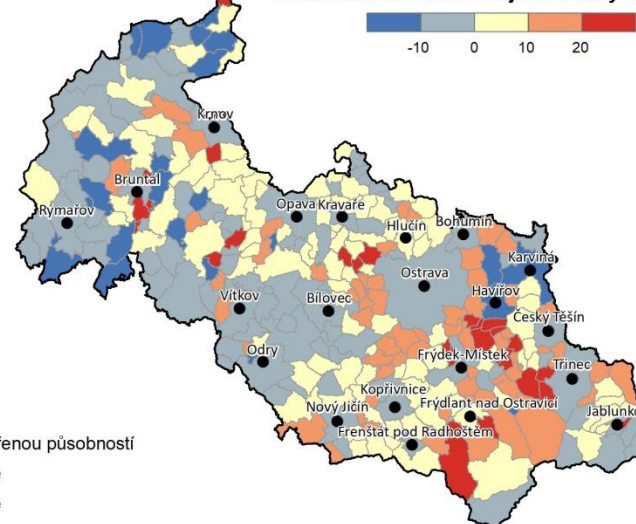

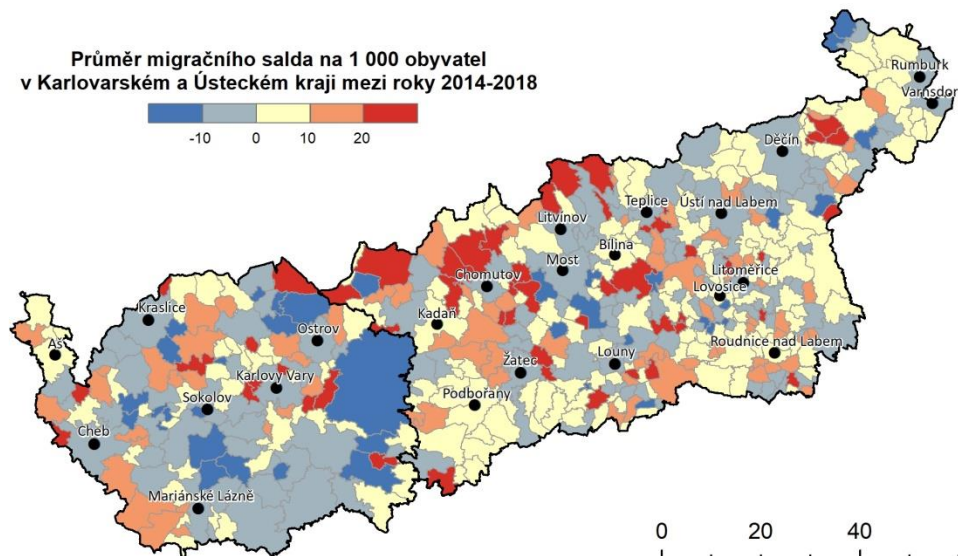
Průměr migračního salda na 1 000 obyvatel
v Karlovarském a Ústeckém kraji mezi roky 2009-2013

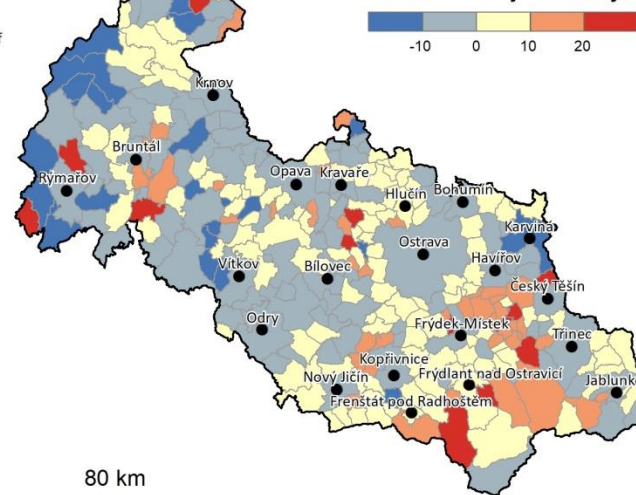
Průměr migračního salda na 1 000 obyvatel
v Moravskoslezském kraji mezi roky 2009-2013

Průměr migračního salda na 1 000 obyvatel
v Karlovarském a Ústeckém kraji mezi roky 2014-2018

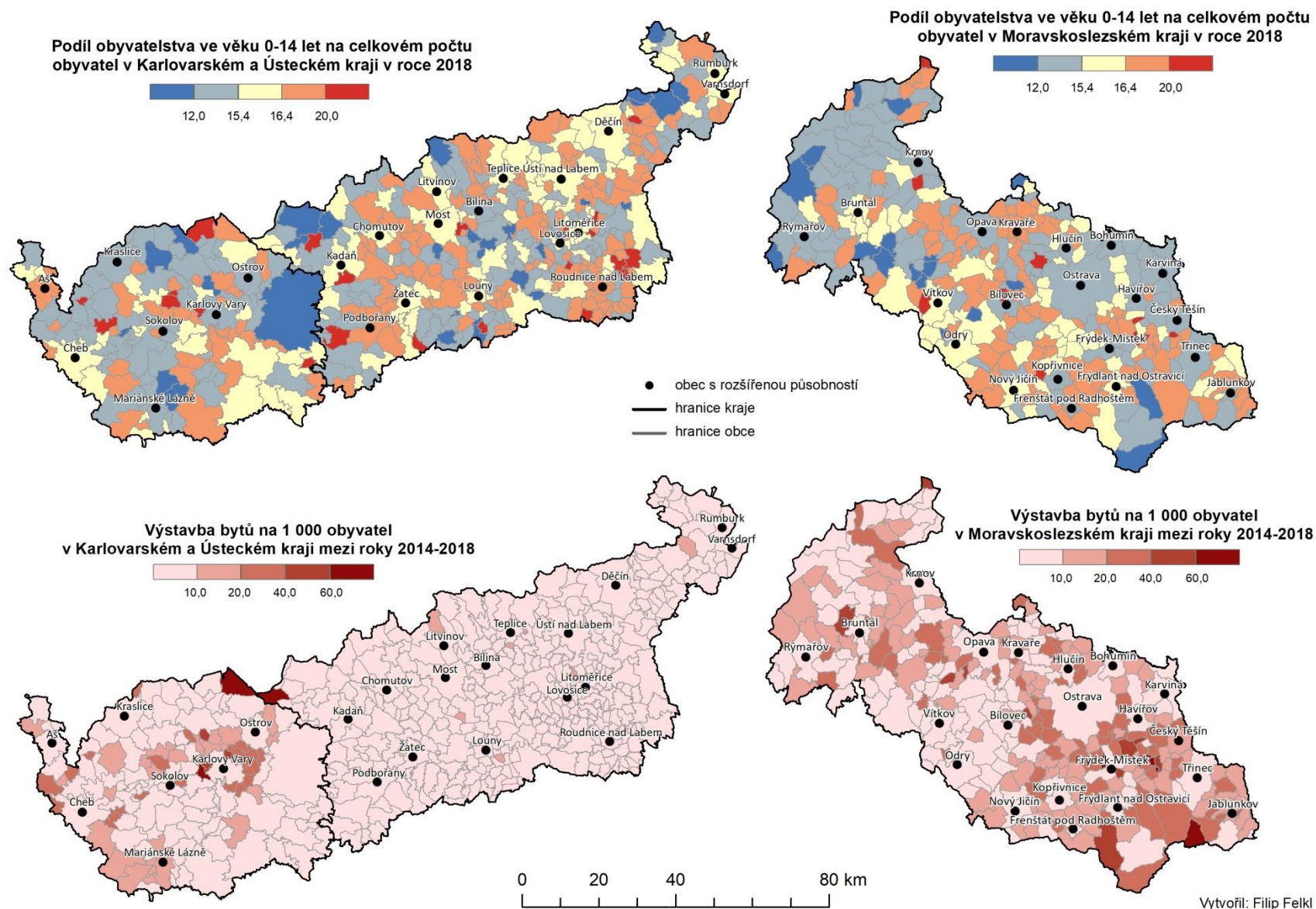
Průměr migračního salda na 1 000 obyvatel
v Moravskoslezském kraji mezi roky 2014-2018

0 20 40 80 km

Vytvořil: Filip Felkl

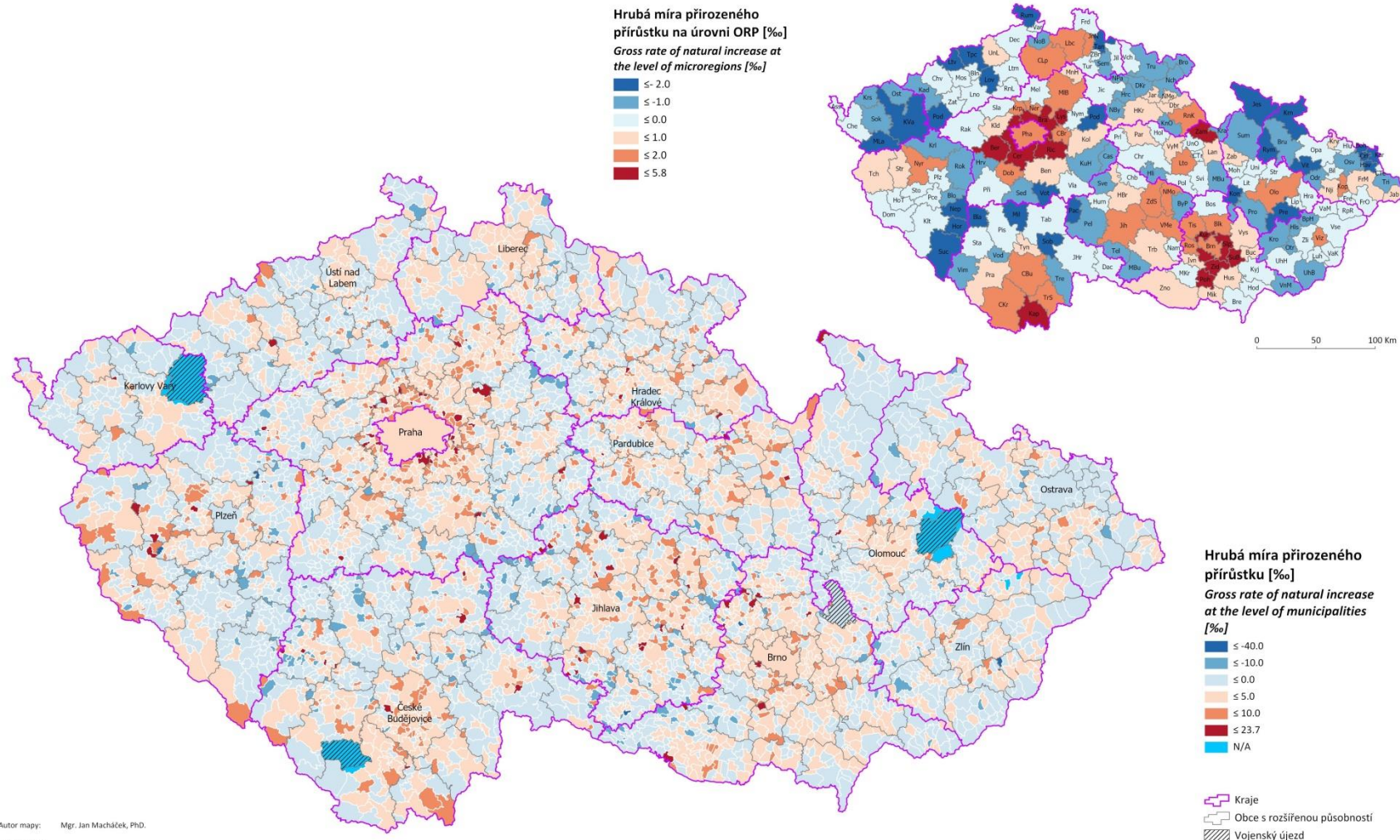

HRUBÁ MÍRA PŘIROZENÉHO PŘÍRŮSTKU OBYVATEL V ČESKU V LETECH 2012-2018

NA ÚROVNI OBCÍ A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

GROSS RATE OF NATURAL INCREASE IN CZECHIA IN 2012-2018
AT THE LEVEL OF MUNICIPALITIES AND MICROREGIONS

Program **Éta T A**
Budoucnost venkova v České republice:
Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie
Číslo projektu: TL01000110
Č R

Autor mapy: Mgr. Jan Macháček, PhD.

Kartografické zpracování: Mgr. Petr Dvořák, PhD., Mgr. Luděk Kirička

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2019
©ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ 2012 - 2018.

TYOLOGIE OBCÍ V ČESKU PODLE VÝVOJE HODNOTY INDEXU STÁŘÍ

OBDOBÍ 2012-2018

TYPOLOGY OF CZECH MUNICIPALITIES ACCORDING TO THEIR AGING INDEX
PERIOD 2012-2018

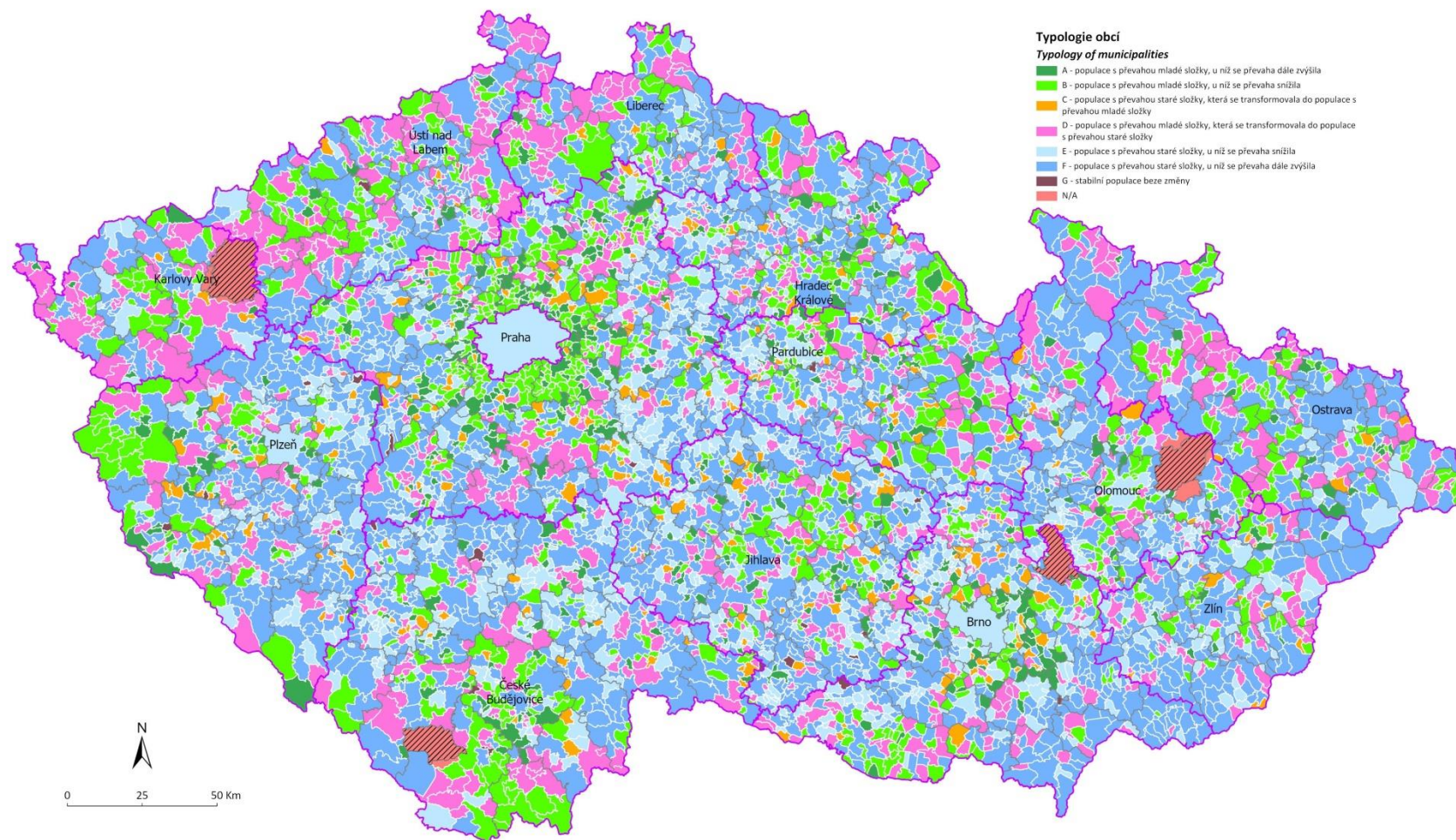
Program **Éta** T A

Budoucnost venkova v České republice:

Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie

Číslo projektu: TL01000110

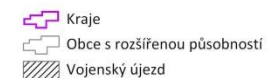
Č R

Autoři mapy: Mgr. Luděk Krtička, Mgr. Jan Macháček, PhD.

Kartografické zpracování: Mgr. Luděk Krtička, Mgr. Petr Dvořák, PhD.

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2019
©ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2012-2018

Velikostní struktura firem : podíl firem nad 250 zaměstnanců na celkové zaměstnanosti

Pro české regiony je obecně charakteristická poměrně vysoká míra koncentrace zaměstnanosti do velkých firem. Koncentrovaná velikostní struktura je charakteristická pro většinu regionů v Moravskoslezském kraji, kde se jedná o kombinaci vlivu velkých firem v tradičních odvětvích (těžba, metalurgie) a relativně nověji v automobilovém průmyslu (např. Frýdek-Místek, Nový Jičín). V Ústeckém kraji má nejvyšší míru koncentrace ORP Bílina, (AGC) přičemž vyšší míry dosahuje i Žatec (přímé zahraniční investice) a Chomutov. Karlovarský kraj se vyznačuje nízkou mírou koncentrace zaměstnanosti do velkých firem.

Ekonomická odolnost regionů: fáze ekonomické obnovy

Ačkoli se staré průmyslové regiony liší z hlediska vývoje trhu práce (Karlovarský kraj – zhoršení, Ústecký stagnace, Moravskoslezský kraj relativní zlepšení), celkově dochází ke konvergenci nezaměstnanosti. V Moravskoslezském kraji je patrné zlepšování pozice nemetropolitních průmyslových měst specializovaných na automobilový průmysl oproti tradičním jádrům těžkého průmyslu. Rychlost obnovy některých regionů v Moravskoslezském kraji indikuje (zjednodušeně rychlý růst zvyšuje volatilitu), i s ohlednutím na průběh předcházejících krizí, zvýšenou pravděpodobnost nižší odolnosti v kontextu příští ekonomické krize. Totéž lze konstatovat i u některých regionů v Ústeckém kraji (Žatec, Louny, Bílina).

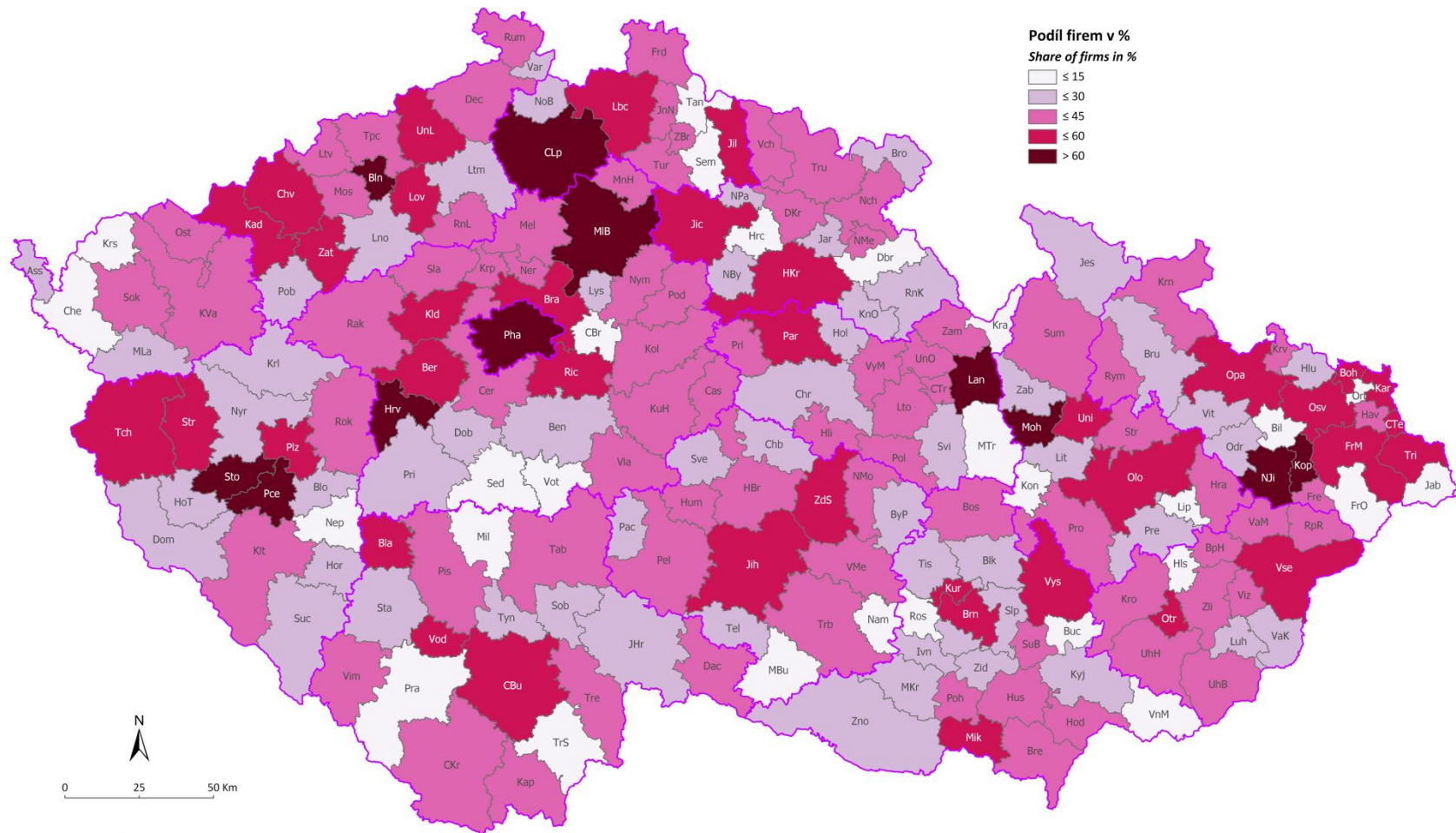
3.7 VELIKOSTNÍ STRUKTURA FIREM II

PODÍL FIREM NAD 250 ZAMĚSTNANCŮ NA CELKOVÉ ZAMĚSTNANOSTI

SIZE DISTRIBUTION OF FIRMS II

THE SHARE OF FIRMS WITH OVER 250 EMPLOYEES IN TOTAL EMPLOYMENT

Program **Éta** **T** **A**
Budoucnost venkova v České republice?
Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie
Číslo projektu: TL01000110 **Č** **R**

Autoři mapy: RNDr. Jan Ženka, PhD.

Kartografické zpracování: Simon Wellisch

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2018
©ArcCR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

Kraje
 Obce s rozšířenou působností

3.13 EKONOMICKÁ ODOLNOST REGIONŮ

FÁZE EKONOMICKÉ OBNOVY

ECONOMIC RESILIENCE OF REGIONS

PHASE OF ECONOMIC RECOVERY

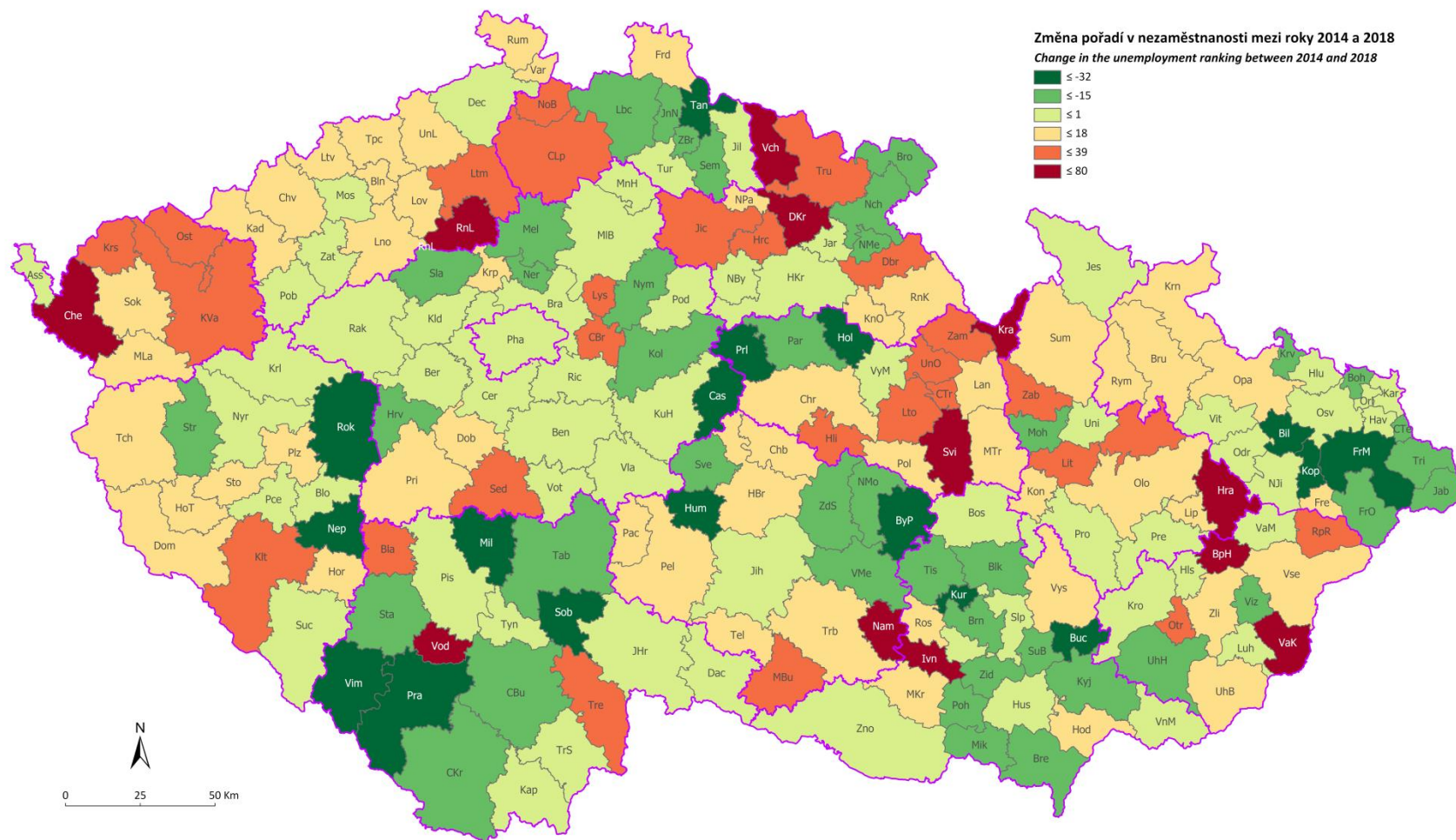
Program **Éta** **T** **A**

Budoucnost venkova v České republice?

Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie

Číslo projektu: TL01000110

Č **R**

Autoři mapy: RNDr. Jan Ženka, PhD.

Kartografické zpracování: Gesa Hatesohl

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2018
 ©ArcCR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

Kraje

Obce s rozšířenou působností

Podíl nezaměstnaných v r. 2019 a vývoj nezaměstnanosti v Česku v letech 2013-2019 na úrovni venkovských obcí a obcí s rozšířenou působností.

V rámci Ústeckého kraje klesla nezaměstnanost v městských ORP (Ústí nad Labem, Teplice) a taktéž v ORP s dominancí velké firmy (Litvínov, Bílina). Naopak nezaměstnanost klesala v regionech periferních a regionech se specializací na tradiční odvětví (těžba, energetika, ocelářství). V případě Karlovarského kraje byla nejvyšší dynamika poklesu nezaměstnanosti zjištěna v periferních ORP Ostrov a Cheb (automotive, blízkost Německa), případně v ORP Karlovy Vary. Nižší dynamika poklesu nezaměstnanosti byla zjištěna v centrální části kraje a jeho severojižním směru (pokles lázeňství, pokles těžby). Sledovaného období se v rámci Moravskoslezského kraje vyznačovalo nízkou dynamikou poklesu nezaměstnanosti. Základní zjištění lze shrnout následovně. Nejvyšší pokles nezaměstnanosti byl zaznamenán v příměstském ORP Hlučín, který si díky své poloze „půjčuje“ výkonnost z Opavy a Ostravy, což má částečnou platnost i pro ORP Kravaře. Pozitivní vývoj evidujeme také v ORP vyznačující relativně vysokou specializací (gumárenství/plastikářství Odry, automotive Frenštát). Středních hodnot dosahují ORP vázané na automotive, případně hutnictví/slévárenství. Negativními hodnotami se vyznačovali jednak strukturálně postižené ORP a jednak periferní ORP. Negativní vývoj v Ostravě naznačuje posilování tzv. nesouladu na trhu práce.

Aktuální prostorové vzorce nezaměstnanosti na úrovni ORP z velké části kopírují zděděné funkční a strukturální charakteristiky. Relativně nízká nezaměstnanost v Ústeckém kraji byla v regionech s dlouhodobou „dobrou“ specializací (Bílina, Teplice) nebo polohou blízko Prahy s dominancí jedné firmy (Roudnice n. Labem, Litoměřice). Vysokou nezaměstnaností se vyznačují regiony se „špatnou specializací“ (byť jsou již dnes diverzifikované) jako Chomutov, Most, Kadaň nebo regiony periferní (vnitřní i vnější). Karlovarský kraj se jako celek vyznačuje, v komparaci s ostatními kraji, nízkou nezaměstnaností. Relativně vyšší nezaměstnanost je ve strukturálně postižených (Sokolov) a periferních regionech (Kraslice) bez vazeb na trh práce v Německu.

Prostorové vzorce v Moravskoslezském kraji jsou prakticky analogické ke kraji Ústeckému. Skupina ORP s nadprůměrnou nezaměstnaností je tvořena regiony s vazbou na těžbu (Karviná, Orlová, Havířov) a regiony periferními (Vítkov, Krnov, Bruntál, Rýmařov). ORP s nižší nezaměstnaností lze rozdělit do tří základních skupin. První těží z přílivu PZI a vazby na automotive (Frýdek-Místek, Frenštát pod Radhoštěm, Nový Jičín), druhé těží z blízkosti městských regionů (Hlučín, Jablunkov) a třetí jsou městské regiony se silným průmyslem (Opava, Třinec). Specifickou pozici má Ostrava, která je ekonomickým centrem kraje, znamená růst sektoru služeb, nicméně nezaměstnanost je relativně vysoká, což je způsobenou strukturou disponibilních pracovních sil (viz výše). Celkově, regiony které v období 2014–2019 dosáhly vyššího poklesu nezaměstnanosti, vykazovaly na konci roku 2019 nižší podíl nezaměstnaných osob (vyjma ORP Bruntál).

3.27 Vývoj nezaměstnanosti v Česku v letech 2014-2019

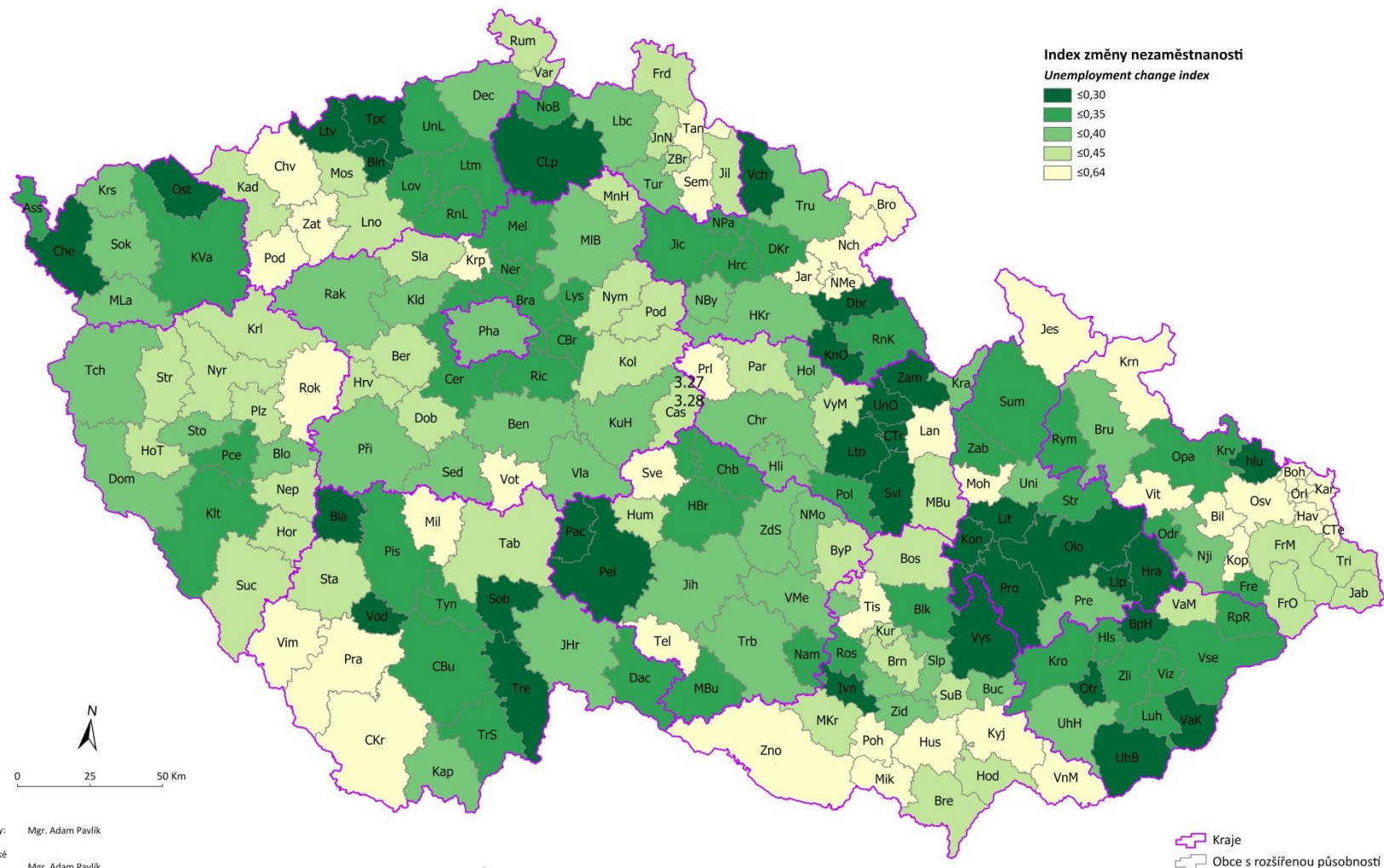
na úrovni Obcí s rozšířenou působností

Development of unemployment in Czechia in 2014-2019
at the level of microregions

Program Éta T A

Budoucnost venkova v České republice?

Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie
Číslo projektu: TL01000110

Autoři mapy: Mgr. Adam Pavlík

Kartografické
zpracování: Mgr. Adam Pavlík

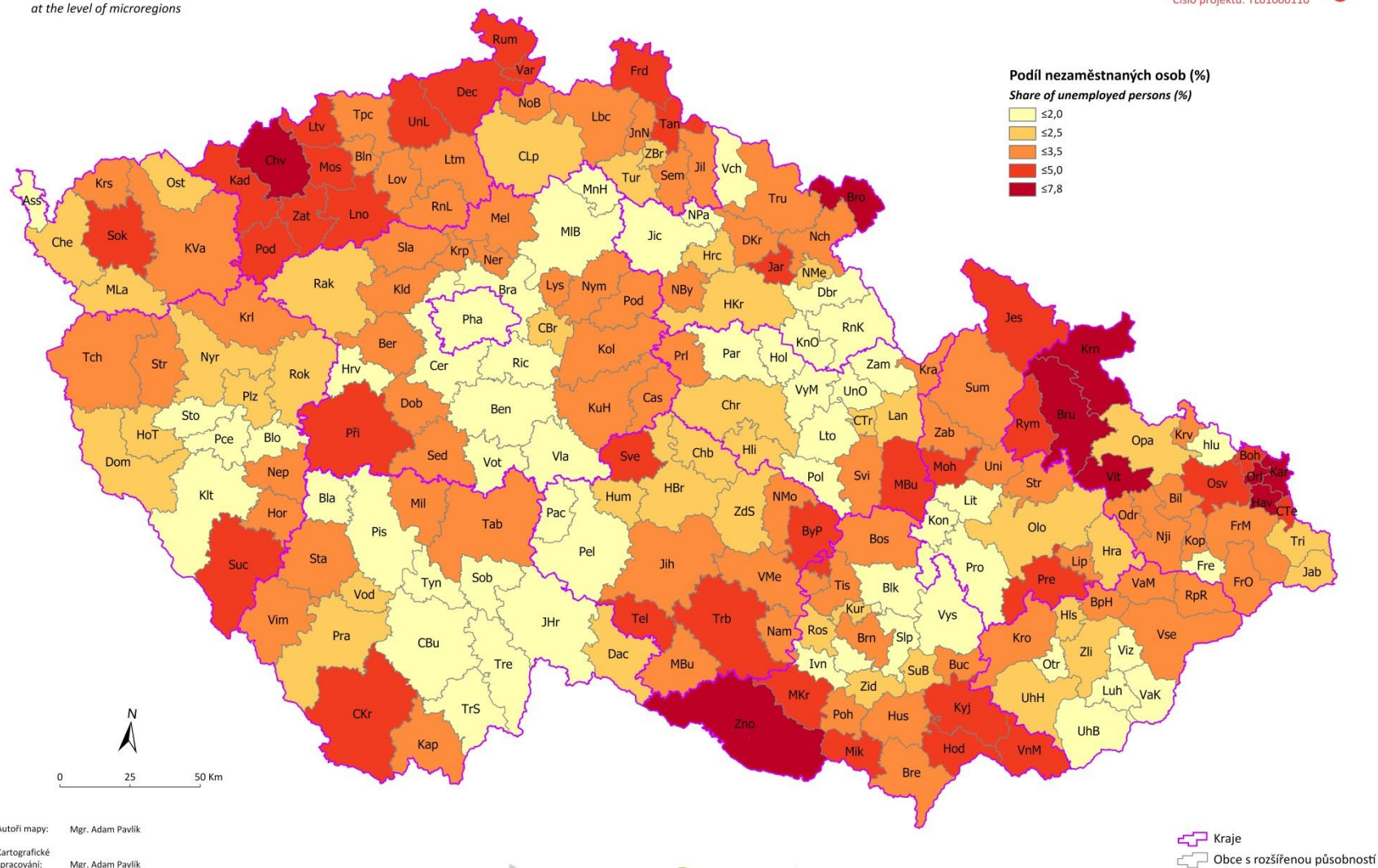
Podkladová data: Ostravská univerzita, 2019: ČSÚ MOS 2014, 2019
©ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2005

3.28 Nezaměstnanost v Česku v roce 2019

Na úrovni Obcí s rozšířenou působností

Unemployment in Czechia in 2019
at the level of microregions

Program **Éta T A**
Budoucnost venkova v České republice?
Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie
Číslo projektu: TL01000110 **Č R**

Autoři mapy: Mgr. Adam Pavlík

Kartografické
zpracování: Mgr. Adam Pavlík

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2019; ČSÚ MOS 2019
©ArcCR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2005

Shrnutí

- Vnitřní rozdíly v úrovni nezaměstnanosti na úrovni okresů se ve všech regionech snižují, dynamika na úrovni ORP je pochopitelně mnohem mírnější. V ekonomicky nejlépe rozvinutých částech krajů se již podíl nezaměstnaných dostal na nebo dokonce pod úroveň nezaměstnanosti v celé ČR. V posledních 5 letech nelze pozorovat výrazné zaostávání nebo naopak zlepšování některých okresů, které by se tak vymykaly trendu obecně platnému pro celý kraj.
- Naopak vnitrokrajské rozdíly na úrovni obcí s rozšířenou působností jsou nejen značné, ale patří také mezi nejvyšší v celé ČR. Ve všech třech krajích stále zůstávají území s podílem nezaměstnaných, který lze v době silného hospodářského růstu považovat za vysokou až alarmující. Vysoká míra nezaměstnanosti v době rychlého hospodářského růstu zřetelně ukazuje problémová, postižená území všech tří krajů, kterým se silný hospodářský růst vyhýbá a která z něj těží málo či vůbec.
- Investiční aktivita zahraničních investorů se v krajích koncentruje do jádrových území a do lokalit s připravenou infrastrukturou. Výjimkou je Ústecký kraj, kde jsou PZI rozmístěny rovnoměrně bez větší koncentrace do určité části kraje.
- Rozdílný vzorec populační změny potvrzuje roli populace jako významného diferenciačního prvku sledovaných krajů, a to i přes skutečnost že jednotlivé kraje vykazují určité společné znaky ve vývoji populace. Nejvíce jsou depopulačními tendencemi postiženy periferní území krajů, kde jsou hlavními faktory vystěhovávání nízký počet pracovních příležitostí v důsledku ekonomické slabosti a venkovský charakter osídlení spolu s nepříznivou věkovou strukturou (ovlivněnou i emigrací mladých lidí).
- Podnikatelská aktivita měřená jako změna počtu fyzických a právnických osob registrovaných k DPH dosahuje rozdílného vývoje – v Karlovarském a Ústeckém kraji klesala až stagnovala, až po roce 2016 mírně roste. Oproti tomu Moravskoslezský kraj zaznamenal stabilní růst zhruba na úrovni průměru ČR.
- Indikátory podnikatelské aktivity a přímých zahraničních investic ukazují na určité koncentrační tendence ekonomických činností do jádrových/metropolitních oblastí – a to zejména v Moravskoslezském kraji, kde má aglomerace Ostravy nejsilnější postavení v rámci regionu. Ale např. v Karlovarském kraji to zcela neplatí – zde jsou spíše růstovými oblastmi v okrese Cheb či ORP Mariánské Lázně. V Ústeckém kraji naopak k územím s nejnižším růstem podnikatelské aktivity patří území největších měst Ústí nad Labem a Most.